

BULETINUL

FONDULUI ROMÂN DE CONTRAGARANTARE

- Argument*
- Viziunea și obiectivele Fondului Român de Contragarantare*
- Misiunea Fondului Român de Contragarantare*
- În sprijinul dezvoltării sectorului I.M.M.*
- Parteneri ai Fondului Român de Contragarantare*
- Relația Bănci – Garantare – Contragarantare*
- Mediul de afaceri și Contragarantarea*
- Noutăți la Fondul Român de Contragarantare*
- Garantarea și Contragarantarea în Uniunea Europeană*

BULETINUL

FONDULUI ROMÂN DE CONTRAGARANTARE®

Marcă de presă înregistrată
ISSN 2247-223

Tribuna Economică adaugă galeriei sale de publicații acest demers editorial sui generis a cărui longevitate și dezvoltare calitativă o anticipăm fără rezerve, dat fiind că el reprezintă atât pentru Fondul Român de Contragarantare, cât și în general pentru mediul de afaceri și cel financiar-bancar un real instrument de lucru, de diseminare transparentă a mecanismului și instituției contragarantării – atât de necesară procesului de dezvoltare a accesului la finanțare.

Mulțumim specialiștilor Fondului Român de Contragarantare și coordonatorului acestora – domnul Ioan Hidegcuti, președintele Directoratului, cadru didactic universitar și doctor în economie – pentru cooperarea și implicarea activă în geneza acestui proiect.

Editorul

EDITOR: S.C. “Tribuna economică” – S.A.

Bd. Gh. Magheru, nr. 28-30, sector 1, București, Cod 010336

Tel: 021.316.79.38; Fax: 021.310.29.34

Registrul Comerțului nr. J 40/23888/1992; C.I.F. RO 1588082

Capital social subscris și vărsat: 140.000 lei

E-mail: TribunaE@tribunaeconomica.ro; Internet: www.tribunaeconomica.ro

REDACTOR COORDONATOR

Bogdan Pădure

SECRETARIAT

Nicoleta Guler

CORECTURĂ

Mariana Teodorescu

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ

Vera Pădure

SECRETARIAT TEHNIC

Cristian Stan

TIPAR

Compania Națională a Imprimeriilor “Coresi”, București

COPYRIGHT © 2011

Toate drepturile rezervate. Nu este permisă reproducerea integrală sau parțială a Buletinului Fondului Român de Contragarantare fără consimțământul scris al editorului.

Opiniile exprimate în Buletinul Fondului Român de Contragarantare aparțin autorilor articolelor respective și nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al editorului.

Responsabilitatea științifică și juridică pentru conținutul articolelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.

Editorul nu este răspunzător pentru nicio pierdere cauzată vreunei persoane juridice sau fizice, care acționează sau se abține de la acțiuni ca urmare a consultării materialelor publicate în acest buletin.

SUMAR

ARGUMENT	5	Ion ARITON
Viziunea și obiectivele Fondului Român de Contragarantare		
STRATEGIA FONDULUI ROMÂN DE CONTRAGARANTARE 2011 – 2013	6	Ionel POPESCU
Misiunea Fondului Român de Contragarantare		
FONDUL ROMÂN DE CONTRAGARANTARE – CONTRIBUȚIE EFECTIVĂ LA STIMULAREA FINANȚĂRII ȘI DEZVOLTĂRII ECONOMICE	24	Ioan HIDEGCUTI
În sprijinul dezvoltării sectorului I.M.M.		
STRATEGIA GUVERNAMENTALĂ PENTRU DEZVOLTAREA SECTORULUI IMM PÂNĂ ÎN 2013	32	Florin BĂNĂȚEANU
COORDONATE ALE EVOLUȚIEI SECTORULUI IMM	38	Peter BARTA
EVOLUȚIA ECONOMIEI, IMM-URILE, FONDURILE DE GARANTARE ȘI CONTRAGARANTARE	45	Aurel ȘARAMET

Sumar

Parteneri ai Fondului Român de Contragarantare

FONDUL DE GARANTARE A CREDITULUI RURAL	49
	Veronica TONCEA

FONDUL ROMÂN DE GARANTARE A CREDITELOR PENTRU ÎNTREPRINZĂTORII PRIVAȚI – PROMOTOR AL UNUI MODEL DE SUCCES	53
	Marian Sorin COCLITU

Relația Bănci – Garantare – Contragarantare

GARANTAREA ȘI CONTRAGARANTAREA ÎN SPRIJINUL RELANSĂRII FINANȚĂRII MEDIULUI DE AFACERI	58
	Petru RAREȘ

Mediul de afaceri și Contragarantarea

TEHNOLOGII ȘI PRODUSE DE GARANTARE ȘI CONTRAGARANTARE ÎN SPRIJINUL RELANSĂRII ACTIVITĂȚII DE CREDITARE	61
	Alexandru VLASE

Noutăți la Fondul Român de Contragarantare

NOI NORME ALE FONDULUI ROMÂN DE CONTRAGARANTARE	66
NORMA NR. 3/2011	66
NORMA NR. 4/2011	70
	Vasile COMAN

Garantarea și contragarantarea în Uniunea Europeană

MECANISME DE CONTRAGARANTARE ÎN ȚĂRILE UNIUNII EUROPENE	74
	Liliana KLEININGER

ARGUMENT

PILON esențial al complexului mecanism de finanțare a activităților economice, **contragarantarea** a intrat în componența arhitecturii sistemului național care asigură dezvoltarea accesului la finanțare în condițiile specifice evoluțiilor din economia mondială și a impactului acestora asupra dinamicii interne.

În calitatea sa de instituție specializată în operațiunile de dezvoltare a accesului la creditare, **rolul contragarantării a fost structurat**, la nivelul inițiativei executive și al demersului legislativ, ca principal mijloc de atenuare a dificultăților cu care se confruntă sectorul întreprinderilor mici și mijlocii în accesul la sursele de finanțare și de stimulare a revirimentului general pe care-l pot genera acestea pentru atenuarea efectelor crizei și relansarea economică. Dintre **atribuțiile de bază** ale contragarantării se remarcă sprijinirea și facilitarea proiectelor asumate de România în contextul Strategiei Europa 2020 precum facilitarea absorbției de fonduri europene, care vor trebui să sporească în viitor ca pârgii esențiale ale creșterii economice, în condițiile integrării și cooperării comunitare.

Sunt tot atâtea argumente în virtutea cărora se poate aprecia că **intrarea în funcțiune a Fondului Român de Contragarantare** la începutul anului 2010 corespunde unui imperativ optim și unui efort bugetar consistent pentru acoperirea exigentelor domeniului său de activitate, putând fi considerată una dintre măsurile concrete și eficiente pe care Guvernul Român le-a inițiat în amplul proces de combatere a efectelor crizei și de ieșire din recesiune și pe care înțelege să o consolideze potrivit Programului Național de Reformă și al Strategiei guvernamentale pentru dezvoltarea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii până în anul 2013.

Ion ARITON

ministrul Economiei, Comerțului și Mediului de Afaceri

STRATEGIA FONDULUI ROMÂN DE CONTRAGARANTARE 2011 – 2013

ȚINÂND cont de necesitățile economice, dar și de dificultățile majore cu care se confruntă IMM-urile în contextul efectelor crizei economice și plecând de la necesitatea izvorâtă din alinierea la politicile publice specifice instrumentelor europene, Fondul Român de Contragarantare (FRC) a fost înființat ca instituție financiară specializată în conformitate cu O.U.G. nr. 23/2009 aprobată prin Legea nr. 312/2009 și autorizat să funcționeze ca persoană juridică începând cu data de 9 decembrie 2009, cu misiunea de a contribui la atenuarea dificultăților cu care se confruntă sectorul IMM în accesarea de finanțări, asigurând totodată funcționarea sustenabilă, pe termen lung, a segmentului pieței financiare alcătuit din fonduri de garantare.

Instituția a fost declarată pe deplin operațională la data de 04 martie 2010.

În vederea îndeplinirii misiunii asumate, FRC a acționat încă de la înființare în concordanță cu reglementările comunitare și naționale aplicabile și cu bunele practici europene în domeniul acordării de contragarantii, reușind în scurt timp să marcheze o contribuție efectivă la îmbunătățirea accesului la finanțare al IMM-urilor prin preluarea unei părți din riscul asumat de fondurile de garantare și, prin aceasta, sprijinirea funcționării sustenabile a pieței financiar-bancare în special și a activității economice în general.

■ Pentru perspectivă, **echipa de specialiști** formată din membrii Directoratului FRC și colaboratori de notorietate din domeniul financiar, bancar și academic au elaborat, sub coordonarea Consiliului de Supraveghere al FRC, **Strategia Fondului Român de Contragarantare pentru perioada 2011 – 2013 cu proiecții până în anul 2015**, punând în evidență următoarele **elemente de referință**:

a) **realizarea unor studii de specialitate** ca prerogative ale Documentului de fundamentare și ale celui strategic, consolidate pe temeiul Strategiei Europa 2020, a strategiei guvernamentale privind dezvoltarea sectorului IMM până în anul

2013, a Programului Național de Reformă 2011 – 2013, precum și a strategiei fiscal bugetare pe termen mediu 2012 – 2014;

b) **definirea obiectivului general și a obiectivelor prioritare** ale proiectului;

c) **identificarea măsurilor, acțiunilor și mijloacelor** de atingere a acestora, cu aplicație distinctă pentru etapa 2010 – 2011, în care este vizată cu preponderență depășirea crizei și, respectiv, pentru intervalul 2012 – 2013, în care obiectivele prioritare au în vedere reluarea creșterii economice și îmbunătățirea mediului de afaceri. Drept consecință **proiecția pentru orizontul 2015, ca efect al demersului strategic 2011 – 2013**, are

în vedere elementele calitative ale dezvoltării economice bazată pe creșterea economică inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, având ca suport esențial accesul la finanțare și absorbția fondurilor europene prin dezvoltarea capacității de garantare și contragarantare a IFN-urilor și a Fondului Român de Contragarantare.

Măsurile pe termen scurt încurajează IMM-urile pentru accesarea de fonduri europene și accesul la finanțare prin intermediul schemelor de minimis, precum și implementarea de noi instrumente de finanțare. În ceea ce privește **măsurile pe termen mediu și lung** pentru sprijinirea sectorului IMM se are în vedere: dezvoltarea culturii anteprenoriale; sprijin pentru internaționalizarea afacerilor; pentru creșterea competitivității externe, prin susținerea IMM-urilor inovatoare specializate în produse cu valoare adăugată mare; promovarea transferului tehnologic; sprijinirea structurilor pentru susținerea dezvoltării afacerilor (incubatoare de afaceri, poli de creștere, centre de afaceri etc.); stimularea capacității firmelor de a crea, adăuga, capta și reține valoarea în lanțul național productiv; sprijin pentru diversificarea sectoarelor de activitate la nivel regional și local, susținerea accesului întreprinderilor mici și mijlocii la servicii de instruire și consultanță.

Din perspectiva managerială au fost identificate măsurile și acțiunile care au vocația consolidării și dezvoltării instituționale ale FRC, precum și mecanismele și instrumentele pe care le utilizează în plan operațional cu o subliniere specială legată de: capitalizarea continuă a Fondului Român de Contragarantare; politicile în domeniul ajutorului de stat inclusiv privind clarificarea aspectelor care vizează restricțiile și condiționările acestuia pentru finanțarea exporturilor, agriculturii și industriei alimentare, mobilitatea schemelor de contragarantare și a profilului riscului; predictibilitatea evaluării pierderilor ca urmare a producerii riscului, nivelul și dinamica gestiunii resurselor, precum și ale eficienței procesului de contragarantare; politicile de personal; performanța sistemului informatic de management al procesului de contragarantare; dinamica și mobilitatea relațiilor instituționale ale FRC cu fondurile de garantare și cu ceilalți actori

ai sistemului financiar și bancar; stimularea accesului la schemele și mecanismele europene de cogarantare și contragarantare, între care cooperarea cu FEI, cu Fondul de garantare pentru IMM-uri și Fonduri de inovare și dezvoltare rapidă prin Programul-cadru pentru inovare și competitivitate/CIP (2007 – 2013) și elementele lui succesoare;

d) sub aspect tehnic și metodologic, construcția strategiei s-a bazat pe evaluarea stării de fapt a condițiilor interne ale mediului economic, financiar și bancar în care își desfășoară activitatea FRC, analiza SWOT a procesului de funcționare și afirmare a managementului FRC în primul an de activitate, analize comparative privind mecanismele și instrumentele de contragarantare uzitate în țările membre UE, sustenabilitatea și predictibilitatea politicilor publice în domeniul ajutorului de stat, capacitatea de reacție a instrumentelor de garantare și contragarantare la absorbția fondurilor structurale, relansarea economică, păstrarea și dezvoltarea locurilor de muncă;

e) în planul comunicării și al transparenței procesul de elaborare a proiectului strategiei s-a bazat pe colaborarea cu: reprezentanții MCMA, Ministerul Finanțelor Publice, Fondurile de garantare, mediul de afaceri, ANIPPIMM, Banca Națională, ARB, Institutul Bancar Român, organisme europene de specialitate, Consiliul concurenței, Mediul academic și universitar și alte autorități și instituții de interes. Un important rol în identificarea acțiunilor, măsurilor și a modalităților de soluționare a acestora l-au avut întâlnirile realizate cu reprezentanții sistemului bancar, ai IMM-urilor, societăților de consultanță și ai mediului academic.

■ Pe de altă parte, **scenariul tehnico-metodologic de elaborare propriu-zisă a strategiei FRC a implicat mai multe secvențe**, după cum urmează:

- a) **definirea viziunii FRC;**
- b) **stabilirea misiunii instituției;**
- c) **stabilirea obiectivului general, precum și a obiectivelor strategice pentru perioada 2011 – 2013;**
- d) **precizarea modalităților de realizare a obiectivelor strategice;**

e) dimensionarea resurselor ce urmează a fi angajate în realizarea obiectivelor ;

f) precizarea termenelor;

g) articularea acestor componente în configurația de ansamblu a strategiei globale a FRC;

h) elaborarea abordărilor globale anuale și a politicilor parțiale.

■ Prin intermediul acestora sunt valorificate, în cel mai eficace mod cu putință, informațiile furnizate de **fundamentele studiilor** la care s-au făcut referire, respectiv:

■ **primul studiu** – *Politicile publice în domeniul IMM și al mediului de afaceri în contextul viziunii strategice de dezvoltare a României din perspectiva 2020* – oferă informații referitoare la:

- prioritățile dezvoltării României în contextul Strategiei Europa 2020;
- principalele priorități ale dezvoltării sectorului IMM în perioada 2010 – 2013, așa cum rezultă din strategia guvernamentală pentru sectorul IMM;
- accesul la finanțare al IMM-urilor românești (diversificarea instrumentelor financiare pentru sprijinirea dezvoltării sectorului IMM, sporirea accesibilității fondurilor de microcreditare, consolidarea sistemului de fonduri de garantare pentru IMM-uri cu acțiuni specifice în care este implicat și FRC, concretizate în capitalizarea continuă a acestuia, stimularea accesului la schemele europene de cogarantare sau contragarantare);

■ **cel de-al doilea studiu** – *Politici și instrumente în domeniul ajutorului de stat în România și țările membre ale Uniunii Europene* – pune la dispoziția managementului FRC informații cu privire la:

- experiența europeană în ceea ce privește ajutorul de stat;
- mecanismele și instrumentele specifice ajutorului de stat în România;
- ajutorul acordat IMM-urilor (ajutoare de valoare mică, “minimis” și garanții de stat);
- impactul ajutorului acordat IMM-urilor asupra FRC;

■ **al treilea studiu** – *Politici, mecanisme și instrumente de garantare și contragarantare în țările membre ale Uniunii Europene* – vine cu informații referitoare la:

- fondurile și mecanismele de garantare din țările UE și Turcia;
- mecanismele de contragarantare din țările UE și Turcia;
- impactul politicilor, mecanismelor și instrumentelor de garantare și contragarantare a FRC (tendențe în domeniu, programe speciale care să faciliteze accesul IMM-urilor la finanțare – CIP, JEREMIE, JASMINE, EPMF);

■ **cel de-al patrulea studiu** – *Evoluția pe termen scurt și mediu a sistemului financiar-bancar din România și țările membre ale Uniunii Europene* – asigură informații privind:

- funcționarea sistemului financiar european;
- fondurile de garantare a creditelor în UE;
- sistemul financiar și fondurile de garantare a creditelor în România;
- evoluții comparative ale riscurilor în UE (calitatea activelor bancare, riscul de lichiditate, gradul de acoperire a riscurilor bancare, profitabilitatea activității bancare în UE);
- impactul asupra creditării IMM-urilor, garanțării și contragarantării;

■ **studiul al cincilea** – *Fondurile de garantare și sistemul IFN-urilor din România* – aduce noutăți în ceea ce privește:

- particularitățile constructive și funcționale ale fondurilor de garantare din România, în special ale FNGCIMM;
- strategia celui mai important fond de garantare din România – FNGCIMM;
- implicațiile mutațiilor strategice din zona FNGCIMM asupra FRC;
- mecanismele de garantare din România;
- eficiența activității de garantare;

■ **cel de-al șaselea studiu** – *Analiza SWOT a Fondului Român de Contragarantare* – oferă fundamentele manageriale și economice interne, necesare elaborării strategiei FRC, respectiv:

- matricea SWOT (puncte forte manageriale și economice, puncte slabe manageriale și economice, oportunități și amenințări);

riale și economice, oportunități și amenințări);

– potențialul de viabilitate managerială și economică al FRC;

– recomandările strategico-tactice de amplificare a potențialului de viabilitate;

– tipul de strategie recomandat FRC pentru perioada 2011 – 2013;

■ **studiul al șaptelea** (sinteză a două abordări cu tematică legată de sistemul bancar) – *Instrumente specifice sistemului financiar-bancar privind transparența, promovarea și diseminarea activității și mecanismelor acestora* – aduce în prim plan informații referitoare la:

– asigurarea transparenței în domeniul garantării creditelor;

– aspecte privind promovarea și diseminarea activității de garantare și contragarantare;

– implicații asupra garantării și contragarantării;

■ **cel de-al optulea studiu** – *Componentele legislative – dinamica și impactul acestora pentru sistemul garantării și contragarantării* – evidențiază informații cu privire la:

– prevederile normative în domeniul garantării și contragarantării în România;

– reglementările UE și impactul acestora asupra garantării din România.

■ Premisele care au fost avute în vedere în procesul de elaborare efectivă a strategiei FRC subliniază specificitatea demersului, astfel:

■ **FRC se află în faza de creștere** (dacă ne raportăm la ciclul firesc al evoluției unei organizații: demarare – creștere – maturitate – declin), iar strategia ce se impune nu poate fi decât una de dezvoltare. Întrepătrunderea variabilelor exogene și endogene trebuie să accentueze deopotrivă aspectele cantitative și calitative ale activităților Fondului, în sensul că:

– performanțele manageriale de ansamblu și la nivel de subsisteme ale managementului trebuie să se situeze la cote superioare și să fie capabile de performanțe economice;

– obiectivele să fie superioare ca nivel rezultatelor obținute în 2010;

– aspectele cantitative trebuie însoțite de o îmbunătățire considerabilă a nivelului indicatorilor de eficiență economică;

■ interesele economice ale principalilor stakeholderi trebuie să se regăsească, direct sau indirect, în strategia FRC; avem în vedere, în primul rând, **proprietarii** (MEDCMA și Fondul Proprietatea), **managerii** (directorul, consiliul de administrație), **salariații** și, de asemenea, **statul, fondurile de garantare, băncile creditoare, IMM-urile;**

■ asigurarea unei **dinamici susținute a procesului strategic**, deoarece nicio variantă de strategie, adoptată și aplicată, nu este rigidă, pe intervalul de timp la care se referă. Comportamentul dinamic al managementului FRC trebuie să fie o caracteristică definitorie pe parcursul celor 3 ani ai strategiei, orice modificare în mediul intern și/sau extern al FRC solicitând schimbări strategice de o mai mică sau mai mare anvergură.

Flexibilitatea strategiei poate fi declanșată de schimbările ce intervin în reglementările UE și naționale în materie de contragarantare/garantare, în sistemul financiar-bancar românesc, în funcționalitatea sectorului IMM etc. Ritmul rapid de receptare și inserare a acestor schimbări în strategia FRC va conduce, cu siguranță, la o mai bună și solidă poziționare a acestuia în instituțiile de garantare/contragarantare din România;

■ strategia trebuie să reflecte **multidimensionalitatea FRC**, adică trebuie să aibă concomitent o dimensiune managerială, economică, socio-culturală, tehnică. Evident, caracteristicile de natură managerială și economică sunt prioritare;

■ strategia FRC va lua în considerare **caracteristicile internaționale** ale legăturilor sale cu instituțiile din Uniunea Europeană, de al căror sprijin logistic beneficiază. Aceasta nu poate fi elaborată în afara conexiunilor cu organismele de garantare/contragarantare din UE și țările membre și, evident, în afara Strategiei Europa 2020, ale cărei reglementări vizează cu prioritate sectorul IMM și accesul la finanțare;

■ în sfârșit, nu trebuie neglijată **infuzia de “nou” managerial, economic și financiar** pe care

o aduc transferul internațional de know-how, precum și “bunele practici” în materie de contragarantare, facilitate de benchmarking.

VIZIUNEA FONDULUI ROMÂN DE CONTRAGARANTARE

ÎMBUNĂTĂȚIREA accesului la finanțare al IMM-urilor, prin preluarea unei părți din riscul asumat de fondurile de garantare și, prin aceasta, sprijinirea funcționării sustenabile a pieței financiar-bancare din România reprezintă în continuare **componenta majoră** care determină coordonatele viziunii Fondului Român de Contragarantare. Prin activitatea FRC se asigură **sporirea încrederii** băncilor și a altor categorii de finanțatori în soliditatea și solvabilitatea fondurilor de garantare, precum și în general a pieței financiare în procesul de dezvoltare a sectorului IMM și a mediului de afaceri, cu implicații directe asupra păstrării locurilor de muncă, creșterii exporturilor și a absorbției fondurilor europene, atenuării și eliminării efectelor crizei și reluării, susținerii și impulsivității procesului de creștere economică.

MISIUNEA FONDULUI ROMÂN DE CONTRAGARANTARE

MISIUNEA FRC se regăsește în însuși obiectul de activitate. În prezent Fondul Român de Contragarantare are ca unic **obiect de activitate** contragarantarea garanțiilor acordate de fondurile de garantare, persoane juridice române, pentru creditele și alte instrumente de finanțare obținute de întreprinderile mici și mijlocii de la instituțiile de credit și alte instituții financiare nebancale.

Pentru îndeplinirea obiectului de activitate, FRC intră în relații directe cu fondurile de garantare și indirecte cu băncile creditoare și întreprinderile mici și mijlocii, asigurând instrumentele contragarantării prin mecanisme specifice. Strategia FRC 2011 – 2013, cu proiecții din perspectiva 2015, vizează însă, cu prioritate, modernizarea, dezvoltarea și diversificarea obiectului său de activitate în scopul up-gradării misiu-

nii sale pentru a putea răspunde cerințelor ce vizează Strategia Europa 2020.

Luând în considerare strategia guvernamentală pentru dezvoltarea sectorului IMM până în anul 2013, precum și celelalte documente relevante ale programului de reformă și ținând seama de premisele, viziunea, fundamentele și misiunea instituției relevante în documentul de fundamentare și elementele strategice de referință aprobate de Consiliul de Supraveghere, la propunerea Directoratului FRC, în luna octombrie 2010 s-a putut asigura elaborarea în termeni realiști a **Strategiei Fondului Român de Contragarantare cu următoarele caracteristici:**

a) **perioada vizată:** 2011 – 2013, cu proiecții din perspectiva 2015;

b) **sfera de cuprindere:** globală – vizând ansamblul componentelor procesuale și structural-organizatorice ale FRC;

c) **dinamica obiectivelor:** de dezvoltare și modernizare – cu accent pe aspectele calitative, inovative, cantitative și de eficiență;

d) **natura obiectivelor și a principalelor abordări:** ofensivă și managerială;

e) **obiectivul strategic general:** **perfecționarea, dezvoltarea, diversificarea inovativă și modernizarea mecanismelor și instrumentelor de contragarantare în scopul creșterii rolului Fondului Român de Contragarantare și a instituției contragarantării în procesul de facilitare a accesului la finanțare a întreprinderilor mici și mijlocii;**

f) **obiective prioritare.**

OBIECTIVELE PRIORITARE ȘI MODALITĂȚILE DE ACȚIUNE

■ **Obiectivul prioritar I:** **Dezvoltarea accesului la finanțare al IMM-urilor prin creșterea numărului de contragarantări acordate, a numărului IMM-urilor beneficiare și a locurilor de muncă protejate sau nou înființate**

Una dintre problemele majore căreia IMM-urile trebuie să-i facă față în condițiile efectelor crizei economice o reprezintă **accesul la finanțare**, constrângere de rezolvare a căreia depinde însăși relansarea creșterii economice.

■ **Îndatorarea** totală a IMM-urilor de la insti-

tuțiile financiare (bănci și IFN, autohtone și din străinătate) a crescut de aproape 3 ori în ultimii 5 ani (decembrie 2006 – septembrie 2010). Raportat la PIB, stocul datoriei IMM-urilor a ajuns la circa 25%. Îndatorarea IMM-urilor totalizează circa 128 miliarde lei și provine de la următorii creditori: bănci autohtone (56%), IFN din România (10%) și creditorii externi (34%). De la debutul crizei în România, finanțarea de la intern a IMM-urilor s-a diminuat, din cauza reducerii semnificative a expunerilor IFN.

■ **Creditul bancar** acordat IMM-urilor însumează 72 miliarde lei (septembrie 2010), în creștere cu peste 40% față de decembrie 2007. Creditarea IMM-urilor reprezintă circa 70% din creditul acordat tuturor companiilor nefinanciare (IMM-uri și corporații), procent care s-a menținut relativ constant atât în perioada de expansiune economică (2007 – 2008), cât și în cea de recesiune (2009 – 2010).

Numărul IMM-urilor care au avut acces la creditarea bancară a variat în ultimii ani. De la debutul crizei se remarcă o scădere a firmelor mici și mijlocii care se finanțează de la bănci (sub 79.000, respectiv circa 13% din totalul firmelor active din România).

În structură, creditul acordat IMM-urilor are următoarele caracteristici:

(i) finanțarea în valută este predominantă (64%, septembrie 2010, în creștere de la 55%, decembrie 2007);

(ii) există o distribuție relativ echilibrată a creditării în funcție de maturități (termen scurt versus termen mediu și lung) și mărimea firmei (microîntreprinderi, mici și medii), dar cu o anumită tendință în ultima perioadă spre creditarea microîntreprinderilor;

(iii) finanțarea cea mai mare au primit-o IMM-urile care activează în comerț, industrie și imobiliare (cele din urmă contabilizând și cea mai mare dinamică în ultimii ani;

(iv) principala destinație a creditelor contractate de IMM-uri este pentru nevoi de trezorerie.

■ Din perspectiva fondurilor de garantare a

creditelor cu care FRC are convenții de contragarantare, posibilele **soluții de îmbunătățire a accesului la finanțare** a IMM-urilor se circumscriu mecanismelor și instrumentelor deja existente (având în vedere că nivelul efectului de pârghie al acestor fonduri este mic și în scădere). Efectul de optimizare se poate manifesta prin schimbarea politicilor de garantare în cadrul aceluiași mecanisme și instrumente folosite, respectiv:

(i) susținerea cu precădere a IMM-urilor din industrie și agricultură, a IMM-urilor care generează exporturi cu nivel tehnologic mediu și ridicat sau către piețele asiatice, a IMM-urilor care au proiecte folosind fonduri europene și a IMM-urilor din domeniul infrastructurii;

(ii) garantarea în special a creditelor IMM-urilor contractate pe termen mediu și lung, în monedă națională;

(iii) analizarea oportunității de includere a creditorilor externi în lista finanțatorilor cu care se încheie contracte de cooperare, în condițiile în care este potențat procesul de schimbare structurală a economiei românești;

(iv) dezvoltarea oportunităților de garantare și contragarantare a microîntreprinderilor.

■ Pe de altă parte **portofoliul bancar** aferent creditării IMM-urilor s-a deteriorat semnificativ. Rata creditelor neperformante s-a majorat (de la 0,8% la aproape 15%, decembrie 2007 – septembrie 2010). O parte a acestui rezultat nefavorabil se datorează și reacției băncilor de a înăspri pro-ciclic condițiile de creditare, inclusiv prin reducerea accesului firmelor la creditare, în paralel cu o scădere semnificativă a cererii de credit. Creditele în lei au o neperformanță mai mare comparativ cu cele în valută, dar viteza de creștere a restanțelor a fost în ultima perioadă superioară pentru creditul acordat în valută față de cel în monedă națională. Creșterea pe termen mediu a restrictivității politicii monetare din zona euro ar putea accentua tendința.

Microîntreprinderile au fost cele care generează cea mai mare rată a restanțelor bancare (19,4% față de 14,4, respectiv 10,0%, întreprin-

deri mici, respectiv medii, septembrie 2010). De altfel, aversiunea la risc a băncilor rămâne ridicată și în creștere în general față de sectorul IMM și în special față de microîntreprinderi. În acest context, majorarea finanțării către acest segment poate fi interpretată și ca o politică a băncilor de a prefera să sprijine cu lichidități entitățile, altfel pierderea ar fi posibil mai mare.

Creditele pentru finanțarea stocurilor și pentru echipamente au cea mai mare rată a restanțelor (18,5%, septembrie 2010). La polul opus se află creditele pentru finanțarea operațiunilor de comerț exterior (0,8%, septembrie 2010). Creditele de trezorerie contractate de IMM-uri înregistrează o rată importantă de neplată (15,5%, septembrie 2010).

■ **Principalii factori** care au determinat modificarea standardelor de creditare pentru IMM-uri sunt:

- i) așteptările privind situația economică generală;
- ii) riscul asociat industriei în care activează compania;
- iii) riscul asociat colateralului/garanției solicitate. În cursul anului 2010, modificarea ponderii creditelor neperformante în portofoliul băncii a fost factorul care a pledat pentru o nouă înăsprire a standardelor de creditare.

La rândul ei, **cererea de credite** din partea IMM-urilor a fost în scădere de la momentul debutului crizei în România. În cele mai multe perioade, cererea s-a diminuat în valori superioare anticipărilor băncilor. Cererea IMM-urilor pentru credite pe termen lung a cunoscut cea mai mare reducere.

În consecință, dezvoltarea accesului la finanțare al IMM-urilor rămâne un obiectiv prioritar important pentru Fondul Român de Contragarantare.

■ **Obiectivul prioritar II: Perfecționarea schemelor de ajutor și a normelor de aplicare ale acestora derulate de Fondul Român de Contragarantare în corelație cu dinamica legislației europene și naționale în materia ajutorului de stat**

Fondul Român de Contragarantare a fost înființat în vederea dezvoltării mecanismelor de sprijinire a accesului întreprinderilor mici și mijlocii la finanțare prin intermediul instrumentelor de garantare, rolul său fiind acela de a prelua o parte din riscul asumat de fondurile de garantare la acordarea de garanții în beneficiul IMM-urilor.

Prin activitatea sa, FRC încheie circuitul financiar IMM – bancă – fond de garantare și asigură sustenabilitatea pe termen lung a sistemului de garantare dedicat IMM-urilor, atât prin acțiune directă, cât și prin mecanismul de acoperire a pierderilor de către stat.

■ **Acordarea contragaranțiilor** se face în baza unor scheme de ajutor de minimis, elaborate în conformitate cu Regulamentul CE nr. 1.998/2006 privind aplicarea art. 107 și 108 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene referitoare la ajutoarele de minimis (denumit în continuare "*Regulamentul de minimis*"), reglementare care permite statelor membre să aplice astfel de măsuri de sprijin, fără nicio formalitate prealabilă de notificare sau informare a Comisiei Europene.

Regulamentul de minimis permite ca, în cadrul unei scheme de garantare, să fie facilitate solicitările de finanțare pentru întreprinderile care nu se află în dificultate până la valoarea de 1.500.000 euro/întreprindere, respectiv 750.000 euro pentru întreprinderile care își desfășoară activitatea în sectorul transportului rutier.

Acest regulament, ca de altfel și celelalte reglementări comunitare în domeniul ajutorului de stat sunt aplicabile pe perioade de timp determinate, la finele cărora – de regulă – Comisia le revizuieste, ținând cont de experiența acumulată, de noile condiții de piață și de politica sa în domeniul ajutorului de stat.

Astfel, actualul Regulament de minimis expiră la 31 decembrie 2013, urmând a fi emisă o nouă prevedere pentru următoarea perioadă de programare financiară 2014 – 2020. Până în prezent, numeroase state membre au solicitat Comisiei, cu ocazia întâlnirilor multilaterale de revizuire a altor prevederi comunitare în domeniul ajutoarelor de stat, mărirea pragului de mi-

mimis de 200.000 euro, respectiv 100.000 euro pentru întreprinderile care își desfășoară activitatea în sectorul transportului rutier. Această solicitare se fundamentează pe faptul că și în cazul unei valori mai mari de 200.000 euro nu este afectată semnificativ concurența pe piață și, în plus, Comisia își poate concentra atenția asupra cazurilor cu impact major asupra mediului concurențial. Mai mult, această majorare s-ar înscrie în principiile stabilite de Consiliul European, asumate de Comisia Europeană, de împărțire a responsabilității privind acordarea ajutoarelor de stat între Comisii și statele membre.

■ **Principalele orientări comunitare de actualitate în domeniul ajutorului de stat**, prevăzute în Planul de acțiune privind ajutoarele de stat ("PAAS"), adoptat de Comisie în anul 2005, sunt:

- ajutoare de stat mai puține și mai bine direcționate;
- accent pe analiza economică rafinată;
- proceduri mai eficiente, mai bună aplicare, predictibilitate și transparență sporite;
- responsabilitate partajată între Comisii și statele membre.

La nivel comunitar, politica ajutorului de stat urmărește menținerea unor reguli echitabile în interiorul Pieței unice, crearea unui cadru mai bun pentru susținerea națională a cercetării, inovării și antreprenoriatului, serviciilor economice de interes general de înaltă calitate, protecției mediului, precum și coeziunii sociale și regionale.

Pe cale de consecință, politicile în domeniul de la nivel național **au ca obiective generale:** creșterea competitivității operatorilor economici, reducerea decalajelor între nivelul de dezvoltare al economiei românești și al celei comunitare, reducerea disparităților economico-sociale între regiuni, direcționarea eficientă a resurselor, fundamentarea politicii în domeniul ajutoarelor de stat pe o analiză economică rafinată a impactului acestora și aplicarea eficientă a acquis-ului comunitar în materia ajutorului de stat.

■ În majoritatea schemelor de garantare europene în care există și pilonul de contragarantare, acestea se derulează **cu respectarea regulilor de ajutor de stat**, în special cu cele aplica-

bile ajutoarelor de minimis. Aceasta nu exclude însă situația ca sistemul de garantare și contragarantare să poată opera și în condiții de piață, în absența ajutorului de stat respectiv de minimis. Uneori, această situație este chiar de dorit având în vedere că reglementările în domeniul ajutorului de stat impun numeroase restrângeri atât în ceea ce privește aria potențialilor beneficiari ce pot accesa schema, cât și valorile maxime ale garanțiilor/contragaranțiilor ce pot fi acordate.

Având în vedere aceste obiective de politici publice care vor direcționa revizuirea cadrului reglementar privind ajutorul de minimis, precum și evoluțiile viitoare ale situației economice și politice din Uniune și eventualele reorientări în domeniul ajutorului de stat, **racordarea în dinamică** a schemelor de ajutor de minimis derulate de FRC constituie o prioritate alături și de identificarea și a altor mecanisme de contragarantare în condiții de piață.

■ **Obiectivul prioritar III: Dezvoltarea și flexibilizarea facilităților oferite în procesul de acces la finanțare al IMM-urilor pentru proiectele aflate în convergență cu Strategia Europa 2020, având ca obiective de referință creșterea inteligentă, dezvoltarea durabilă și promovarea unei economii favorabile incluziunii sociale**

Un sistem de Inovare-Cercetare-Dezvoltare cuprinde, în general, instituții și entități care desfășoară activități în domeniul cercetării și dezvoltării (mediul științific); centre de transfer tehnologic și companii care furnizează servicii tehnologice către alte întreprinderi (mediul tehnologic); companii inovatoare care formează nucleul sistemului (mediul de afaceri) și, în sfârșit, instituții și entități care facilitează finanțarea procesului de inovație (mediul financiar).

■ În România, conform legislației naționale în vigoare, entitățile care efectuează activități de cercetare-dezvoltare sunt incluse în Sistemul Național de Cercetare-Dezvoltare, constituit din ansamblul unităților și instituțiilor de drept public și de drept privat, cu personalitate juridică, care au în obiectul de activitate cercetarea-dezvoltarea.

■ **La nivelul UE**, documentul strategic prin care s-au stabilit obiectivele pentru dezvoltarea unei Europe competitive și dinamice până în anul 2010 este **Strategia Lisabona**, document strategic agreat prin consensul statelor membre UE în cadrul Consiliului European de la Lisabona, în martie 2000. Strategia Lisabona, inițiată ca un răspuns la provocările generate de globalizare, promovează societatea bazată pe cunoaștere și a propus ca principal obiectiv pentru UE “*să devină cea mai competitivă și mai dinamică economie bazată pe cunoaștere, capabilă de creștere economică sustenabilă, cu locuri de muncă mai multe și mai bune și un grad mai mare de coeziune socială*”.

Strategia Lisabona a fost relansată în anul 2005, **focalizându-se cu prioritate pe** creștere și locuri de muncă, iar ulterior, date fiind evoluțiile tot mai complicate din ultimii ani, obiectivele privind dezvoltarea Europei au fost preluate și adaptate contextului actual, în cadrul noii “*Strategii Europa 2020*” – “*o strategie pentru creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii*” și care are corespondent în politicile publice naționale potrivit Memorandumului de aprobare a României cu privire la Strategia Europa 2020 aprobat de Guvernul României.

Strategia Europa 2020 **propune o nouă viziune** pentru economia socială de piață a Europei, în următorul deceniu, care să ajute la ieșirea din criza economică și financiară și să edifice o economie inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, cu niveluri ridicate ale ocupării forței de muncă, productivității și coeziunii sociale. Noua agendă europeană propune țărilor membre ținte măsurabile pentru 5 domenii de intervenție, între care cercetarea și inovarea ocupă un loc de primă importanță.

■ În ceea ce privește **Planul Național pentru Cercetare-Dezvoltare și Inovare 2007 – 2013**, obiectivul privind cheltuielile publice pentru CDI, la nivelul anului 2013, stabilește un procent de 1% din PIB. Este general admis faptul că **modul corect de a depăși criza și de a înscrie economia pe calea unei creșteri sustenabile și echitabile din punct de vedere social este finanțarea inovării în întreprinderi**. În România, 29,8% dintre întreprinderile mici sunt inovatoare, în timp ce în

clasa mijlocie, 40,8% dintre firme sunt inovatoare, ponderea întreprinderilor inovatoare crescând la 59% în rândul companiilor mari, conform cercetării statistice a INS. De asemenea, în același interval 19,7% din întreprinderi au fost inovatori tehnologici, introducând produse și procese noi sau semnificativ îmbunătățite, iar 13,6% au fost inovatori non-tehnologici, implementând metode noi în practicile de afaceri ale întreprinderilor, în organizarea locului de muncă, în relațiile externe sau metode noi de marketing. Cele două categorii de inovatori formează întreprinderile inovatoare a căror pondere în totalul întreprinderilor analizate a fost de 33,3%. Numărul întreprinderilor non-inovatoare reprezintă 66,7% și aceasta se explică mai ales prin numeroasele bariere și constrângeri care stau în calea inovării în societatea românească.

■ În sinteză, **principalele constrângeri în calea inovării** se structurează astfel:

– **la întreprinderile mici**: dominarea pieței de către marile companii, lipsa de personal calificat, lipsa finanțării externe, lipsa fondurilor proprii, costurile ridicate ale inovației;

– **la întreprinderi mijlocii**: costurile ridicate ale inovației, dominarea pieței de către firmele mari, lipsa finanțării externe, lipsa de personal calificat.

Este evident, deci, că finanțarea inovării **nu înseamnă numai** disponibilitatea resurselor financiare complementare. Înseamnă și abilități de elaborare a proiectelor, de analiză a acestora și furnizarea de expertiză tehnică și managerială complementară necesară pentru a dezvolta întreprinderile inovatoare nou create. Astfel, sunt necesare eforturi în planul politicilor publice în domeniu, în vederea furnizării abilităților respective, a infrastructurii instituționale și a mediului economic care să stimuleze și să sprijine activitățile private în domeniul inovării, între care **creditarea și celelalte instrumente asociate sau derivate acesteia trebuie să ocupe un rol mult mai semnificativ**.

■ România s-a angajat în aplicarea prevederilor documentelor strategice europene vizând o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă in-

cluziunii, prin transpunerea obiectivelor acestora în cadrul Programului Național de Reformă, actualizat recent prin *“Memorandumul privind aprobarea poziției României asupra Strategiei Europa 2020”*. În acest context facilitarea finanțării proiectelor de cercetare, dezvoltare și inovare este pentru Fondul Român de Contragarantare, și în egală măsură pentru fondurile de garantare, o autentică provocare.

■ **Obiectivul prioritar IV: Dezvoltarea și diversificarea capacității de operare a Fondului Român de Contragarantare prin asumarea unor mecanisme de contragarantare în condiții de piață, accesul la scheme și finanțări europene și participarea la capitalul unor instituții de finanțare a IMM-urilor**

Legea nr. 312/2009 de aprobare a O.U.G. nr. 23/2009 privind înființarea Fondului Român de Contragarantare definește în mod explicit și fără echivoc **obiectul de activitate** al instituției astfel: la art. 1 alin. (2) *“Fondul are ca obiect unic de activitate contragarantiile acordate de fondurile de garantare legal înființate, persoane juridice române, pentru credite și alte instrumente de finanțare contractate de întreprinderile mici și mijlocii de la instituțiile de credit și alte instituții financiare nebancare autorizate potrivit legii”*. Și în continuare, la art. 1 alin (3) *“Fondul poate desfășura și alte activități conexe, necesare și subordonate realizării obiectului său unic de activitate”*.

■ Pe această bază și cu respectarea riguroasă a legislației comunitare și naționale în domeniul ajutorului de stat prin ordin al ministrului economiei, comerțului și mediului de afaceri au fost stabilite **condițiile în care se acordă contragarantiile, normele și procedurile interne privind mecanismele și instrumentele de operare ale FRC, precum și convențiile-cadru cu fondurile de garantare** care s-au calificat ca eligibile pentru contragarantarea garanțiilor acordate de acestea.

Aceste elemente de referință privind sistemul de lucru al FRC au determinat și vor continua să definească și pe viitor procesul de structurare, afirmare și consacrare a Fondului Român de Contragarantare în rețeaua instituțiilor financiare spe-

cializate domeniului garanțării și contragarantării. Sub aspectul anvergurii Fondului văzută din perspectiva îndeplinirii obiectului său unic de activitate se poate afirma fără teama de a greși că FRC reprezintă deja, la scurtă perioadă de la înființarea sa, **principala instituție care asigură contragarantarea** pentru sistemul fondurilor de garantare, că nivelul, volumul și structura contragarantiilor acordate în calitatea sa de furnizor de ajutor de stat prin platforma de minimis dedicată IMM-urilor sunt relevante, moderne și pe deplin adaptate cerințelor mediului românesc de afaceri și aquis-ului comunitar. Se pune însă o **întrebare firească**: cum poate instituția FRC să se dezvolte și să se diversifice în contextul îndeplinirii funcției sale-obiectiv, aceea de a facilita în termeni inovativi accesul la finanțare al mediului de afaceri IMM? Răspunsul nu este greu de oferit dacă avem în vedere cel puțin următoarele **argumente**:

1. în România nu există o piață structurată care să implice competitiv instituțiile specializate în domeniul garanțării și cu atât mai puțin cel al contragarantării. Drept urmare, diversificarea obiectului de activitate al FRC având ca miză creșterea capacității sale de operare, dezvoltarea unei game specializate de servicii pentru reprezentanții IMM-urilor în condițiile pieței libere se impune cu necesitate, fiind așteptată cu interes de reprezentanții mediului de afaceri. Asemenea sugestii și propuneri au fost formulate atât de către unele fonduri de garantare, cât și de către participanții la seminariile organizate de FRC în pregătirea prezentei strategii;

2. statisticile oficiale menționează o realitate deloc favorabilă mediului IMM românesc în ce privește opțiunea antreprenoriatului acestora în legătură cu accesarea de finanțări pentru dezvoltare și pentru ciclul de exploatare de la bănci și alte instituții de finanțare. Numai 15 – 17% din IMM-urile românești mizează pe creditare, în timp ce în UE procentul depășește 70%;

3. accesul la scheme de finanțare europene al mediului de afaceri românesc este cu totul nesemnificativ. Cu excepția unor programe puțin reprezentative ale FEI și Jeremie, rețeaua IMM-urilor românești nu beneficiază de instrumentele instituționale europene specializate în do-

meniu finanțării, proiectelor din cadrul Strategiei Europa 2020, plasamentelor pentru credite subordonate și capital de risc sau pentru formule integrate de garantare și contragarantare. Este de datoria instituțiilor de garantare și a Fondului Român de Contragarantare de a promova și dezvolta parteneriatul cu operatorii specializați ai sistemului UE de facilitare a accesului la finanțare pentru dezvoltarea și creșterea ponderii și aportului acestora la îndeplinirea obiectivelor asumate la nivelul UE și de România prin politicile comunitare de convergență și Programul Național de Reformă 2011 – 2013;

4. prin politicile publice menite să asigure dezvoltarea accesului la finanțare, în mod special strategia guvernamentală pentru dezvoltarea sectorului IMM până în anul 2013, sunt prevăzute o serie de **măsuri și acțiuni concrete** pentru diversificarea și dezvoltarea instrumentelor de garantare și contragarantare și înființarea de noi structuri menite să îmbunătățească și să consolideze instrumentele de finanțare;

5. **practicile europene** cum sunt, spre exemplu, cele din Spania, Franța, Italia, Portugalia, Belgia, Olanda, Germania și Slovenia dovedesc că diversificarea mecanismelor și modalităților de operare a instituțiilor de garantare și contragarantare este o cale consacrată în procesul de perfecționare, eficientizare și creștere a vizibilității acestora în rețeaua operatorilor de pe piața creditului și în arhitectura sistemului instituțional al garantării și finanțării mediului de afaceri. **Implicarea FRC** în acest proces vizând cu deosebire participarea la capitalul și oportunitatea de afaceri a unor astfel de instituții și diversificarea mecanismelor specifice contragarantării care vizează activitățile conexe și subordonate obiectului său principal de activitate sunt cel puțin tot atâtea motive de creștere calitativă a Fondului Român de Contragarantare în viitor.

Obiectivul prioritar V: Dezvoltarea cooperării cu instituții și organisme de garantare și contragarantare din țările membre UE, valorificarea potențialului și oportunităților oferite de AECM în scopul asumării instrumentelor de bune practici și a experiențelor relevante pe plan european și internațional

Fiind la început de drum și având în vedere obiectul său specific de activitate, cunoașterea de către Fondul Român de Contragarantare a “*bunelor practici*” din zona politicilor, mecanismelor și instrumentelor de garantare și contragarantare din țările UE este mai mult decât benefică, întrucât oferă, pe de o parte, o utilă bază de comparație cu propriile mecanisme și instrumente și, dintr-o altă perspectivă, modalități de amplificare, diversificare și perfecționare a potențialului său de viabilitate economică și managerială.

■ **Peisajul european** al instituțiilor de garantare/contragarantare este foarte diversificat în prezent. În stadiul actual, există țări în Europa în care sistemele de garantare sunt predominant de tipul fondurilor mutuale (țările din partea de vest și Turcia) și țări în care sistemul de garantare este centralizat la nivel național, ca efect al inițiativelor legislative guvernamentale (fostele țări comuniste). Este previzibil faptul ca, pe măsură ce economiile acestor țări evoluează către o piață liberă, concurențială, să apară și inițiative private în domeniul garantării primare atât sub forma societăților mutuale (având în vedere existența unui sistem cooperatist, care a rezistat perioadei comuniste), cât și a societăților comerciale private de acest tip (exemplu – România).

O caracteristică comună a sistemelor de garantare din Europa este că toate garantează împrumuturi făcute la bănci. Totuși, activitatea de garantare nu se limitează numai la această activitate, existând în partea de vest a Europei un puternic sprijin acordat fondurilor de investiții care pot interveni atât în faza de început a unei afaceri, cât și în faza de dezvoltare. Este semnificativ faptul că FEI contragarantează acest tip de investiții cu fonduri totale de cca 13,6 miliarde euro. Italia, Spania, Olanda, Franța, Germania și Marea Britanie consumă cca 10,5 miliarde euro prin contragaranțiile acordate fondurilor de investiții în capital de risc din aceste țări, proporția de resurse alocate lor fiind de peste 70% din totalul fondurilor FEI. Există așadar fonduri de investiții puternice, cu o vastă experiență, care știu să gestioneze capitalurile primite prin plasamente de risc, dar extrem de atractive, care pro-

duc recompense pe termen lung pentru cei care investesc, a căror *“bune practici”* sunt o reală provocare atât pentru Fondul Român de Contragarantare, cât și pentru întreg sistemul românesc al garantării și contragarantării.

■ Dintr-o astfel de perspectivă, **contragarantarea**, modalitate prin care garantul principal poate transfera responsabilitatea sa de garantare limitată/nelimitată unui nivel de garantare superior, **capătă o semnificație cu totul specială**. Condițiile în care are loc acest transfer de responsabilitate sunt subiect de negociere între cele două părți (garant principal-contragarantat). Se consacră astfel faptul că ambele protejează finanțatorul la un nivel specific al riscului. Prin contragarantie, principalul garant, responsabil pentru toată suma angajată de către un finanțator, este protejat din partea unui al doilea nivel de protecție – contragarantat. Uneori contragarantarea se poate extinde pe mai multe niveluri. Formal, contragarantarea poate fi activitatea unor instituții specializate cu capital privat sau public. La nivelul UE, în multe cazuri, contragarantarea este un atribut al statului, exercitat direct sau prin instituții specializate. În domeniul contragarantării, cazul UE este unic în lume prin emiterea de contragarantii la nivel supranațional prin FEI. **Efectele contragarantiei** se materializează în **2 aspecte importante** pentru entitățile financiare (caz aplicabil și asupra majorității entităților de garantare):

- **efect asupra asumării de riscuri:** mecanismele de împărțire a riscurilor cu un nivel superior sunt stimulente pentru asumarea unor riscuri suplimentare și garantul principal poate garanta mai mult;
- **efect asupra indicelui de îndatorare:** existența unui contragarant permite creșterea angajamentelor asumate de garantul principal (de exemplu, o contragarantie de 50% permite să dubleze angajamentele) sau **efect asupra suficienței capitalului** (o contragarantie de 50% permite o capitalizare de două ori mai mică a schemei de garantare).

■ La modul general, **acoperirea medie a contragarantiei** este de cca 60% din valoarea garan-

ției principale, iar valoarea maximă nu depășește 70%. Sub aspect structural, rata de protecție oferită prin contragarantare poate fi una stabilă: de exemplu, Germania: 67 – 70%, procent unic din pierderi, repartizat între statul german și landuri; Belgia, Portugalia: 50% din valoarea garanțiilor; sau ca în cazul Fondului spaniol de contragarantare CERSA, care respectă prioritățile sectoriale stabilite de statul spaniol, respectiv: pentru investiții în afaceri inovative – 75%, pentru investiții în general – 40/50%, pentru capital de lucru – 0%.

Pe de altă parte, **costul protecției prin contragarantare** poate fi: **gratuit**: Germania, în care caz contragarantarea este considerată ajutor de stat și se supune Regulamentului nr. 70/2001 al Comisiei Europene sau cu **plată sub diferite forme**: în regiunea Valonă (Belgia), societățile de garantare mutuală plătesc 30% din prima de garantare (SOCAMUT) pentru a primi o acoperire de 50% a riscurilor (efect de acoperire a ratei de îndatorare); în Portugalia: asociațiile de garantare mutuală plătesc o taxă anuală stabilită de Ministerul Finanțelor în funcție de calitatea portofoliului de garanții (oscilează în jurul valorii de 0,2% din portofoliul contragarantat), iar în Spania: atunci când calitatea portofoliului se deteriorează și rata de nerespectare a angajamentelor garanțiilor principali, prezentată CERSA trimestrial, depășește un nivel fix, trebuie să se plătească o *“taxă de penalizare”*.

■ Un aspect extrem de important în domeniul garantării/contragarantării este **calitatea instrumentelor emise și recunoașterea lor** de către entitățile financiare. Majoritatea sistemelor de garantare/contragarantare în Europa sunt asimilate instituțiilor financiare și se supun legislației specifice din domeniu, deși mai există și cazuri în care garanția nu este emisă în conformitate cu prevederile acordului BASEL II. Trebuie avut în vedere că în prezent reglementările bancare internaționale, dar și în România, sunt în curs de modificare și se lucrează intens în acest domeniu pentru acordul BASEL III, care probabil va intra în vigoare din anul 2014. În acest context, sistemele de garantare și contragarantare din Europa trebuie să se alinieze noilor stan-

darde, care în mod sigur vor fi mai ridicate, dar în același timp și forța garanției va crește în beneficiul IMM-urilor. În concluzie **principalele tendințe** în domeniul garantării/contragarantării în țările UE pot fi structurate astfel:

1. capitalizarea fondurilor de garantare/contragarantare va crește la nivel european, ca urmare a unor programe speciale venite din partea instituțiilor centralizate. Capitalizarea va fi direcționată pe anumite axe prioritare, care țin seama de politica generală promovată la nivelul UE;

2. contragarantarea, care în prezent este rodul inițiativelor la nivel de stat și care beneficiază de sprijinul instituțiilor specializate ale UE, **se va întări** ca urmare a creșterii de capital, cât și apariției contragarantării în “cascadă”, ceea ce va permite un volum mai mare al portofoliului;

3. schemele de garantare existente în prezent se vor diversifica și vor practica un număr mai mare de produse tipizate de garantare, care vor facilita relațiile cu sistemul bancar;

4. gradul de standardizare al garanțiilor va crește, aplicându-se din ce în ce mai mult prevederile acordului Basel II și în perspectivă Basel III;

5. pentru aplicarea corectă a prevederilor ajutorului de stat în cazul garanțiilor/contragaranțiilor va exista **tendința de apariție și dezvoltare a agențiilor de rating**, care sunt absolut necesare la nivel național, cu repercusiuni pozitive și asupra sistemului financiar-bancar;

6. orientarea politică la nivelul UE și transpunerea în practică a obiectivelor stabilite vor favoriza **acordarea de garanții în anumite domenii considerate prioritare**, un interes crescut în activitatea de garantare fiind acordat domeniilor inovative și celor prin care crește eficiența energetică;

7. sectorul microîntreprinderilor și respectiv acordarea de microîmprumuturi se vor bucura de o atenție deosebită din partea schemei de garantare/contragarantare. Este posibilă și creșterea numărului de scheme de garantare, care vor interveni în preluarea riscurilor generate de microîmprumuturi;

8. rolul schemelor de garantare, ca intermediar între cerere și ofertă, se va diversifica. Re-

centele condiții de criză au impus ca o activitate suplimentară medierea între împrumutat și finanțator, în condițiile în care termenii inițiali nu sunt respectați. Este o activitate suplimentară a fondurilor de garantare/contragarantare mai complexă, dar care poate produce beneficii pentru toate părțile implicate.

■ **Și la nivelul României**, se vor manifesta tendințe de îmbunătățire a sistemelor de garantare/contragarantare. Capitalizarea va crește și contragarantarea din partea FRC va avea un rol mult mai stimulat în asumarea de riscuri pentru finanțarea IMM-urilor, asumarea “*bunelor practici*” consacrate la nivel UE fiind unul dintre dezideratele majore ale strategiei sale.

■ **Obiectivul prioritar VI: Realizarea și dezvoltarea unui sistem de servicii informatice privind instrumente, mecanisme și consultanță în domeniul contragarantării, garantării și accesului la finanțare al IMM-urilor**

Performanța oricărei organizații, și cu deosebire a celor din domeniul financiar-bancar, este intrinsec determinată de nivelul și anvergura sistemelor informatice utilizate, de capacitatea de implementare și up-gradare permanentă ale acestora, de gradul de interoperabilitate cu ceilalți parteneri, de standardele de lucru și conștiința profesională a personalului. Fondul Român de Contragarantare nu face excepție; astfel că încă de la înființarea sa a procedat la asumarea unei viziuni moderne în legătură cu sistemul serviciilor informatice preconizate. Este în curs de implementare un sistem informatic integrat de management economico-financiar, care are constituită o bază preliminară de date utilă sistemului de operare al contragaranțiilor și dispune de un sistem website și de comunicare pe internet structurat corespunzător.

Privind însă la orizontul programatic 2013 – 2015, este evident că **strategia** Fondului Român de Contragarantare în domeniul comunicațiilor și tehnologiei informației **trebuie re proiectată vizând** modernizarea și reconfigurarea permanentă a acesteia pentru a putea dobândi, într-un termen rezonabil, calitatea de vector și suport de referință în procesul de dezvoltare perma-

nență bazată pe competitivitate și eficacitate a întregului său sistem de funcționare – instituțional, tehnic, economic, managerial, juridic și al resurselor umane. Există toate premisele în acest sens, dacă luăm în considerare procesele aflate în derulare privind dezvoltarea arhitecturii sistemului IT al FRC la care se adaugă potențialul de finanțare și cel uman pe care Fondul Român de Contragarantare îl poate implica pentru ca acțiunile și măsurile preconizate în acest scop să asigure un înalt nivel de performanță, transparență și interoperabilitate.

■ **Obiectivul prioritar VII: Dezvoltarea și diversificarea comunicării și a relațiilor instituționale cu fondurile de garantare, băncile, mediul de afaceri, presa și autoritățile publice în scopul cunoașterii conținutului și al dinamicii mecanismelor și instrumentelor de operare ale FRC**

Comunicarea și furnizarea de informații transparente și utile cu privire la procesul garantării și contragarantării reprezintă o componentă esențială pentru implementarea unui mecanism viabil de accesare a creditelor contragarantate, precum și o condiție primordială pentru respectarea reglementărilor UE în domeniu. Transparența în procesul garantării și contragarantării are în vedere crearea unui mediu în care informațiile cu privire la mecanismul garantării, accesul la finanțare, criteriile de eligibilitate ale solicitanților, condițiile de acordare a creditelor garantate și contragarantate sunt accesibile, vizibile și inteligibile pentru toți participanții pe piață. De asemenea, pentru solicitanții de credite garantate de fondurile de garantare și alte instrumente de finanțare în condițiile contragarantării, transparența presupune informarea corectă și în timp util privind deciziile adoptate în urma evaluării fiecărui dosar de creditare.

■ **Politicele în domeniul comunicării și transparența** sunt ghidate de deschidere, pornind de la premisa că, ori de câte ori este posibil, informațiile referitoare la activitățile și operațiunile instituțiilor desemnate să implementeze și să administreze schemele de garantare și contragarantare vor trebui puse la dispoziția beneficia-

rilor de finanțare în condiții de transparență. Transparența în procesul garantării și contragarantării este o condiție esențială a răspunderii, în sensul în care implică nevoia participanților pe piață, în cadrul procesului de garantare și contragarantare, de a-și justifica acțiunile și de a-și asuma responsabilitatea deciziilor, practicilor și a rezultatelor.

Pe de altă parte **lipsa de transparență** este una dintre cele mai frecvente erori de comunicare. De aceea, este necesar ca programele și activitățile instituțiilor implicate în procesul garantării și contragarantării să fie comunicate publicului larg pentru a se cunoaște ce s-a urmărit, ce s-a făcut și ce s-a obținut în urma lor. Acest deziderat poate fi atins prin elaborarea unui **mecanism de comunicare eficient**, în cadrul căruia promovarea și diseminarea rezultatelor constituie etape de implementare, în desfășurarea cărora primează principiul transparenței. Modul în care acestea sunt organizate ca parte a strategiei de comunicare, instrumentele-suport ce contribuie la diseminarea mesajului, respectiv informarea, instruirea și consilierea, permit o extindere a obiectivului principal vizat prin strategia de comunicare, asigurând o conștientizare sporită a procesului de garantare și contragarantare. Acest lucru se poate realiza în special prin **educația beneficiarilor de finanțări** privind schemele de garantare și contragarantare și mecanismele de operare a instituțiilor bancare.

■ **Normele emise de Fondul Român de Contragarantare includ sintagma** “*schemă transparentă de ajutor de minimis*”, cu referire la respectarea dispozițiilor Regulamentului CE nr. 1.998/2006. În cadrul respectivului regulament se face trimitere la ajutoarele de minimis transparente din perspectiva modului de calcul, transparența în procesul garantării și contragarantării **presupunând**: instituirea mecanismului de contragarantare la nivel național prin reglementări legale specifice; informarea beneficiarilor de finanțare cu privire la existența schemelor de garantare și contragarantare, a ofertelor disponibile și a modalităților de accesare; derularea transparentă a procesului în sine, prin respectarea pașilor necesari pentru evaluarea beneficiarilor, conform legislației

în vigoare; informarea beneficiarilor privind valoarea ajutoarelor obținute; transmiterea rapoartelor privind situația garanțiilor acordate.

Este foarte important însă ca **beneficiarii de finanțare să urmărească în mod riguros** procedurile, mecanismele și instrumentele care operează pe întreg circuitul bancă-garantare-contragarantare pentru ca accesul la finanțare să fie realmente potențat printr-o comunicare eficientă, diseminată și principală. Beneficiarii creditelor garantate-contragarantate trebuie să fie conștienți și totodată conștientizați de existența ansamblului riscurilor generate în procesul de creditare, chiar din momentul demarării formalităților pentru accesarea creditelor garantate (riscuri operaționale, riscul valutar, riscul de dobândă, riscul de credit, riscul afacerii, riscul de lichiditate, riscul reputațional, riscul de țară, riscul de bancă etc.).

■ **Obiectivul prioritar VIII: Perfecționarea managementului FRC, îmbunătățirea formării continue a personalului și obținerea recunoașterii calității în procesul de operare**

Managementul este unanim recunoscut ca fiind **cel mai important factor de succes** pentru o organizație, indiferent de faza ciclului de viață în care se află. De la această regulă nu face excepție nici Fondul Român de Contragarantare, organizație relativ tânără, unicat în peisajul financiar-bancar românesc, chemată să contribuie decisiv la relansarea și dezvoltarea mediului de afaceri din România prin facilitarea accesului întreprinderilor mici și mijlocii la finanțare.

Într-o abordare strategică, consolidarea și amplificarea **rolului FRC** în însănătoșirea funcționalității economiei naționale, după o perioadă de criză economico-financiară cu efecte negative dintre cele mai profunde, reprezintă un demers ambițios și, în același timp, cu multiple implicații economice și sociale asupra "*stării de sănătate*" a societății românești.

■ Punctul de plecare în descrierea acestui obiectiv și, implicit, prioritățile strategice îl constituie **maniera de tratare a managementului FRC**. Pe de o parte, **de pe poziția managerilor**, adică a celor care îl exercită, acesta se regăsește ca un complex de procese de management, în care:

- actorii principali sunt managerii de top, de nivel mediu și inferior, adică cei care conduc și gestionează organizația sau părți ale acesteia;
- prestația lor constă în fundamentarea și adoptarea de decizii de previziune, organizare, coordonare, antrenare și control-evaluare;
- efectele acestor decizii, operaționalizate prin intermediul acțiunilor executanților, sunt rezultatele obținute, vizavi de obiectivele aumate.

O asemenea manieră de manifestare a managementului FRC implică, așadar, exercitarea unor **secvențe distincte ale proceselor de management**, cu conținut diferit, dar, în același timp, interdependente: previziunea, organizarea, coordonarea, antrenarea și control-evaluarea. Esența exercitării celor cinci funcții, care dau consistență unui proces de management, o reprezintă **deciziile de management**. Asigurarea calității acestora este dependentă decisiv de **gradul de profesionalizare al managerilor și managementului**.

■ Pe de altă parte, pragmatic, de pe **poziția tuturor participanților la derularea proceselor de muncă**, managementul trebuie abordat ca o caracteristică de sistem a FRC, respectiv ca sistem de management, ale cărui caracteristici dimensionale și funcționale sunt date de maniera de concepere și funcționare a celor cinci subsisteme (componente): metodologic, decizional, informațional, organizatoric și managementul resurselor umane.

■ **Analiza managementului FRC** în aceste două ipostaze a evidențiat atât aspecte pozitive, cât și unele disfuncționalități care, împreună cu cauzele generatoare, constituie premisele conturării obiectivului strategic și a modalităților de realizare referitoare la perfecționarea managerială a instituției. Dacă ne raportăm la potențialul de viabilitate managerială (nivel 2,96 – foarte înalt), determinat în contextul diagnosticării viabilității manageriale a FRC cu ajutorul matricelor de evaluare a factorilor interni, este evident că n-ar trebui insistat atât de mult pe modernizarea managementului. Dar, ținând cont de fa-

tul că încă se înregistrează unele puncte slabe (defalcarea insuficientă a obiectivelor la nivel de posturi și compartimente, tendința de “încărcare” exagerată a structurii organizatorice cu compartimente, folosirea unui model de fișă a postului insuficient de relevant din perspectiva valorificării sale manageriale, insuficienta rigurozitate metodologică în promovarea și utilizarea unor instrumente manageriale – managementul prin obiective, delegarea, diagnosticarea etc., folosirea unui număr relativ redus de sisteme, metode și tehnici de management), iar managementul reprezintă cel mai important factor de generare de eficiență și eficacitate la nivel de organizație și componente ale acesteia, este justificat un asemenea demers complex, de natură strategică și cu un pronunțat caracter inovativ.

■ **Obiectivul prioritar IX: Consolidarea gestiunii economice proprii, asigurarea capacității de plată a FRC pentru efectele ce decurg din producerea riscului și îmbunătățirea logistică a FRC**

Inițiat prin O.U.G. nr. 23/2009, aprobată prin Legea nr. 312/2009, din necesitatea stringentă a îmbunătățirii accesului la finanțare al întreprinderilor mici și mijlocii, contracarării efectelor crizei economico-financiare și relansării economice, Fondul Român de Contragarantare – instituție financiară specializată – s-a structurat și consacrat relativ rapid în sistemul financiar românesc, oferind astăzi facilități importante mediului IMM, prin fondul de garantare, pentru accesarea de credite și alte finanțări atât de necesare activității investiționale, operaționale și de dezvoltare a afacerilor. Fondul Român de Contragarantare a devenit operațional începând din luna aprilie 2010 ca urmare a elaborării – în concordanță cu legislația aplicabilă și reglementările BNR – și punerii în aplicare a unui sistem coerent, riguros și optimizat de norme și proceduri care vizează mecanismele, instrumentele, criteriile și principiile de acordare a contragaranțiilor.

■ În esență avem în vedere **patru norme de referință: Norma nr. 1/2010** privind contragarantarea garanțiilor aferente finanțărilor contrac-

tate de întreprinderile mici și mijlocii de la bănci și instituții financiare nebankare, **Norma nr. 2/2010** privind contragarantarea garanțiilor acordate pentru sprijinirea înființării și dezvoltării de întreprinderi mici și mijlocii (start-up), **Norma nr. 3/2011** privind contragarantarea garanțiilor aferente finanțărilor contractate de întreprinderile mici și mijlocii active în producția primară de produse agricole și **Norma nr. 4/2011** privind contragarantarea garanțiilor acordate pentru sprijinirea înființării și dezvoltării microîntreprinderilor de către întreprinzătorii tineri.

Pe baza acestor norme au fost încheiate convenții-cadru cu principalele fonduri de garantare, și anume: Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru IMM (FNGCMM), Fondul de Garantare a Creditului Rural (FGCR), Fondul Român de Garantare a Creditelor pentru Întreprinzători Privati (FRGCIP), Fondul Local de Garantare Focșani – Filiala FNGCMM, Fondul Local de Garantare Sfântu Gheorghe – Filiala FNGCMM, Fondul Local de Garantare Craiova – Filiala FNGCMM.

■ **Până la data de 31.12.2010**, au fost acordate 1.862 de contragaranții în valoare de 372,301 milioane lei, reprezentând 1.400 milioane lei credite accesate. Pe această bază veniturile obținute de Fondul Român de Contragarantare din comisioane de operare potrivit Ordinului M.I.M.C.M.A. nr. 1.364 din 12.12.2009 au fost de 0,87 milioane lei, din care 0,46 milioane lei aferente anului 2010. Totodată în anul 2010 s-au obținut 28,8 milioane lei venituri din plasamentele făcute în bănci potrivit Normei de trezorerie.

Rezultatul exercițiului 2010 pune în evidență un profit net de 17,2 milioane lei, dimensiunea pozitivă a acestuia fiind determinată de faptul că în anul 2010 plățile către fondurile de garantare ca efect al producerii riscului au fost de numai 0,5 milioane lei față de 50,1 milioane lei prognozate, cât și de faptul că nivelul cheltuielilor de exploatare/functionare al FRC, chiar și în condițiile specifice începutului activității, au fost riguros gestionate, cu impact pozitiv asupra exercițiului general 2010.

Viziunea și obiectivele Fondului Român de Contragarantare

– milioane lei –

	2011	2012	2013
Venituri din exploatare – comisioane operare	2,8	7	9
Venituri financiare (din plasamente)	27,0	20,6	14,7
TOTAL VENITURI	29,8	27,6	23,7
Cheltuieli de exploatare	18,5	21,3	23,4
Provizioane	45,4	80,0	110,0
TOTAL CHELTUIELI	63,9	101,3	133,4

■ Analizele și studiile de specialitate pun în evidență următoarele **componente de trend** pentru perioada 2011 – 2013 în ce privește **țintele de venit și cheltuieli** ale FRC în acest interval (vezi tabelul).

În cazul veniturilor, s-a avut în vedere faptul că încasările din comisioane de operare vor avea o evoluție crescătoare, în timp ce veniturile din plasamente se vor diminua relativ în condițiile în care dobânda medie prognozată la depozite și plasamente va fi de circa 5,8 – 6,2% pe an.

În aceste condiții se poate afirma că este sustenabilă și realistă aprecierea că **Fondul Român de Contragarantare poate să-și desfășoare activitatea acoperind integral cheltuielile de exploatare din veniturile proprii**, că este realistă estimarea ca media anuală a exercițiului bugetar – exclusiv plățile către fondurile de garantare ca urmare a producerii riscului – să fie pozitivă, astfel încât FRC să nu solicite acoperirea de la bugetul public a vreunei cheltuieli care privește activitatea sa operațională și de exploatare.

■ **Obiectivul prioritar X: Modernizarea și perfecționarea cadrului normativ privind organizarea și funcționarea FRC în scopul creșterii impactului activității de contragarantare în susținerea accesului la finanțare a IMM-urilor**

Fondul Român de Contragarantare a fost înființat în contextul presiunilor și riscurilor asupra

sectorului IMM determinate de apariția crizei economico-financiare, care se răsfrângeau în mod negativ asupra accesului la finanțare al acestei largi categorii de operatori economici. În acest context, identificarea unor soluții de sprijinire a finanțării IMM-urilor și, totodată, de creștere a capacității de expunere a furnizorilor de garanții pentru IMM-uri – fondurile de garantare – reprezenta o necesitate stringentă.

Guvernul a adoptat măsura prin ordonanță de urgență, dat fiind că întreaga problemă menționată viza interesul public și constituia o situație de urgență și extraordinară, a cărei reglementare nu putea fi amânată fără consecințe asupra mediului de afaceri, în general, și al IMM-urilor cu deosebire. Ca urmare, prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 23/11.03.2009¹⁾ (M. Of. nr. 190/26.03.2009, Partea I) a fost decisă constituirea FRC, care a devenit efectivă în luna decembrie 2009, după soluționarea tuturor aspectelor legate de înființare, inclusiv cele privitoare la vărsarea capitalului social.

■ Fondul a fost înființat ca **instituție financiară specializată**, cu statut juridic de societate comercială pe acțiuni administrată în sistem dualist, având contragarantarea drept obiect unic de activitate. Acționarii acestuia sunt: statul român reprezentat de Ministerul Economiei, Comerțului și Mediului de Afaceri, care deține 68% din acțiuni, și Fundația Post-Privatizare, cu 32% din acțiuni.

¹⁾ Aprobata ulterior prin Legea nr. 312/2009 (M. Of. nr. 692/14.10.2009, Partea I)

Prin contragaranțiile pe care le acordă, **FRC contribuie** atât la diminuarea costurilor de credit suportate de IMM-uri, cât și la creșterea capacității de expunere pe garanții a fondurilor de garantare.

■ Din experiența acumulată în circa un an de funcționare, ca și din dialogul cu Banca Națională a României, mediul de afaceri și fondurile de garantare, din experiența instituțiilor similare din Uniunea Europeană și accesul la ”*bunele practici*” în domeniul garantării și contragarantării, în calitatea FRC de membru al Asociației Europene de Cauțiune Mutuală (AECM), au rezultat o serie de **constatări** ce reprezintă, la acest moment, **elemente de referință ale unui proces ce se dorește reformativ**, în scopul dezvoltării și modernizării activității Fondului Român de Contragarantare, încât impactul contragarantării asupra finanțării IMM-urilor să fie mereu mai perfecționat, mai amplu și mai performant.

În primul rând, s-a constatat **caracterul restrictiv al obiectului unic de activitate**, care nu permite utilizarea unor mijloace și instrumente complementare de susținere a IMM-urilor, așa cum se întâlnește frecvent în practica statelor europene cu experiență îndelungată în domeniu (Spania, Italia, Portugalia, Belgia, Olanda, Franța etc.).

În al doilea rând, a rezultat fără echivoc **necesitatea unei motivări mai vizibile a sectorului bancar și a fondurilor de garantare în utilizarea contragaranțiilor** ca diminuator de risc în condițiile reglementate de BNR și ca sistem de facilitare a creditării IMM-urilor, precum și în diseminarea în rândul clientelei bancare a mecanismelor și informațiilor relevante în legătură cu instrumentele de contragarantare și utilitatea acestora, cu

efect multiplicator asupra valorii și eficacității procesului productiv al beneficiarilor – întreprinderile mici și mijlocii. Practicile europene accentuează recunoașterea contragaranțiilor ca instrumente de diminuare a riscului de credit, cu impact pozitiv asupra necesităților de adevărate a capitalului instituțiilor de credit, în acord cu principiile și criteriile Basel II și în acord cu proiectul Basel III. Iată de ce obținerea unui asemenea statut de operare pentru FRC, din partea Băncii Naționale a României, rămâne unul dintre obiectivele majore ale etapei viitoare, strict legat de reconfigurarea mecanismului de preluare de către stat a riscului asociat activității de contragarantare, astfel încât să se asigure un grad maxim de certitudine în ceea ce privește plata contragaranției la producerea riscului de credit, precum și de revizuire a mecanismelor de stabilire a condițiilor de acordare a contragaranțiilor, în sensul ca acestea să fie aprobate la nivelul organelor de conducere profesionalizate ale FRC, fără ingerințe exterioare.

Pe de altă parte, o viziune integrată, modernă și pragmatică asupra dinamicii mecanismelor juridice și de reglementare, care privesc funcționarea Fondului Român de Contragarantare, va trebui să aibă în vedere și **reconsiderarea prevederilor din actele normative de înființare a FRC, precum și a celor din normele interne** care definesc mecanismele și instrumentele de operare ale instituției în deplin acord cu implicațiile și opțiunile de dezvoltare asumate în documentul strategic al FRC pentru perioada 2011 – 2013 și a proiecțiilor acestuia din perspectiva 2015.

Ionel POPESCU
*președintele Consiliului de Supraveghere
al Fondului Român de Contragarantare*

FONDUL ROMÂN DE CONTRAGARANTARE

● contribuție efectivă la stimularea finanțării și dezvoltării economice ●

STIMULAREA inițiativei private și, deopotrivă, sprijinul pentru dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii (IMM), factori principali de dezvoltare economică și de creare de locuri de muncă, au reprezentat și reprezintă, cu atât mai mult și în continuare, obiective asumate în politicile guvernamentale și susținute prin resurse financiare de la bugetul de stat direcționate în acest scop.

Pentru consolidarea acestui sector, **Guvernul României a elaborat** "Strategia guvernamentală pentru dezvoltarea sectorului IMM, în perioada 2009 – 2013", actualizând și adaptând astfel prioritățile de politică publică a României în domeniul IMM la noile evoluții pe plan european.

 Strategia stabilește ca primă prioritate îmbunătățirea accesului IMM la finanțare. Printre măsurile propuse pentru îndeplinirea acestui obiectiv specific sunt incluse atât consolidarea sistemului de fonduri de garantare pentru IMM, cât și sporirea accesibilității fondurilor de micro-creditare.

 În același timp, necesarul de finanțare pentru IMM **a crescut** datorită crizei economice, în condițiile unei reticențe crescute a băncilor privind acordarea de finanțări către această categorie de clienți. Mijloacele financiare pentru înființarea, menținerea pe piață sau dezvoltarea întreprinderii fiind greu de asigurat din resurse proprii, IMM au devenit tot mai vulnerabile în condițiile actuale,

din ce în ce mai dure, ale competiției de pe piața unică.

Guvernul a aprobat, totodată, și **O.U.G. nr. 6/2011** pentru stimularea înființării și dezvoltării microîntreprinderilor de către întreprinzătorii tineri.

Prin aceasta se sprijină înființarea și dezvoltarea, în perioada 2010 – 2012, a cel puțin 1.100 firme. De asemenea, ordonanța prevede garantarea creditelor bancare contractate de către tinerii întreprinzători, în procent de maximum 80% din valoarea creditului solicitat, dar nu mai mult de 80.000 euro.

 Ținând cont de necesitățile economice, dar și de dificultățile suplimentare cu care se confruntă IMM în contextul crizei economice și plecând de la necesitatea izvoară din alinierea la politicile publice specifice instrumentelor europene, **Fondul Român de Contragarantare (FRC) a fost înființat ca instituție financiară specializată în conformitate cu O.U.G. nr. 23/2009 aprobată prin Legea nr. 312/**

2009 și autorizat să funcționeze ca persoană juridică începând cu data de 9 decembrie 2009, cu misiunea de a contribui la atenuarea dificultăților cu care se confruntă sectorul IMM în accesarea de finanțări, asigurând totodată funcționarea sustenabilă, pe termen lung, a segmentului pieței financiare alcătuit din fonduri de garantare.

Instituția a fost declarată **pe deplin operațională** la data de 04 martie 2010.

□ În vederea îndeplinirii misiunii asumate, FRC a acționat încă de la înființare în concordanță cu reglementările comunitare și naționale aplicabile și cu bunele practici europene în domeniul acordării de contragarantii, elaborând **cadrul normativ referitor la acordarea, monitorizarea și executarea contragarantiilor**, alcătuit din următoarele documente relevante:

a) Norma nr. 1/2010 privind contragarantarea garanțiilor aferente finanțărilor contractate de întreprinderile mici și mijlocii de la bănci și instituții financiare nebankare;

b) Norma nr. 2/2010 privind contragarantarea garanțiilor acordate pentru sprijinirea înființării și dezvoltării de întreprinderi mici și mijlocii (start-up);

c) Convenția-cadru de contragarantare dintre FRC și fondurile de garantare.

□ Prin normele sus-menționate sunt instituite în fapt **două scheme de ajutor de minimis**, notificate Consiliului Concurenței. Trebuie precizat că **valoarea maximă a ajutorului de minimis** de care poate beneficia un IMM, conform reglementărilor comunitare și naționale aplicabile, se calculează prin cumularea ajutoarelor de minimis primite în anul fiscal în curs cu ajutoarele de minimis primite în ultimii doi ani fiscali consecutivi; aceasta nu putea depăși, conform acestor norme, echivalentul în lei a **200.000 euro**, pentru toate sectoarele de activitate, cu excepția producției primare de produse agricole, armament, alcool și tutun, pescuit și acvacultură, cărbune, siderur-

ge, construcții navale, fibre sintetice, jocuri de noroc, respectiv **100.000 euro** pentru societățile care activează în sectorul transportului rutier.

Valoarea ajutorului se determină *ex-ante* la data acordării contragaranției, pentru toată perioada de contragarantare, ca echivalent subvenție brută.

□ În scopul **perfecționării schemelor de ajutor de minimis și instituirii de scheme noi**, în anul 2011 a fost aprobată **completarea Normelor nr. 1 și 2/2010**, în concordanță cu dispozițiile Regulamentului CE nr. 1.998/2006 privind aplicarea art. 87 și 88 din Tratat referitoare la ajutoarele de minimis, în vederea clarificării valorii maxime a contragarantiilor de care poate beneficia o întreprindere, respectiv 1.200.000 euro/IMM și 600.000 euro/IMM-urile care activează în sectorul transporturilor.

□ Totodată, **au fost aprobate în forma finală proiectele Normei nr. 3/2010** privind contragarantarea garanțiilor aferente finanțărilor contractate de întreprinderile mici și mijlocii active în producția primară de produse agricole și convenției de contragarantare aferente implementării acestei norme. Deasemeni, s-a aprobat completarea Normei nr. 3/2011 (buget alocat, reguli de raportare și monitorizare a ajutoarelor de minimis etc.) în conformitate cu răspunsul ce va fi primit de la Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale și încheierea convențiilor de contragarantare corespunzătoare, în care se vor putea include și soluții de implementare rezultate din negocierile cu fondurile de garantare, cu condiția ca acestea să răspundă cerințelor de bună gestionare a activității și de eficientizare a derulării acordării contragarantiilor.

□ Pentru sprijinirea accesului la finanțare a microîntreprinderilor aparținând întreprinzătorilor debutanți beneficiari ai Programului pentru stimularea înființării și dezvoltării microîntreprinderilor de către tinerii întreprinzători a fost elaborată **Norma nr. 4/2011** privind contragarantarea garanțiilor acordate pentru spri-

jinirea înființării și dezvoltării microîntreprinderilor de către întreprinzătorii tineri. Acordarea contragaranțiilor se va face în temeiul unui act adițional la Convenția de contragarantare nr. 1/2010, încheiată cu FNGCIMM, iar bugetul total al schemei pe perioada de implementare 2011 – 2012 este de 190 milioane lei.

FRC a încheiat convenții de contragarantare cu următoarele fonduri de garantare care acordă garanții IMM:

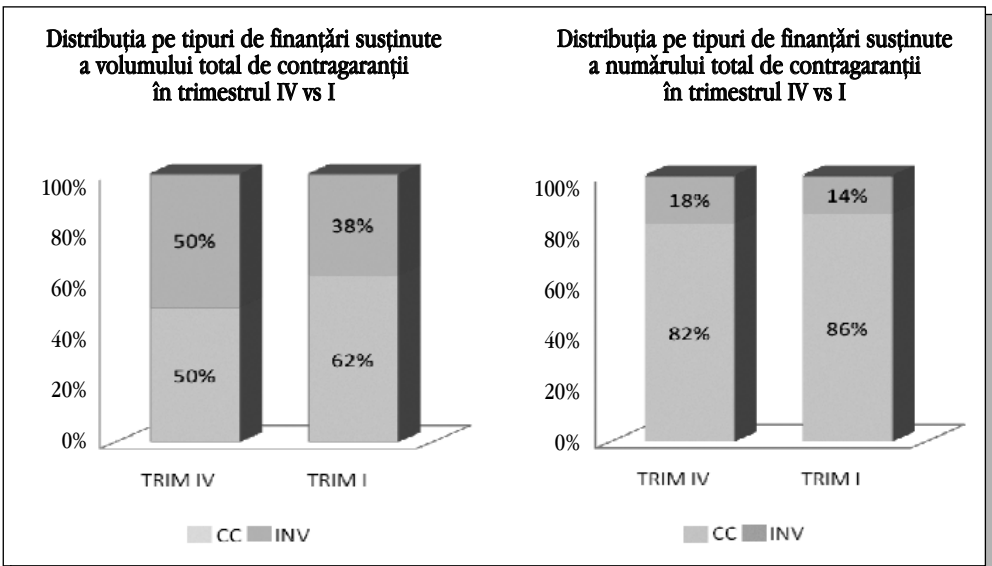
- Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru Întreprinderile Mici și Mijlocii;
- Fondul Local de Garantare Focșani – Filiala FNGCIMM;
- Fondul Local de Garantare Sfântu Gheorghe – Filiala FNGCIMM;
- Fondul de Garantare a Creditului Rural;
- Fondul Român de Garantare a Creditelor pentru Întreprinzătorii Privati;
- Fondul Local de Garantare Craiova – Filiala FNGCIMM.

O preocupare specială pentru FRC a constituit-o, încă de la înființare, im-

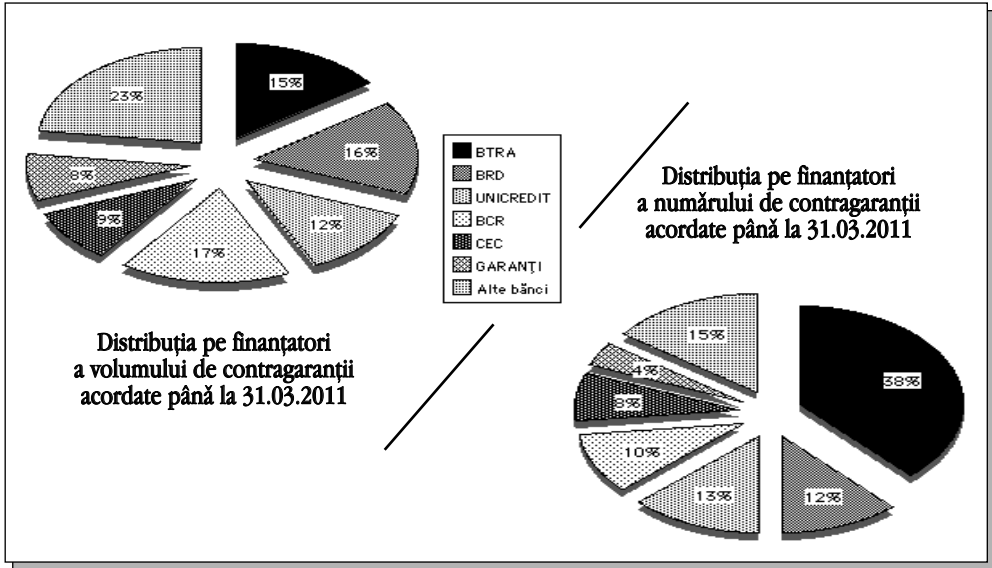
plicarea în vederea sprijinirii absorbției fondurilor europene; în acest scop, FRC a prevăzut în cele două norme menționate anterior procente și valori maxime de contragarantare pentru proiectele specifice de investiții, inclusiv capitalul circulant necesar realizării acestora, precum și pentru scrisorile de garanție bancară destinate asigurării cofinanțării acestor proiecte. Procentele maxime de contragarantare practicate în prezent de FRC sunt prezentate în anexa nr. 1 la prezenta.

Activitatea de contragarantare efectuată până la 31.03.2011. Conform notificărilor primite de la Fondurile de garantare și confirmate de FRC, până la 31.03.2011 **au fost acordate** un număr de 3.220 (1.358 – trimestrul I 2011) de contragaranții în valoare totală de 557.529.023 lei (185.227.848 lei – trimestrul I 2011).

Tipuri de finanțări susținute. În cadrul portofoliului de contragaranții acordate în trimestrul I 2011 s-a înregistrat, față de acordările trimestrului IV 2010, **o creștere a**

Graficul nr. 1

Graficul nr. 2

ponderii destinate finanțării capitalului circulant atât sub aspect numeric, cât și valoric, dar în proporții diferite. Dacă ponderea numărului de contragarantii pentru capital circulant a crescut cu doar 4%, ponderea valorică a crescut cu 12 procente, determinată și de aplicarea în luna martie, de către toate fondurile de garantare, a procentului de 60% la contragarantiile destinate capitalului circulant (vezi graficul nr. 1).

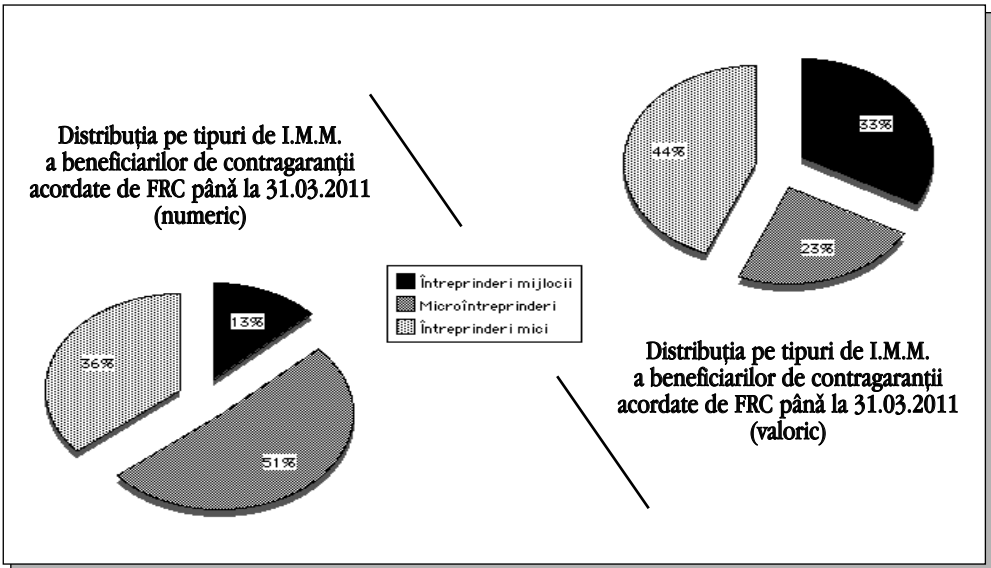
Diferența evidentă existentă între distribuția volumului și a numărului total de contragarantii pe tipuri de finanțări este determinată de media preluării riscului pe cele două destinații de finanțare, de peste 75% în cazul investițiilor, comparativ cu 40 – 60% în cazul capitalului circulant.

O analiză a distribuției pe bănci, în funcție de tipurile de finanțări susținute, relevă faptul că Banca Transilvania cumulează 38% din numărul total de contragarantii acordate până la 31.03.2011 și mai mult de o treime (44%) din contragarantiile aferente finanțărilor pentru capital de lucru. Cele mai multe contragarantii aferente investițiilor au fost acordate pentru

finanțări ale CEC (108 contragarantii) și BRD (114 contragarantii).

Distribuția pe finanțatori a portofoliului de contragarantii acordate. Prin activitatea de contragarantare au fost susținute finanțări (garantate de fondurile de garantare și contragarantate de acestea în numele FRC pe bază de mandat) acordate IMM-urilor de către un număr de 30 instituții. Următorii 6 finanțatori: BCR, BRD, Banca Transilvania, UNICREDIT, CEC BANK și GARANTI BANK, rămân principalele bănci partenere ale căror finanțări beneficiază/au beneficiat de garanții contragarantate, ele cumulând 77% din volumul total al contragarantiilor acordate până la 31.03.2011. Distribuția pe principalii finanțatori a numărului și volumului total de contragarantii acordate până la 31.03.2011 se prezintă în graficul nr. 2.

În cursul trimestrului I, cu excepția lunii ianuarie, s-a menținut tendința de creștere a numărului și valorii contragarantiilor acordate lunar datorită creșterii numărului de contragarantii acordate de FNGCMM ca urmare a in-

Graficul nr. 3

trării în vigoare a convențiilor de garantare tip plafon (ce includ condiționalitățile specifice în vederea contragarantării) și cu alte bănci. Astfel, în baza acestora, s-au acordat 1.045 de contragarantii din totalul de 1.358 de contragarantii acordate în trimestru, din care peste 50% sunt acordate numai prin Banca Transilvania.

Dacă la finele anului 2010, **Banca Transilvania** deținea, numeric și valoric, poziția de lider în portofoliului de contragarantii acordate, după primul trimestru al anului 2011, aceasta își menține poziția de lider doar din punct de vedere al numărului de contragarantii acordate cu o pondere de 38% (1.219 contragarantii), în timp ce sub aspect valoric a fost depășită de **BRD și BCR**, care și-au recâștigat pozițiile deținute înainte de includerea la contragarantare a garanțiilor acordate în baza convențiilor plafon.

Ponderea mare a numărului de contragarantii acordate în baza convențiilor de garantare tip plafon are drept consecință **diminuarea semnificativă a valorii medii a contragarantiilor** acordate până în prezent, de la nivelul de cca 296 mii lei (echivalentul a cca 68.800 euro), nivel ce s-a menținut aproape constant în lu-

nile premergătoare includerii la contragarantare a acestui tip de garanții, la cca 173 mii lei (cca 41.200 euro). Evoluția este favorabilă pentru FRC din punctul de vedere al riscurilor asumate prin acordarea de contragarantii contribuind la o mai bună dispersie a riscului, în structura portofoliului crescând numărul de contragarantii de valori mici, aferente garanțiilor acordate în baza convențiilor tip plafon (de exemplu: valoarea medie a contragarantiilor acordate prin FNGCMM pentru garanțiile acordate în baza convenției tip plafon încheiate cu Banca Transilvania este de numai 45,2 mii lei, respectiv cca 10.700 euro/contragarantie).

IMM-uri susținute. Prin activitatea de acordare de contragarantii desfășurată până la data de 31.03.2011 au fost susținute **un număr total de 2.790 de IMM-uri** (față de 1.631 de IMM-uri câte au beneficiat de contragarantii la finele anului 2010). Cele 2.790 de IMM-uri reprezintă **un număr de cca 66.170 locuri de muncă sprijinite** (față de cca 46.500 la finele trimestrului IV 2010) și susținerea u-

nui volum total al finanțărilor acordate de bănci acestora, de cca 2.097 echivalent milioane lei, respectiv aproximativ 500 milioane euro (față de 325 milioane euro la finele trimestrului IV 2010).

În structură, pe tipuri de IMM-uri susținute, graficul nr. 3 prezintă distribuția pe cele trei tipuri de IMM a unor indicatori (valoare totală contragarantii acordate până la 31.03.2011, număr contragarantii acordate, număr IMM-uri susținute și ponderile specifice aferente).

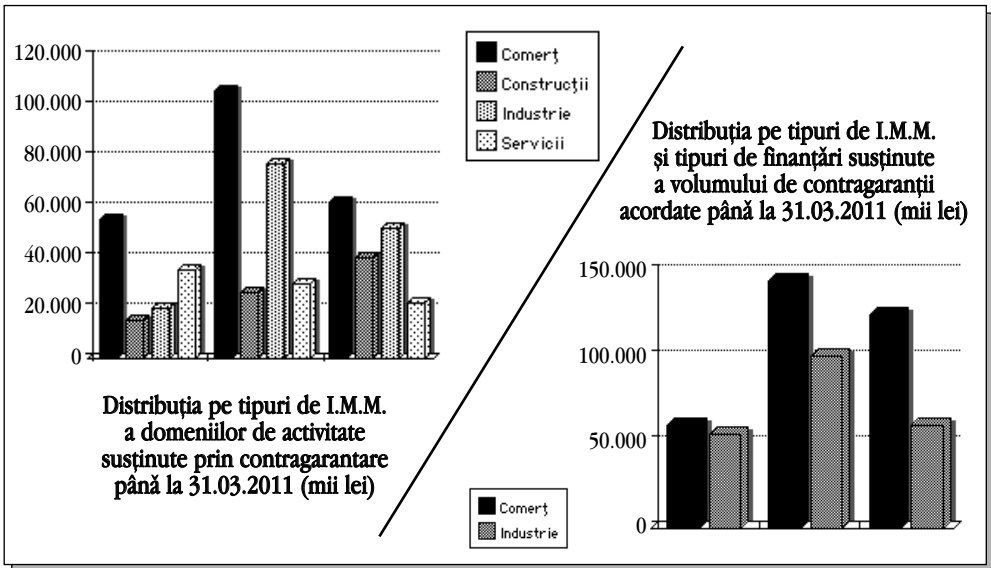
Este de remarcat faptul că prin activitatea de contragarantare desfășurată până la 31.03.2011, microîntreprinderile (1.419 IMM-uri din totalul de 2.790) sunt principalele beneficiare ale contragarantiilor acordate; deși beneficiază de un număr mare de contragarantii (cca 51% din numărul total de contragarantii acordate), valoarea totală a acestora reprezintă numai 23% din volumul total al contragarantiilor. Întreprinderile mici (1.015 IMM-uri) beneficiază la rândul lor de un număr însemnat de contragarantii (cca 36% din numărul total de contragarantii acordate), valoarea acestora prezintă ponderea cea mai importantă din volumul contra-

garanțiilor acordate (44%). Întreprinderile mijlocii (356 IMM-uri), deși beneficiază de numai 13% din numărul total al contragarantiilor acordate, valoarea acestora reprezintă 33% din volumul contragarantiilor acordate; sunt beneficiare ale unor contragarantii de valori mai mari (valoarea medie a contragarantiilor este cea mai mare – 377 mii lei, echivalentul a cca 89 mii euro).

Din punctul de vedere al activităților specifice IMM-urilor beneficiare de contragarantii (graficul nr. 4), este de subliniat că angajamentele față de întreprinderile mici vizează și în trimestrul I 2011 susținerea preponderentă a activităților comerciale și industriale, iar cele față de microîntreprinderi, a comerțului și serviciilor; în cazul întreprinderilor mijlocii distribuția pe activități este relativ echilibrată.

Distribuția portofoliului de contragarantii acordate, până la 31.03.2011, pe zone geografice

O analiză a distribuției pe zonele geografice a volumului de contragarantii (tabelul de

Graficul nr. 4

Misiunea Fondului Român de Contragarantare

Regiuni de dezvoltare	Volum contragarantii acordate (lei)	Număr categoric	Ponderi	
			valoric (%)	numeric (%)
Nord-vest (BH, BN, CJ, MM, SM, SJ)	52.976.994,15	430	10	13
Nord-est (BC, BT, IS, NT, SV, VS)	81.195.352,54	530	15	16
Sud-vest (DJ, GJ, MH, OT, VL)	42.135.178,01	261	8	8
Sud-est (BR, BZ, CT, GL, TL, VN)	77.258.409,05	466	14	14
Sud (AG, CL, DB, GR, IL, PH, TR)	58.920.496,83	350	11	11
Vest (AR, CS, HD, TM)	22.153.275,16	168	4	5
Centru (AB, BV, CV, HR, MS, SB)	83.954.567,97	456	15	14
București & IF	138.934.749,67	559	25	17
	557.529.023,38	3.220		

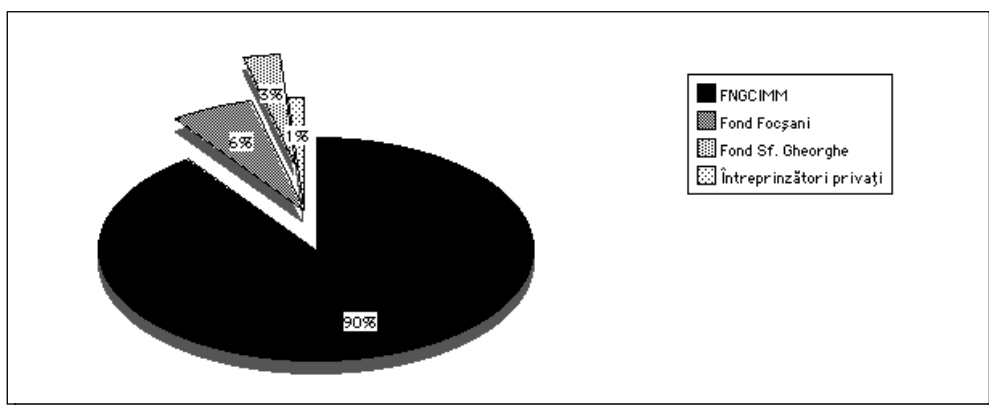
mai sus) relevă **ponderea cea mai ridicată** a IMM-urilor beneficiare din București și Ilfov, precum și ponderea foarte redusă a IMM-urilor din zonele de vest și din sud-vest.

Distribuția pe Fonduri de garantare a portofoliului de contragarantii acordate până la 31.03.2011

Distribuția pe Fonduri de garantare a volumului de contragarantii acordate până la 31.03.2011 se prezintă în graficul nr. 5. Contragarantiile acordate de FNGCIMM (2.883 contragarantii,

din care 1.277 în trimestrul I 2011) au o valoare totală de 500.088.714 lei și reprezintă 90% din valoarea totală a contragarantiilor.

 Ajutorul de minimis acordat până la data 31.03.2011. Valoarea totală a ajutorului de minimis acordat IMM-urilor beneficiare de contragarantii a fost în sumă de 6.755.091 lei (cca 1.579 mii euro), din care în baza Normei nr. 1/2010 – 6.119.120 lei și în baza Normei nr. 2/2010 – 635.971 lei.

Graficul nr. 5

După un prim an de activitate, misiunea asumată de Fondul Român de Contragarantare privind consolidarea și creșterea calitativă a instituției contragarantării în contextul procesului de dezvoltare a accesului la finanțare al IMM-urilor urmează să se concretizeze în continuare, în anul 2011, prin **Programul de activitate**, în:

trecerea la **implementarea Strategiei Fondului Român de Contragarantare** pentru perioada 2011 – 2013, cu proiecții până în anul 2015;

acordarea unui număr sporit de contragarantii, respectiv de circa 4.300, la o valoare totală de 1.065 milioane de lei, pentru cca 3.510 de IMM-uri, cu un număr estimat de cca 65.000 locuri de muncă;

dezvoltarea, cu sprijinul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, a **activității de contragarantare a garanțiilor pentru producătorii agricoli** prin mecanisme specifice de contragarantare;

implementarea, împreună cu Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru Întreprinderile Mici și Mijlocii, a unei **proceduri speciale** privind aplicarea O.U.G. nr. 6/2011 **privind stimularea înființării și dezvoltării microîntreprinderilor de către întreprinzătorii tineri**, fiind inițiat în acest sens un parteneriat instituțional cu Agenția pentru Implementarea Proiectelor și Programelor pentru IMM-uri;

implementarea măsurilor adoptate de Guvernul României privind participarea Fondului Român de Contragarantare, printr-o capitalizare corespunzătoare, la **înființarea unui fond de investiții de risc** pentru finanțarea IMM-urilor profitabile aflate temporar în criză de lichiditate, a start-up-urilor, precum și diversificarea ofertei de contragarantare;

revizuirea/adaptarea produselor de contragarantare în funcție de concluziile, măsurile și acțiunile care rezultă din Strategia FRC pentru perioada 2011 – 2013 și valorificarea componentei de studii și analize a acestui proiect, prin **diseminarea și dezbaterile lor** în mediul de afaceri, instituțiile financiar-bancare,

fondurile de garantare, autoritățile publice cu atribuții în domeniu etc., FRC colaborând în planul comunicării cu reprezentanții MCMA, Ministerului Finanțelor Publice, fondurilor de garantare, mediului de afaceri, AIPPIMM, Băncii Naționale a României, ARB, Institutului Bancar Român, organisme europene de specialitate, Consiliul Concurenței, mediul academic și universitar, alte autorități și instituții de interes;

dezvoltarea și specializarea unor activități de consultanță pentru anteprenoriatul întreprinderilor mici și mijlocii în scopul promovării mecanismelor specifice contragarantării și garantării pentru proiectele cu finanțare din fonduri structurale, a celor inovative, de mediu, turism și de cercetare-dezvoltare;

continuarea activității de consultanță desfășurată în parteneriat cu AIPPIMM, Camerele de Comerț și Industrie și Patronatele de specialitate pentru informarea reprezentanților mediului de afaceri (IMM-uri) în legătură cu mecanismul și instrumentele de operare a Fondului Român de Contragarantare;

monitorizarea calității portofoliului și a expunerilor aflate la limita producerii riscului pentru intervenție în cazul solicitărilor de plată a cuantumului contragaranțiilor la cererea fondurilor de garantare în concordanță cu nivelul provizionat;

inițierea unor modificări la Legea nr. 312/2009 pentru aprobarea O.U.G. nr. 23/2009 privind înființarea Fondului Român de Contragarantare în scopul unei mai bune armonizări cu legislația europeană în materia ajutorului de stat, dezvoltării și diversificării instrumentelor și mecanismelor de contragarantare și ale activităților subordonate acestora;

finalizarea implementării **sistemului informatic integrat** CHARISMA ERP;

editarea **Buletinului Fondului Român de Contragarantare**.

Ioan HIDEGCUTI,
președinte al Directoratului
Fondului Român de Contragarantare

Politici publice
în sprijinul întreprinderilor mici și mijlocii

STRATEGIA GUVERNAMENTALĂ PENTRU DEZVOLTAREA SECTORULUI IMM PÂNĂ ÎN 2013

SECTORUL IMM este considerat un domeniu prioritar de dezvoltare a României, în special prin încurajarea inițiativei antreprenoriale și valorificarea potențialului competitiv al IMM-urilor. În perioada următoare, sectorul IMM trebuie să treacă la o etapă superioară, aceea de dezvoltare a competitivității pe Piața Unică și piețele terțe.

Strategia guvernamentală pentru dezvoltarea sectorului IMM până în 2013 vizează consolidarea cadrului instituțional și de reglementare care să permită dezvoltarea sustenabilă a sectorului IMM într-un mediu transparent și predicțibil, în care politicile publice să corespundă necesităților și așteptărilor acestui sector. În procesul de elaborare a sprijinire a sectorului IMM pe termen scurt, în vederea maximizării efectelor la nivelul economiei naționale pe termen mediu și lung.

4. dezvoltarea sistemului educației antreprenoriale;

5. îmbunătățirea participării IMM-urilor pe Piața Internă și pe terțe piețe.

Prin măsurile, acțiunile și subacțiunile aferente acestor priorități, se urmărește **sprijinirea creșterii:**

- numărului de IMM-uri cu circa 10%, inclusiv creșterea numărului de IMM-uri per locuitor;
- numărului mediu de salariați în sectorul IMM cu 10%;

- contribuției IMM-urilor la valoarea adăugată cu 5%;

- valorii investițiilor IMM-urilor cu 15%;

- exportului IMM-urilor cu 10%;

- productivității muncii în IMM-uri cu 5%.

OBIECTIVUL GENERAL AL STRATEGIEI

ÎN VEDEREA atingerii acestui obiectiv general, au fost identificate următoarele **obiective specifice/priorități strategice:**

1. îmbunătățirea accesului IMM-urilor la finanțare;

2. încurajarea spiritului inovator al IMM-urilor și creșterea competitivității acestora;

3. simplificarea și îmbunătățirea cadrului de reglementare în domeniul IMM-urilor și al cooperăției;

1. Pentru **îmbunătățirea accesului IMM-urilor la finanțare**, principalele măsuri avute în vedere sunt:

- diversificarea instrumentelor financiare pentru sprijinirea dezvoltării sectorului IMM și asigurarea complementarității acestora în contextul politicilor de dezvoltare regională;

- sporirea accesibilității fondurilor de microcreditate;
- consolidarea sistemului de fonduri de garantare pentru IMM-uri.

■ În vederea **diversificării instrumentelor financiare** pentru sprijinirea dezvoltării sectorului IMM, se are în vedere dezvoltarea de politici care să faciliteze accesul IMM-urilor la finanțare în condițiile respectării cadrului normativ comunitar în domeniul ajutorului de stat. Această diversificare se referă la o mai clară definire a obiectivelor ajutorului de stat, crearea și dezvoltarea capacităților de finanțare prin capital de risc, creșterea accesibilității finanțărilor rambursabile pentru IMM-uri.

■ **Acțiunile** care vor fi realizate prin strategie sunt de natura:

- creării de scheme de ajutor de stat, îndeosebi pentru achiziționarea de echipamente, dezvoltării regionale prin investiții realizate de întreprinderile mici și mijlocii, susținerii și multiplicării capitalului privat de risc;
- sprijinului indirect acordat întreprinderilor mici și mijlocii, îndeosebi pentru promovarea creșterii economice în mediul rural, crearea și asigurarea funcționării unei rețele de investitori privați.

■ **Sporirea accesibilității fondurilor de microcreditate** presupune dezvoltarea de scheme de microcreditate diferențiate atât la nivel regional, cât și sectorial, în vederea creșterii economice și ocupării forței de muncă, urmărind crearea culturii creditării în special în rândul întreprinzătorilor cu șanse mici de accesare a unui credit bancar pentru începerea sau dezvoltarea de mici afaceri.

■ Îmbunătățirea accesului IMM-urilor la finanțare va fi, de asemenea, sprijinită prin **consolidarea sistemului de fonduri de garantare** pentru IMM-uri, inclusiv prin abordarea dezvoltării la nivel regional a acestui sistem, susținută prin crearea și dezvoltarea capacităților de consultanță pentru dezvoltarea afacerilor.

■ De asemenea, se are în vedere utilizarea în parteneriat a **resurselor financiare locale pri-**

vate și a sprijinului acordat de Uniunea Europeană. În acest sens, acțiunile care vor fi realizate se referă la:

- crearea unui sistem descentralizat de fonduri regionale de asistență și garantare care să îmbunătățească accesul IMM-urilor la finanțare;
- capitalizarea suplimentară a FNGCMM și capitalizarea continuă a FRCG;
- stimularea accesului fondurilor de garantare la schemele europene de cogarantare sau contragarantare oferite de FEI sau Programul pentru inovare și competitivitate (2007 – 2013).

2. Pentru **încurajarea spiritului inovator** al IMM-urilor și creșterea competitivității, se au în vedere următoarele:

- dezvoltarea afacerilor bazate pe creșterea calității producției și modele de afaceri eco-eficiente;
- creșterea nivelului de înnoire tehnologică în IMM-uri în vederea sporirii calității și a productivității muncii;
- dezvoltarea sistemului de sprijin al inovării la nivel național;
- promovarea e-afacerilor.

■ Sprijinirea **dezvoltării afacerilor bazate pe creșterea calității producției și modele de afaceri eco-eficiente** asigură încurajarea inovării în întreprinderile mici și mijlocii și, pe această cale, creșterea competitivității IMM-urilor din România, mai ales pe Piața Internă.

IMM-urile din România se află în competiție directă cu toate întreprinderile care oferă produse și servicii pe piețele globale și, de aceea, trebuie încurajate să folosească toate oportunitățile de creștere a competitivității și de dezvoltare a afacerilor.

Competitivitatea întreprinderilor depinde și de participarea întreprinderilor și actorilor interesați de dezvoltarea afacerilor la activitățile de standardizare, certificare a conformității și metrologie, introducerea cu succes de noi produse și servicii pe piață sau îmbunătățirea produselor și serviciilor existente presupunând interacțiunea întreprinzătorilor cu actorii sis-

temului de standardizare și evaluare a conformității.

În acest sens, **acțiunile** care vor fi realizate urmăresc:

- sprijinirea organizațiilor de reprezentare a intereselor IMM-urilor și a celor expert din domeniul dezvoltării afacerilor pentru a crește capacitatea de reprezentare a intereselor IMM-urilor în structurile și în activitățile instituțiilor specifice infrastructurii calității din România;
- diseminarea unei noi culturi a calității în România, îndeosebi prin intermediul structurilor de sprijin al dezvoltării afacerilor;
- susținerea dezvoltării organizațiilor din domeniul infrastructurii calității, în special în vederea creșterii accesibilității întreprinderilor mici și mijlocii la serviciile și la activitățile acestora.

■ **Creșterea nivelului de înnoire tehnologică în IMM-uri** în vederea sporirii calității și a productivității muncii presupune intervenția publică în sprijinirea IMM-urilor pentru achiziționarea de tehnologii noi care să le permită intrarea în competiția de pe piețele internaționale. Sprijinul public pentru proiectele de investiții în tehnologii trebuie să fie orientat și de facilitarea accesului IMM-urilor la servicii de informare și consultanță tehnologică și managerială de înalt nivel calitativ care să asigure impactul scontat de proiectele lor de investiții. În acest sens, proiectele de investiții ale IMM-urilor trebuie să fie susținute, în mod indirect, prin sprijin pentru crearea și dezvoltarea de organizații care să ofere servicii de informare și consultanță îndeosebi în domeniul transferului tehnologic transnațional.

Acțiunile care vor fi realizate în acest sens urmăresc:

- reanalizarea și reorientarea ajutorului de stat pentru inovare în concordanță cu nevoile de susținere a inovării în interiorul sectorului IMM, precum și cu obiectivele regionale de sprijinire a inovării;
- sprijinirea creării și/sau dezvoltării capacității tehnice și competențelor de facilitator/intermediar de transfer tehnolo-

gic transnațional ale furnizorilor de servicii de sprijin al inovării, co-finanțarea costurilor serviciilor de consultanță în domeniul inovării și serviciilor de sprijinire a inovării pentru IMM-uri;

- sprijinirea accesului întreprinderilor mici și mijlocii la Programul Cadru 7, CIP și alte programe comunitare care sprijină transferul de cunoștințe;

- sprijinirea IMM-urilor în vederea realizării de proiecte de cercetare-dezvoltare și inovare, precum și obținerea și validarea drepturilor de proprietate industrială asupra rezultatelor CDI din IMM-uri;

- sprijinirea angajării temporare în cadrul sectorului IMM a personalului cu înaltă calificare.

■ **Dezvoltarea unui sistem de sprijin pentru inovare** la nivel național presupune stimularea și susținerea activităților de inovare din cadrul IMM-urilor prin:

- crearea de structuri noi de sprijin al IMM-urilor, al inovării la nivel local/regional, precum și sprijinirea celor existente și funcționale;

- stimularea înființării, dezvoltării și funcționării în rețea a structurilor de sprijin al afacerilor.

■ **Promovarea activității de e-afaceri** într-o societate informațională presupune asigurarea condițiilor necesare pentru ca IMM-urile să beneficieze de oportunitățile pe care societatea informațională le oferă, în special în vederea creșterii productivității și competitivității, prin îmbunătățirea accesului la informații. Acțiunile care vor fi realizate urmăresc:

- sprijinirea microîntreprinderilor inovative în vederea construirii infrastructurii necesare emiterii electronice a facturilor;

- dezvoltarea unui portal de servicii electronice pentru IMM-uri.

3. Pentru simplificarea și îmbunătățirea cadrului de reglementare în domeniul IMM-urilor și al cooperăției, se va acționa în direcția:

- îmbunătățirii cadrului de reglementare pentru IMM-uri, a simplificării pro-

cedurilor de intrare/ieșire pe piață și a reducerii barierelor și a sarcinilor administrative;

- îmbunătățirii cadrului instituțional și de reglementare al sectorului cooperatist.

■ **Îmbunătățirea cadrului de reglementare** pentru IMM-uri, simplificarea procedurilor de intrare/ieșire pe piață și reducerea barierelor și a poverii administrative asigură un cadru de reglementare mai bun pentru IMM-uri, ca parte a efortului de creștere și asigurare de locuri de muncă demarat de Uniunea Europeană prin strategiile Lisabona și Europa 2020.

Acțiunile care vor fi realizate urmăresc:

- simplificarea și îmbunătățirea calității reglementărilor existente, precum și a propunerilor de politici publice și reglementări;

- continuarea și extinderea proiectelor de măsurare a costurilor și reducerea sarcinilor administrative impuse întreprinderilor mici și mijlocii;

- extinderea eforturilor de reducere a barierelor administrative în calea înființării, dezvoltării, transferului, ieșirii de pe piață, participării la achiziții publice a IMM-urilor;

- consultarea autorităților locale în scopul elaborării de politici publice și reglementări;

- consultarea și creșterea competențelor de elaborare de propuneri de politici publice a actorilor non-guvernamentali relevanți pentru reprezentarea, sprijinirea și dezvoltarea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii;

- dezvoltarea unui sistem statistic care să permită monitorizarea evoluției sectorului IMM;

- sprijinirea autorităților locale sau organizațiilor cu rol în planificarea dezvoltării regionale în vederea îmbunătățirii proceselor de planificare a dezvoltării sectorului IMM, ca element al politicii de dezvoltare locală/regională.

■ Este important ca Guvernul României să stimuleze și să sprijine **relansarea sectorului**

cooperăției, în primul rând prin îmbunătățirea cadrului instituțional și de reglementare al cooperăției, ca model economic alternativ de asigurare a unei dezvoltări economice echilibrate și durabile. Prin cooperarea și întraajutorarea cu organizațiile cooperatiste din alte state membre ale Uniunii Europene, cooperăția din România poate contribui la accelerarea integrării economiei românești în Piața Internă a Uniunii Europene.

În acest sens, s-au identificat următoarele **acțiuni de sprijinire** a sectorului cooperăției:

- perfecționarea cadrului legal și instituțional al politicilor de sprijin al cooperăției;

- îmbunătățirea mecanismului de dialog și conlucrare cu organizațiile cooperatiste interesate;

- o mai bună monitorizare a evoluției sectorului cooperatist;

- informarea publicului privind valențele organizării de tip cooperatist;

- dezvoltarea de servicii de sprijin pentru organizațiile cooperatiste.

4. Pentru **promovarea culturii antreprenoriale și eficientizarea educației antreprenoriale**, se va acționa în sensul:

- dezvoltării continue a sistemului educațional pentru promovarea culturii antreprenoriale;

- sprijinirii parteneriatului între mediul de afaceri și sistemul educațional în scopul promovării spiritului antreprenorial;

- susținerii sistemului de formare profesională la nivel național;

- dezvoltării sistemului educațional antreprenorial la nivel universitar, academic.

■ Se va urmări dezvoltarea continuă a sistemului educațional pentru **promovarea culturii antreprenoriale** prin:

- dezvoltarea programei școlare prin stimularea spiritului antreprenorial și formarea adecvată a profesorilor;

- încurajarea creativității elevilor, dezvoltarea ideilor lor prin organizarea de competiții dotate cu premii;

- întărirea cooperării cu comunitățile de afaceri pentru dezvoltarea unor strategii

sistematice de formare a spiritului antreprenorial la toate nivelurile educaționale;

- dezvoltarea culturii și abilităților antreprenoriale în rândul femeilor manager și tinerilor.

■ În vederea **sporirii capacității furnizorilor de servicii** de dezvoltare a afacerilor în a sprijini înființarea de noi afaceri, transferul de afaceri și accelerarea dezvoltării IMM-urilor existente, se va acționa pentru:

- dezvoltarea de programe, în colaborare cu mediul de afaceri local, care să ofere elevilor și studenților posibilitatea experienței de muncă;
- crearea unui mediu propice dezvoltării antreprenoriului și întreprinderilor familiale la nivelul comunităților locale.

■ Pentru **susținerea sistemului de formare profesională** la nivel național, se vor realiza acțiuni în vederea:

- îmbunătățirii definirii și transparenței calificărilor profesionale, recunoașterea acestora și validarea învățării non-formale și informale;
- facilitării și diversificării accesului tuturor categoriilor sociale la educație, pregătire profesională și cunoaștere prin intermediul organizării timpului de lucru, serviciilor de sprijin familial, orientare vocațională și noi forme de împărțire a costurilor;
- dezvoltării parteneriatelor între componenta educațională și de formare profesională și cea din economia reală prin implicarea partenerilor sociali în planificarea educației și formării profesionale.

■ **Dezvoltarea sistemului educațional antreprenorial** la nivel universitar, academic se va realiza prin acțiuni de:

- asigurare a unor elemente de educație antreprenorială consistente la nivelul învățământului superior;
- încurajare a creativității studenților, prin recompensarea ideilor lor antreprenoriale în cadrul unor competiții dotate cu premii.

5. Sprijinirea îmbunătățirii participării IMM-urilor pe Piața Internă și pe terțe piețe se va realiza prin:

- promovarea produselor și serviciilor IMM-urilor pe piețele externe;
- stimularea comunicării și a parteneriatului în afaceri;
- pregătirea întreprinzătorilor în domeniul tehnicilor de promovare a exportului.

■ Se urmărește continuarea, diversificarea și amplificarea acțiunilor și instrumentele de susținere a IMM-urilor în activitatea lor de export prin **promovarea produselor și serviciilor IMM-urilor pe piețele externe**. Această măsură se realizează prin acțiuni de natura:

- sprijinirii accesului pe noi piețe și internaționalizare;
- dezvoltării portalului românesc de comerț exterior;
- furnizării de informații și asistență de specialitate.

■ **Stimularea comunicării și a parteneriatului în afaceri** va fi realizată prin acțiuni de:

- dezvoltare a parteneriatelor de afaceri cu scopul dezvoltării activității de export;
- încurajare a proiectelor de cooperare transnațională desfășurate de asociații sectoriale, în scopul sprijinirii exportului și al creșterii capacității de internaționalizare a IMM-urilor;
- stimulare a comunicării între autoritățile publice și IMM-uri cu privire la investițiile străine;
- intensificare a cooperării dintre IMM-uri și universități/centre de cercetare pentru a îmbunătăți cercetarea și inovarea pentru produse destinate exportului.

■ **Pregătirea întreprinzătorilor în domeniul tehnicilor de promovare a exportului** cuprinde acțiuni de:

- dezvoltare a consultanței și instruirii în domeniul promovării exportului pentru IMM-uri;
- susținere a consultanței privind elaborarea de studii de piață și de produs la cererea IMM-urilor.

PROCESUL DE IMPLEMENTARE

PAȘII de urmat cu privire implementarea strategiei guvernamentale pentru dezvoltarea sectorului IMM sunt:

1. aprobarea cât mai rapidă a strategiei și alocarea resurselor financiare necesare;
2. realizarea unor parteneriate interinstituționale pentru susținerea eficienței a strategiei;
3. crearea/adaptarea structurilor administrative cu atribuții în implementarea, monitorizarea și evaluarea strategiei;
4. **inițierea programelor urgente** necesare redresării economiei românești, după ieșirea din perioada de criza economică.

PRINCIPALELE PRIORITĂȚI DE DEZVOLTARE

CONFORM Strategiei elaborate de MECMA cu sprijinul KPMG, una dintre prioritățile principale de dezvoltare a sectorului IMM în perioada imediat următoare o reprezintă **îmbunătățirea accesului IMM-urilor la finanțare, cu referire directă la creditarea și garantarea împrumuturilor pentru sectorul IMM.**

■ Având în vedere că în ultimii ani s-a înregistrat o **stagnare** pe piețele de creditare pentru întreprinderile mici și mijlocii, este momentul să introducem o **reorientare** a abordării privind acordarea de împrumuturi IMM-urilor în România. **Această nouă abordare ar trebui să aducă MECMA prin FNGCIMM, FRCG, Eximbank și AIPPIMM în poziția de lider în ceea ce privește educarea și dezvoltarea acestei piețe.**

■ **PRIMUL PROGRAM care va sta la baza acestui demers constă în crearea unei platforme pentru facilitarea accesului IMM-urilor la finanțare**, prin implementarea unui set de acțiuni, după cum urmează:

- program pentru acordarea de credite IMM-urilor fără garanții;
- dezvoltarea unui sistem de evaluare a bonității IMM-urilor;
- facilități de monitorizare a performan-

țelor portofoliului și a fiecărui împrumut în parte;

- program de instruire pentru a actualiza baza cunoștințelor și aptitudinilor IMM-urilor de a dezvolta planuri de afaceri, modele de afaceri, previziuni financiare, bugete și planificare financiară;
- dezvoltarea de produse pentru contracte de tip "private labeling";
- program de securitzare a creanțelor pentru a permite băncilor creșterea lichidității și continuarea creditării IMM-urilor, precum și pentru deschiderea IMM-urilor către piața de capital.

Unul dintre obiectivele acestui nou program este acela **de a genera un plus semnificativ de active de creditare** pe o perioadă de trei ani de la lansare și **de a pune bazele unui sistem de afaceri** care va asigura profitabilitatea pe termen lung a băncilor și, implicit, de a contribui decisiv la revitalizarea sectorului IMM în România.

Creșterea sustenabilă a sectorului bancar pentru IMM-uri ar putea combate provocările istorice reprezentate de riscul de credit ridicat și de costurile mari ale oferirii de servicii bancare IMM-urilor.

■ **AL DOILEA PROGRAM referitor la constituirea unui Fond de Capital de Risc va contribui prin soluții de finanțare alternative la susținerea proiectelor IMM-urilor și în aceeași măsură la accelerarea procesului de absorbție a fondurilor europene prin stimularea investițiilor productive, de dezvoltare, internaționalizare și cu caracter inovator.** Fondul va avea Eximbank ca acționar fondator (cu o contribuție care să nu depășească 15% din fondurile proprii conform art. 143 din O.U.G. nr. 99/2006), împreună cu FNGCIMM și/sau alți parteneri de drept public sau privat. Aceasta va reprezenta o măsură care va conduce la creșterea numărului de proiecte care vor aduce un plus de valoare în economie, contribuind la atingerea obiectivelor naționale în domeniul coeziunii europene.

Florin BĂNĂȚEANU
KPMG

COORDONATE ALE EVOLUȚIEI SECTORULUI IMM

STAREA ACTUALĂ¹⁾

1. Influența cadrului macroeconomic asupra evoluției sectorului IMM din România.

Începând cu ultimul trimestru al anului 2008, contextul macroeconomic în care și-au desfășurat activitatea întreprinderile mici și mijlocii a fost unul dificil, cu evoluții negative și imprevizibile, al căror impact s-a accentuat în 2009 pe măsură ce aria de cuprindere a crizei financiare și economice s-a extins.

Conjunctura macroeconomică dificilă în care a evoluat sectorul privat de afaceri, în ansamblul său, a fost resimțită amplificat de IMM-uri din cauza schimbărilor negative intervenite brusc, după o perioadă relativ lungă de creștere economică favorabilă dezvoltării. Aceasta a avut ca efecte directe diminuarea volumului vânzărilor, reducerea locurilor de muncă și a veniturilor salariale.

□ Criza economică împreună cu regimul de fiscalitate care a vizat micile întreprinderi, introdus în 2009, s-au reflectat în **magnitudinea și ritmul schimbărilor de demografie în sectorul IMM**. Chiar dacă mobilitatea este o caracteristică constantă, decurgând din flexibilitatea și capacitatea IMM-urilor de a fructifica noi oportunități și conjuncturi de piață, în 2009 au

intervenit schimbări majore sub aspectul ieșirii de pe piață al unui mare număr de întreprinderi. Principala formă de ieșire din piață a fost suspendarea activității, numărul firmelor suspendate fiind de 3 ori mai mare față de cel al radiierilor din Registrul Comerțului. Datele ONRC indică un număr de 133.000 de IMM-uri care și-au suspendat temporar activitatea în 2009, ceea ce reprezintă o creștere de peste 11 ori comparativ cu anul 2007. În același timp, 43.600 firme au fost radiate din Registrul Comerțului, ceea ce înseamnă un număr de peste 2,3 ori mai mare față de cel înregistrat în 2007.

Procesul înființării de noi întreprinderi, deși încetinit față de anii anteriori, **a continuat** prin înmatricularea unui număr de 116.000 firme noi. Datele pentru anul 2010, publicate de ONRC, relevă o creștere a numărului de firme radiate, respectiv 194.600, în timp ce numărul de înmatriculări a fost de 122.800. Din punct de vedere al domeniilor de activitate, datele prezentate în lucrarea "*România în cifre*", publicată de INS în anul 2010, evidențiază efectele negative ale crizei în principalele sectoare de activitate economică. Astfel, reduceri ale numărului de IMM-uri, în 2009 față de 2008, au avut loc în Construcții cu 40%, în Industria prelucrătoare cu 20% și respectiv în Comerțul cu ridicata și cu amănuntul, cu 10%.

¹⁾ Informațiile și datele statistice prezentate sunt preluate din "*Raportul anual privind sectorul IMM din România, 2010 – Evoluții între dificultăți și provocări*", realizat de Fundația Post-Privatizare. Informațiile referitoare la anul 2010 se bazează pe date statistice disponibile la acest moment, având ca surse publicațiile ONRC și alte instituții publice.

□ De remarcat faptul că în 2009, anul scăderii economice cu 7,1%, caracterizat de contractia cererii de consum, restrângerea accesului la finanțare, blocarea proiectelor de investiții prin retragerea influxurilor de capital și de alți asemenea factori inhibitori pentru dezvoltare, **contribuția sectorului privat de afaceri** la crearea Produsului Intern Brut a fost de 70,5%, ceea ce demonstrează rolul acestuia de **motor pentru ieșirea din criză**.

De asemenea, se evidențiază **continuarea procesului de înmatriculare a noi firme** pe parcursul celor doi ani de criză accentuată, ceea ce arată, pe de o parte, **potențialul antreprenorial al României**, iar pe de altă parte justifică **necesitatea susținerii sectorului IMM** ca soluție pentru relansarea unei creșteri economice durabile.

2. Demografia și locurile de muncă în sectorul IMM

□ **Numărul de IMM-uri.** În anul 2009 pe fondul acțiunii crizei economice s-a înregistrat, pentru prima dată după 4 ani de creștere demografică continuă, o scădere a numărului total de IMM-uri existente în România. Astfel, la 31 decembrie 2009 **numărul de IMM-uri înregistrate** la Registrul Comerțului era de 625.458, comparativ cu 662.024 la același moment al anului 2008, dinamica demografică pe total sector înregistrând o reducere cu 6,5 % față de anul anterior.

Din numărul total de IMM-uri înregistrate la sfârșitul anului 2009, numai 379.627 au fost active²⁾, ceea ce reprezintă un procent de numai 60,6%.

□ După **clasa de mărime**, structura sectorului IMM din România este similară cu cea din UE, un procent de 92% din total fiind reprezentat de microîntreprinderi, 7% întreprinderi mijlocii și 1% întreprinderi mici.

□ Pe **domenii de activitate economică** se menține, din punct de vedere demografic, structura bazată pe Servicii, cu mențiunea că ramu-

ra cea mai bine reprezentată din sfera Serviciilor este Comerțul.

□ **Locurile de muncă în IMM.** Dacă în anii anteriori crizei economice, sectorul IMM din România juca rolul de creator de noi locuri de muncă, în contextul anului 2009 această tendință a fost întreruptă. Numărul mediu anual de angajați din sectorul IMM în anul 2009 a scăzut cu 11,3% față de anul anterior. În valori absolute, acesta a reprezentat 2.626.216 de persoane față de 2.959.489 înregistrate în anul 2008, ceea ce înseamnă pierderea a 333.273 locuri de muncă. Dinamica negativă cea mai puternică a avut loc în rândul întreprinderilor mijlocii, cu un procent de 13,5%, urmate de întreprinderile mici cu 12,1% și de microîntreprinderi cu 8,2%.

3. Performanțele economice și financiare în sectorul IMM

□ Sub aspectul **competitivității** sectorului de afaceri, raportul Băncii Mondiale "*Doing Business in Romania – 2011*" situa România, în anul 2010, pe locul 56 din 183 de state analizate, poziția în clasament înregistrând o deteriorare cu 11 locuri, față de anul 2008.

Creșterea competitivității IMM-urilor românești este condiționată de nivelul de productivitate și profitabilitate, care la rândul lor sunt determinate de cifra de afaceri realizată în sectorul IMM.

□ **Cifra de afaceri în sectorul IMM.** Datele de bilanț pentru anul 2009 indică o variație negativă în termeni reali, de 12,0% față de anul 2008, a cifrei de afaceri totale realizate de sectorul IMM. Se constată că IMM-urile active în Servicii continuă să contribuie majoritar la formarea cifrei de afaceri a întregului sector IMM, cu o pondere de 66,0%, obținută însă pe o tendință de scădere, comparativ cu anii anteriori.

□ **Productivitatea muncii.** Se înregistrează scăderea nivelului de productivitate la întreprinderile din clasa mijlocie, un nivel constant

²⁾ Întreprinderi care au depus bilanț contabil și care au înregistrat o cifră de afaceri mai mare decât zero.

al productivității în întreprinderile mici și o creștere a productivității muncii cu 5% în micro-întreprinderi.

□ **Eficiența muncii.** Creșterilor anuale semnificative ca nivel și continue ca tendință în aproape toate sectoarele economice până în anul 2008 le-au urmat nu numai o scădere accentuată în anul 2009, ci și pierderi de eficiență ale IMM-urilor din Industrie, Construcții și Servicii.

□ **Comerțul exterior.** Efectele crizei economice s-au resimțit și asupra **activităților de comerț exterior** derulate de sectorul IMM, care au înregistrat scăderi pe ambele componente: importuri (o scădere de 41,1% în 2009 comparativ cu 2008) și exporturi (o scădere de 25,4% în 2009 față de 2008). În valori absolute, exporturile totale ale IMM-urilor au însumat 10,3 miliarde euro, iar importurile s-au situat la valoarea de 19,5 miliarde euro.

Reducerea volumului importurilor, mult mai pronunțată în comparație cu valoarea exporturilor realizate în anul 2009, a fost determinată atât de condițiile crizei economice, cât și de diminuarea operațiunilor de procesare activă (în lohn) în cadrul sectorului IMM din România. Numărul de IMM-uri care efectuează operațiuni de import (17,7% din totalul de IMM-uri active) este cu mult superior numărului de IMM-uri care derulează operațiuni de export (5,5% din total IMM-uri active).

4. Accentuarea disparităților regionale în dezvoltarea IMM

Prin natura lor și scara la care își desfășoară activitățile, întreprinderile mici și mijlocii sunt conectate la piețele locale și regionale, activitatea lor economică depinzând de profilul și specificul regional.

□ **Densitatea IMM.** În anul 2009 s-a înregistrat o amplitudine mare de variație a indicatorului număr de IMM-uri/1.000 de locuitori, între regiunile de dezvoltare, intervalul fiind cuprins între 17,9 IMM/1.000 locuitori în regiunea Nord-Est și 78,7 IMM/1.000 locuitori în regiunea Bucu-

rești-Ilfov, în timp ce situația este mai echilibrată în cazul altor 4 regiuni (Nord-Vest, Centru, Vest și Sud-Est).

□ **Numărul de angajați în sectorul IMM la 100 de locuitori.** Discrepanțe majore între regiunile de dezvoltare se înregistrează și în ceea ce privește indicatorul numărul de angajați în IMM-uri la 100 de locuitori, concentrarea maximă fiind în regiunea București-Ilfov.

□ **Ponderea specifică a sectorului IMM pe regiuni** variază semnificativ, astfel: în timp ce regiunea București-Ilfov deținea ponderea cea mai importantă, respectiv 24,5%, regiunea Sud-Oltenia cumula doar 7,2% din numărul total al IMM-urilor înregistrate în România.

5. Accesul IMM la surse de finanțare

□ **Accesul la creditele bancare și garanții.** “Raportul Analitic Eurobarometru 2009 – Accesul la finanțare” indică accesul la finanțare ca fiind între primele dificultăți majore cu care se confruntă IMM-urile din Uniunea Europeană. În România, regulile prudentiale aplicate în sectorul bancar generează credite scumpe, imposibil sau greu de accesat de către micro-întreprinderi și uneori și de firmele mici. Situația favorabilă în ceea ce privește creditarea bancară prin ofertele specializate pentru IMM-uri, existentă în perioada 2007 – 2008, s-a înrăutățit începând din ianuarie 2009. Analizele bazate pe studiile BNR relevă faptul că, deși un număr de 43 de instituții bancare desfășoară activități de creditare în România, în absența ofertei, dinamica cererii de creditare a sectorului IMM a scăzut continuu, o ușoară tendință de ameliorare fiind simțită în anul 2010.

În vederea susținerii creditării IMM-urilor, **sistemul instituțiilor de garantare din România a fost completat** prin crearea Fondului Român de Contragarantare a Creditelor, în anul 2009. În prezent în România funcționează 5 instituții de garantare a creditelor: Fondul Românesc de Garantare a Creditelor, Fondul de Garantare a Creditelor Rurale, Banca de Export-Import a Ro-

mâniei (EXIMBANK), Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru IMM – FNGCIMM și Fondul Român de Contragarantare a Creditelor pentru IMM.

Între acestea, FNGCIMM rămâne actorul principal în acordarea garanțiilor pentru IMM-uri. În portofoliul serviciilor oferite de FNGCIMM au fost incluse garantarea finanțărilor bancare acordate IMM-urilor pentru plata datoriilor către bugetul de stat, garantarea creditelor restructurate ca urmare a deprecierei pieței imobiliare, a creditelor în valută și a împrumuturilor ce au ca obiect refinanțarea creditelor IMM-urilor cu capacitate de rambursare temporar redusă.

□ **Sprijinul financiar nerambursabil.** Se află în derulare o varietate de scheme de ajutor pe diverse arii de intervenție, finanțate atât din instrumentele structurale UE, cât și de la bugetul de stat, care sunt administrate de mai multe instituții. Obiectivul lor comun este stimularea antreprenoriatului și consolidarea sectorului IMM din România, în contextul dezvoltării socio-economice prevăzute în PNDR 2007 – 2013 și corectarea efectelor crizei economice.

□ **Fondurile structurale.** Principalul program operațional care se adresează IMM-urilor este POSCCE. Din totalul celor 34 de operațiuni orientative prevăzute, un număr de 15 au ca beneficiari eligibili IMM-urile, 8 dintre ele fiind destinate exclusiv acestei categorii de operatori economici. Alte linii de finanțare sunt disponibile pentru IMM-uri, în cadrul POR, POSDRU, PNDR și POP.

Deși schemele de finanțare nerambursabilă din fondurile europene reprezintă o importantă sursă de finanțare pentru IMM, **gradul de absorbție** (plăți efective) era încă foarte scăzut, la sfârșitul anului 2010, cel de-al patrulea an al perioadei de programare 2007 – 2013. Astfel, din bugetul total de 513.740.000 lei alocat pentru apelurile de proiecte lansate în 2009 – 2010, în cadrul POSCCE, Axa prioritară 1 “Un sistem inovativ și ecoeficient de producție”, valoarea plăților efectuate era de 55.341.700 lei, în octombrie 2010.

Principalele dificultăți referitoare la accesarea fondurilor europene, invocate de IMM-uri, sunt neîndeplinirea criteriilor minime de eligibilitate legate de situația financiară a întreprinderii și incapacitatea de a asigura contribuția financiară proprie pentru proiectele de investiții.

□ **Programele naționale.** În ceea ce privește pachetul de programe naționale finanțate de la bugetul de stat, domeniile de intervenție au fost restrânse începând cu 2008, anul lansării programelor operaționale. **Schemele naționale de finanțare** implementate de AIPPIMM, MECMA și MFP (Direcția Generală Ajutor de Stat) se bazează pe ajutorul “de minimis” și se adresează unor categorii particulare de beneficiari, precum: tineri debutanți în afaceri, femei antreprenor, comercianți și meșteșugari sau susțin creșterea competitivității produselor industriale prin standardizare și investiții în IMM.

Valoarea finanțărilor acordate de AIPPIMM prin cele 7 programe derulate a fost de 22.157.000 lei în anul 2009 și respectiv 16.602.000 lei în anul 2010. În cadrul schemei de minimis pentru IMM derulată de MFP, valoarea totală a acordurilor de principiu semnate în 2009 a fost 144.933.000 lei, iar în anul 2010 aceasta a crescut la 282.238.000 lei. Prin Programul de creștere a competitivității produselor industriale, implementat de MECMA până la 31 decembrie 2010, au fost acordate finanțări în valoare de 10.256.000 lei.

6. Inovarea în IMM-urile din România. Analiza inovării în sectorul IMM relevă faptul că **ponderea întreprinderilor inovatoare** reprezenta 33,3% din total întreprinderi, în conformitate cu datele studiului INS “*Inovarea în industrie și servicii în perioada 2006 – 2008*”, situația sub acest aspect fiind diferită de la o clasă de mărime la alta (29,8% dintre întreprinderile mici sunt inovatoare, în timp ce în clasa mijlocie 40,8% dintre firme sunt inovatoare). În ceea ce privește **utilizarea tehnologiei informației și comunicațiilor** în sectorul IMM, datele preluate din baza de date EURO-

STAT, secțiunea “Societatea informațională”, scot în evidență poziționarea României pe ultimele locuri la indicatori precum: cheltuielile ca procent din PIB alocate activităților TIC (1,2%), procentul întreprinderilor cu acces la Internet (41%), procentul de IMM-uri care au angajat specialiști TIC (2%).

RECOMANDĂRI PENTRU DEZVOLTAREA SECTORULUI IMM

ROMÂNIA trebuie să își adapteze politicile publice pentru sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii, ținând cont de starea actuală a sectorului IMM și în concordanță cu viziunea **Strategiei Europa 2020**, care acordă prioritate IMM-urilor în atingerea obiectivelor privind modernizarea, inovarea, eco-eficiența și incluziunea socială.

Mai mult, Comisia Europeană a **revizuit documentul “Small Business Act”** (SBA) pentru a reflecta ultimele evoluții economice și pentru a alinia SBA la prioritățile Strategiei Europa 2020, în vederea îmbunătățirii continue a mediului de afaceri pentru IMM-uri.

Astfel, versiunea revizuită a Small Business Act, publicată în Comunicarea COM(2011) 78, din 23 februarie 2011, trasează direcțiile prioritare pentru dezvoltarea IMM-urilor din Uniunea Europeană, după cum urmează:

□ îmbunătățirea accesului la finanțare pentru investiții și dezvoltare

- acces la **garanții de împrumut** pentru IMM-uri prin mecanisme consolidate de garantare a împrumuturilor;
- îmbunătățirea accesului IMM-urilor la finanțare, inclusiv a accesului la **piețe de capital de risc**, precum și măsuri orientate către sensibilizarea investitorilor la oportunitățile oferite de IMM-uri;
- acordarea pentru toate băncile, indiferent de dimensiuni, a posibilității de a implementa cu ușurință împrumuturi ale BEI și instrumente UE;

□ reglementare inteligentă pentru a le oferi IMM-urilor posibilitatea de a se concentra asupra activităților de bază

- legislație UE îmbunătățită prin aplicarea **testului IMM** pentru propunerile legislative, acordându-se o atenție specială diferențelor între microîntreprinderi, întreprinderile mici și cele mijlocii;
- realizarea de **ghisee unice** pentru simplificarea procedurilor administrative;
- ținte cuantificate pentru **reducerea supra-legiferării**, practică a organismelor naționale prin care se depășesc termenii directivelor UE la transpunerea acestora în legislația națională;

□ utilizarea deplină a pieței unice

- propunere pentru o bază de impozitare consolidată comună pentru întreprinderi;
- măsuri pentru facilitarea recuperării transfrontaliere a creanțelor;
- revizuirea sistemului european de standardizare pentru realizarea unor standarde mai favorabile IMM-urilor și mai ușor accesibile;
- orientări pentru utilizarea de către IMM-uri a normelor de etichetare a originii;

□ sprijinirea IMM-urilor pentru a face față problemelor globalizării și schimbării climatice

- propunere privind sprijinirea IMM-urilor pe **piețe din afara UE**;
- o nouă strategie pentru **grupuri și rețele competitive la nivel global**;
- acțiuni specifice privind transferul regional de cunoștințe între **experti în mediul înconjurător și energie** din cadrul Rețelei întreprinderilor europene.

De asemenea, Comisia Europeană prin re-examinarea SBA propune o **governanță consolidată** pentru implementarea noului cadru de politici, la nivelul statelor membre, prin implicarea stakeholderilor principali, inclusiv a organizațiilor de afaceri.

Având în vedere contextul dinamic al căutărilor asidue pentru ieșirea din criză și pregătirea economiei românești pentru relansarea

creșterii economice, se prezintă în continuare un set de propuneri, în linie cu acțiunile prevăzute de cadrul european SBA, rezultate în urma analizei reflectate în “Raportul anual privind sectorul IMM din România, 2010” realizat de Fundația Post-Privatizare.

DOMENII DE INTERVENȚIE

1. Crearea unui sistem coerent de coordonare a inițiativelor publice cu privire la cadrul instituțional, cadrul de reglementare și la sprijinul financiar pentru IMM

□ Introducerea unui sistem comun de monitorizare a politicilor publice pentru dezvoltarea antreprenoriatului și a IMM-urilor, bazat pe reguli, proceduri și indicatori cantitativi cuantificabili.

□ Instituirea și operaționalizarea **Grupului de lucru interministerial pentru evaluarea impactului economic al actelor normative asupra IMM (GIL)**, care să reunească toți actorii instituționali relevanți, în conformitate cu prevederile *Legii nr. 346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării IMM*, cu modificările și completările ulterioare și în concordanță cu cerințele SBA.

□ Creșterea rolului **Comitetului Consultativ pentru Dezvoltarea IMM**, în vederea analizei și dezbaterii periodice a situației sectorului IMM și definirii politicilor și programelor de sprijin financiar pentru IMM-uri.

□ Operaționalizarea biroului unic **One Stop Shop pentru IMM**, în vederea simplificării procedurilor administrative prin accesul la serviciile publice electronice dintr-un singur punct.

2. Îmbunătățirea accesului la finanțări pentru investiții și dezvoltare

□ Inițierea unei **platforme de colaborare** între Guvern și actori din sistemul bancar finanțatori ai IMM-urilor, în vederea lansării unor linii de credit și produse dedicate IMM-urilor și stimularea instituțiilor financiare în accesarea fondurilor de finanțare acordate de BEI și FEI.

□ **Consolidarea sistemului național și diversificarea mecanismelor de garantare** a creditelor pentru IMM-uri, prin dezvoltarea unei rețele cuprinzând: fonduri de garantare, instituții de finanțare și alte organizații partenere la nivel național și teritorial.

□ **Orientarea** produselor de garantare din portofoliul FNGCMM către sectoare care contribuie la relansarea economică sustenabilă, finanțarea proiectelor de investiții în IMM-uri cu potențial de export și creatoare de valoare adăugată și de noi locuri de muncă, viabile.

□ **Dezvoltarea pieței de capital de risc**, prin susținerea unor instrumente inovative de tip “private equity” și “seed capital” și încurajarea rețelelor de investitori (“business angels”) pentru finanțarea proiectelor de mare risc.

□ **Susținerea accesului la finanțări europene**, prin asigurarea cofinanțării proiectelor IMM-urilor din credite bancare, în baza garanțiilor acordate de stat și simplificarea procedurilor administrative în procesul de evaluare și implementare a proiectelor.

3. Creșterea competitivității pe piață a IMM-urilor românești

Contextul actual al competiției pe piața globală, precum și tendințele privind evoluțiile viitoare impun necesitatea ca dezvoltarea economică a României să se axeze pe aplicarea în sectorul de afaceri, mai ales cel al IMM-urilor, a unor **soluții inovatoare**, bazate pe cunoaștere.

□ **Susținerea financiară a IMM-urilor** pentru implementarea proiectelor de modernizare prin achiziția de echipamente și tehnologii eficiente.

□ **Sprijinirea întreprinderilor inovative** prin subvenții acordate pentru achiziția și implementarea de brevete, licențe și know how.

□ **Abordarea sectorială a ajutorului financiar** acordat IMM-urilor, prin orientarea programelor financiare către domenii promovate de Strategia UE 2020 precum: economia “verde”, energiile neconvenționale și TIC.

Stimularea IMM-urilor în dezvoltarea capacității proprii de cercetare-dezvoltare, pentru inovarea produselor și proceselor tehnologice.

Sprijin direct acordat IMM-urilor în vederea asigurării conectării și utilizării TIC (servicii e-commerce și e-marketing).

Stimularea structurilor suport pentru sprijinirea mediului de afaceri, specializate în informare, consultanță și asistență tehnică în arii extinse de antreprenariat (educație antreprenorială, transfer tehnologic, managementul fondurilor europene, accesul la proiectele comunitare).

4. Reducerea disparităților regionale existente în sectorul IMM

Consolidarea parteneriatului public-privat, la nivelul fiecărei regiuni de dezvoltare, în vederea implementării politicilor guvernamentale consecvente obiectivului Convergență al politicii europene de coeziune, menite să reducă diferențele de dezvoltare socio-economică dintre regiunile României și UE.

Crearea de rețele regionale de cooperare între IMM-uri, universități, centre de cercetare și alte entități specializate în sprijinirea afacerilor, în vederea stimulării inițiativei antreprenoriale și inovării la nivel regional.

Încurajarea proiectelor de cooperare transfrontalieră, în scopul sprijinirii exporturilor și al creșterii capacității de internaționalizare a IMM-urilor.

Proiectarea și implementarea unor programe regionale pentru formarea personalului din IMM-uri și schimburi de experiență, menite să sporească competitivitatea IMM-urilor la scară regională.

Dezvoltarea infrastructurilor de afaceri, în vederea consolidării spiritului antreprenorial și creării unei culturi pozitive privind inițiativa privată, precum și promovarea competențelor manageriale și tehnice, la nivel local.

Promovarea și sprijinirea clusterelor de nivel regional și orientarea lor către sectoarele economice inovative și în concordanță cu specializarea regională.

5. Promovarea spiritului antreprenorial și îmbunătățirea educației antreprenoriale

Adaptarea programei actuale din învățământul românesc pe baza analizei celor mai bune practici din UE legate de formarea antreprenorială la toate nivelurile sistemului educațional pre-universitar.

Orientarea curriculară către tematici adresate dezvoltării culturii și abilităților antreprenoriale în instituțiile de învățământ superior, indiferent de domeniul de specializare al acestora (economic sau tehnic).

Inițierea unor măsuri menite să faciliteze cooperarea între școli și mediul de afaceri în vederea desfășurării stagiilor de practică în cadrul programelor de educație antreprenorială.

Susținerea organizațiilor suport în implementarea programelor și proiectelor de informare pentru tinerii întreprinzători potențiali și existenți, cu privire la aspecte cheie pentru inițierea și dezvoltarea afacerii.

Redefinirea programelor naționale având ca obiectiv sprijinirea antreprenoriatului în rândul tinerilor și femeilor, printr-o mai bună orientare a activităților eligibile către domenii cu potențial de dezvoltare susținută, evitând suprapunerile cu alte scheme de pregătire antreprenorială existente în prezent pe piață.

Promovarea în România a transferului afacerilor între generații (în cadrul aceleiași familii, sau către terțe persoane), ca alternativă la start-up, prin diseminarea bunelor practici din UE.

Peter BARTA
director executiv,
Fundația Post-Privatizare

EVOLUȚIA ECONOMIEI, IMM-URILE, FONDURILE DE GARANTARE ȘI CONTRAGARANTARE

CRIZA economică mondială, prefigurată încă din 2007 și cu un termen de finalizare totuși incert, reprezintă un subiect aprig discutat atât de specialiști, cât și de novici. Cert este faptul că suntem contemporani cu cea mai gravă criză din ultimii 80 de ani. Rezultat al unui complex de factori, care includ, dar fără a se limita, erorile de politică monetară sau lipsa unor politici specifice de reglementare financiar-bancară, criza actuală a afectat, cu predilecție, segmentul întreprinderilor mici și mijlocii.

De ce tocmai acest sector? Statisticile din aproape toate țările europene relevă faptul că IMM-urile predomină absolut în economie, reprezentând cca 99,8% din totalul firmelor și deținând ponderi substanțiale în obținerea PIB-ului și furnizarea de locuri de muncă. Și în România, sectorul IMM-urilor joacă un rol extrem de important, dovedindu-se a fi cel mai activ sector al economiei și, totodată, un remarcabil sistem inovativ, capabil să aplice, să adapteze și să disemineze, în condiții de performanță, noile tehnologii.

■ Toate companiile de succes au fost la început mici, cu un antreprenor și cu o idee de afaceri. Unele dintre acestea vor deveni corporațiile de mâine, adevărați piloni de creștere economică pentru viitor. De fapt, IMM-urile reprezintă acele **motoare de reînnoire și inovație**, locurile unde oamenii își întâlnesc aspirațiile lor și unesc talentele și creativitatea. Fiecare economie și fiecare generație are nevoie de antreprenori dispuși să-și investească resursele, talentele și energia în planurile lor de afaceri.

Pe de altă parte, întreprinderile mici sunt o forță importantă pentru **crearea locurilor de muncă**. Pentru a se putea beneficia de oportunitățile conferite de existența acestor întreprinderi, este nevoie de un mediu de afaceri favorabil, materializat în accesul nelimitat pe piață, existența unui climat avantajos fiscal și de re-

glementare, dar, ceea ce este mai important, un acces facil la finanțare.

■ Date fiind aceste condiții, **cum se putea proteja sectorul IMM**, fără a perturba mediul concurențial ce guvernează orice piață liberă? Necesitatea accelerării gradului de absorbție a fondurilor europene, dar și facilitarea accesului beneficiarilor la instrumentele structurale și la mecanismele de finanțare au determinat o **creștere sensibilă a responsabilităților fondurilor de garantare** a creditelor în acest proces.

Rolul acestor fonduri a fost evidențiat încă din secolul al XIX-lea, mai exact din anul 1848, atunci când în Europa apăreau primele inițiative private de constituire a unor fonduri prin aporturi proprii ale unor antreprenori. Istoria ne arată că, deși în perioada adolescenței, a-

ceste fonduri au reușit să devină vehicule importante pentru **finanțarea întreprinderilor mici** în Europa, rolul determinant fiind evidențiat în perioada de reconstrucție a economiei europene după cel de-al doilea război mondial. Expertiza acumulată pe această zonă s-a extins după anii '90 și în țările est europene, respectiv economiile emergente (vezi fig. 1).

■ Mai târziu, ca urmare a modernizării permanente a ofertei de produse de creditare, au început să-și facă simțite prezența și **fondurile de contragarantare, ca instrument de diminuare a riscurilor** asumate de fondurile de garantare și de creștere a încrederii băncilor în ceea ce privește lichiditatea garanțiilor oferite de fonduri.

Același trend s-a înregistrat și în România, unde fondurile de garantare au apărut ceva mai de-

vreme [de exemplu: Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru Întreprinderile Mici și Mijlocii (FNGCIMM) – 2001], pentru ca la finele anului 2009 să se înființeze și Fondul Român de Contragarantare (FRCG), completându-se astfel arhitectura instituțională a sistemului de garantare a accesului la surse de finanțare a IMM.

În corelație cu practicile aplicate la nivel european, activitatea FNGCIMM și FRCG este exclusiv orientată spre **sustinerea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii** din România, conlucrarea acestora permițând multiplicarea finanțărilor acordate IMM, dar și reducerea riscului finanțatorilor. Utilizarea garanțiilor emise de FNGCIMM și contragarantate de FRGC a sporit șansele IMM de obținere de noi credite, simultan cu înregistrarea de creșteri ale portofoliilor băncilor, dar și cu dezvoltarea de noi instrumente de creditare.

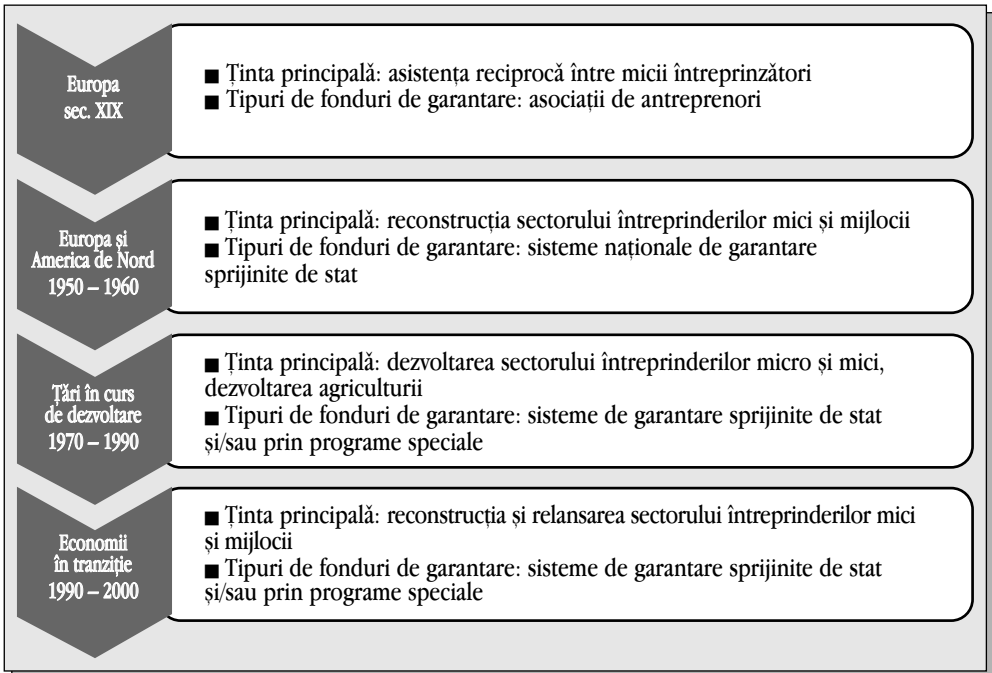

Fig. 1. Principalele repere ale evoluției istorice a fondurile de garantare

(Sursa: Gray, S., Mahieux, T., Reyes, G., Van Rooij, P., Roth, J. 2000. Making Guarantee Funds Work for Small and Micro Enterprises. International Labour Organisation, Geneva)

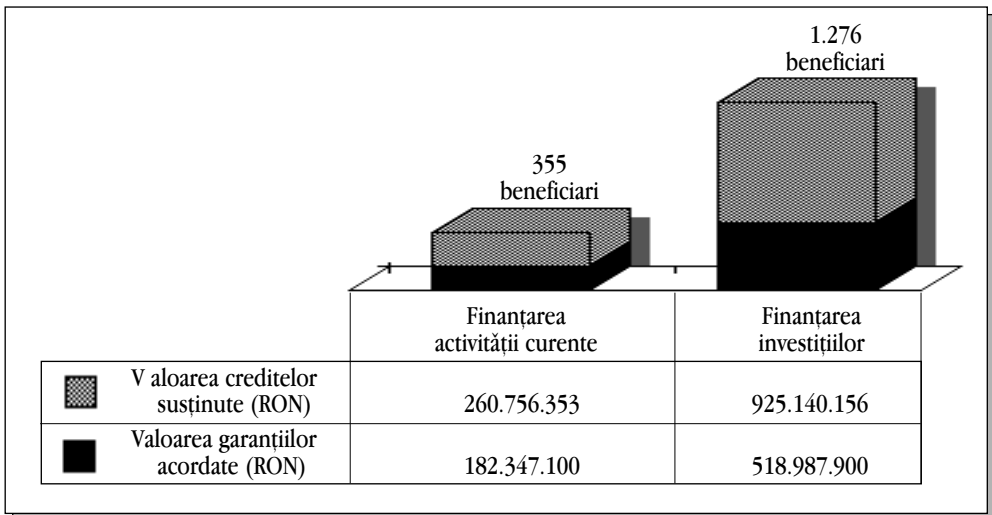

Fig. 2. Structura garanțiilor contragarantate după tipul creditului susținut

Plecând de la principiile de bază ale activității de garantare/contragarantare a finanțărilor de către aceste fonduri, s-au cristalizat câteva dintre **avantajele majore** ale utilizării acestui sistem. **În primul rând**, caracteristicile garanțiilor acordate, respectiv exprese, irevocabile, necondiționate, parțiale și cu valoare determinată asigură o protecție corespunzătoare garantorului și finanțatorului.

De asemenea, posibilitatea de împărțire a riscurilor între cele două părți și translatarea unei părți a riscului către fondul de contragarantare sunt alte atu-uri ale sistemului prezentat. În aceste condiții, instituțiile financiare sunt motivate să exploreze noi segmente de piață, să-și pună lichiditățile în mișcare pentru proiecte care, deși viabile (bancabile), nu beneficiau de colateralul (garanțiile) necesar.

Un al treilea argument în favoarea utilizării acestui sistem este legat de imperfecțiunile procedurilor de executare a contractelor standard de garanție (ipotecă, gajuri etc.), ce presupun proceduri juridice costisitoare și de lungă durată. Continuând această idee, trebuie menționat faptul că, în perioada pre-criză, gradul de

recuperare a creanțelor aferente creditelor cu probleme din garanțiile ipotecare era situat la cca 45 – 50%, pentru ca, în acest moment, acesta să ajungă spre jumătate, respectiv 22 – 25%. În aceste condiții, neperisabilitatea garanțiilor acordate de fondurile de garantare/contragarantare ar putea redeschide discuțiile cu privire la tratamentul acestora în raport cu politicile bancare actuale de provizionare a creditelor.

Exploatarea facilităților conferite de utilizarea sistemului de garantare/contragarantare a creditelor de către cele două fonduri s-au regăsit în **rezultatele remarcabile** înregistrate în creșterea volumului de investiții realizate de IMM-uri pentru dezvoltarea exporturilor, dezvoltarea infrastructurii de afaceri și a pieței tehnologiei informațiilor și comunicațiilor, implementarea standardelor europene, creșterea contribuției domeniului cercetării științifice, îmbunătățirea calității mediului sau diversificarea economiei rurale.

Practic, numai în a doua parte a anului 2010, un număr de aproximativ 1.630 IMM au bene-

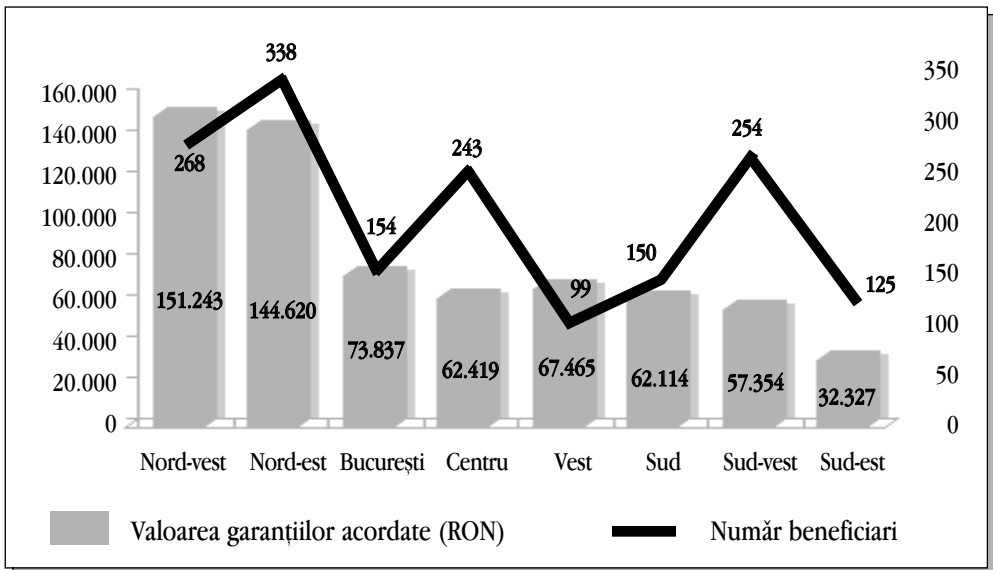

Fig. 3. Distribuția zonală a volumului garanțiilor acordate și a numărului de beneficiari

ficiat de garanții contragarantate în valoare de peste 700 milioane RON, pentru susținerea de credite de cca 1.500 milioane RON.

Având în vedere faptul că investițiile reprezintă, de fapt, motorul creșterii economice, **garanțiile acordate s-au orientat, cu precădere, către finanțarea investițiilor** propuse de sectorul IMM. În acest context, rezultatele acestei orientări se regăsesc în fig. 2.

Un alt aspect relevant în interpretarea rezultatelor înregistrate din parteneriatul FNGCMM și FRCG este dat de gradul de distribuție națională a beneficiarilor de garanții contragarantate. În acest sens, distribuția garanțiilor și a creditelor susținute, pe regiuni de dezvoltare, ordonată după nivelul garanțiilor acordate, se prezintă ca în fig. 3.

Care a fost rețeta acestui succes, într-o perioadă puternic afectată de criza economică? În primul rând, dialogul constructiv al unor echipe de specialiști, bune cunos-

cătoare atât a specificului acestei activități, cât și a reglementărilor europene aplicabile. Atitudinea proactivă, precum și flexibilitatea manifestată s-au constituit în atu-uri importante în creionarea produselor oferite, dimensionate atât pe baza realităților pieței IMM, cât și a celei bancare.

Mult așteptata reluare a creșterii economice va impune un nou trend activității de garantare și contragarantare a creditelor, materializat prin asigurarea creșterii capacității de garantare și prin facilitarea accesării fondurilor structurale pentru sectoarele care contribuie la relansarea economică sustenabilă. Rezultatele deja obținute anul trecut au creat premisele unei evoluții viitoare sustenabile, cu efecte pozitive în consolidarea parteneriatului dintre instituțiile financiare și IMM-uri.

Aurel ȘARAMET
președinte – director general
Fondul Național de Garantare
a Creditelor pentru Întreprinderile
Mici și Mijlocii

FONDUL DE GARANTARE A CREDITULUI RURAL

FONDUL de Garantare a Creditului Rural (FGCR) s-a constituit în februarie 1994, potrivit Legii nr. 31/1990, ca o societate comercială pe acțiuni, în urma negocierilor dintre Comisia Europeană și Guvernul României, reprezentat de Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, concretizând programul Comisiei de sprijinire a procesului de privatizare a agriculturii în România.

Obiectivele constituirii FGCR au constat și constau în:

susținerea politicii agricole a MADR;
 sprijinirea absorbției fondurilor europene alocate mediului rural;

stimularea accesului producătorilor agricoli privați, procesatorilor privați de produse agricole și primăriilor comunale la credite și la alte instrumente de finanțare;

facilitarea accesului investitorilor privați din sectorul agro-alimentar la finanțare prin acordarea de garanții instituțiilor financiare (bănci comerciale și alte instituții financiare) pentru credite destinate finanțării producției, stocurilor, capitalului de lucru și investițiilor efectuate în acest sector;

dezvoltarea și fiscalizarea mediului rural prin garantarea certificatelor de depozit pentru semințele de consum, în calitate de Administrator al schemei de garantare a certificatelor de depozit conform O.U.G. nr. 7/2009.

Misiunea care ne revine este una complexă, cu mai multe componente, și anume:

misiunea de a fi **partener constant** și de încredere atât al băncilor comerciale, cât și al mediului rural, contribuind astfel activ la sporirea competitivității acestora prin furnizarea

de servicii de calitate, cu maxim de operativitate, adaptate cerințelor de finanțare ale clienților;

poziția de **lider** în furnizarea de garanții beneficiarilor din mediul rural;

pasiunea de a veni **în sprijinul** beneficiarilor fondurilor europene, fermierilor și mediului rural ne-a ajutat să dezvoltăm în decursul anilor un portofoliu de produse dedicat specificului agriculturii, cerințelor mediului rural, cu personal calificat și implicat permanent în satisfacerea în cel mai scurt timp și în mod profesionist a cerințelor acestora.

Obiectul de activitate al FRCG:

garantarea finanțărilor acordate de instituțiile de credit fermierilor și procesatorilor de produse agricole pentru asigurarea capitalului de lucru necesar pentru realizarea producției;

acordarea de garanții beneficiarilor privați ai FEADR pentru asigurarea contribuției proprii necesare pentru realizarea proiectelor de investiții;

emiterea de scrisori de garanție în favoarea APDRP pentru beneficiarii publici ai FEADR

Parteneri ai Fondului Român de Contragarantare

în scopul încasării avansului prevăzut în contractele de finanțare nerambursabilă;

administrarea schemelor de garantare finanțate din PNDR;

gestionarea Registrului certificatelor de depozit pentru semințele de consum;

administrarea schemei de garantare a certificatelor de depozit.

Dintre partenerii noștri fac parte:

- 25 bănci comerciale;
- fermierii;
- procesatorii de produse agricole;
- beneficiarii fondurilor europene alocate României prin PNDR;
- depozitarii semințelor de consum licențiate de către MADR.

Caracteristicile garanțiilor oferite:

garanția se acordă în condițiile respectării prevederilor Comunicării Comisiei cu privire la aplicarea art. 87 și 88 din Tratatul CE privind ajutoarele de stat sub forma garan-

țiilor, publicată în Jurnalul Oficial al UE nr. 2008/155/02;

procentul maxim de garantare este de 80% din valoarea creditului;

valoarea maximă a garanției este de 2,5 milioane euro.

Rezultatele obținute sunt concentrate în:

activitatea de garantare a finanțărilor acordate de băncile comerciale

Situația volumului de activitate al Fondului de la înființare și până în prezent este prezentată în tabelul de mai jos;

activitatea de administrare a schemei de garantare a semințelor de consum.

În calitate de gestionar al Registrului Special al certificatelor de depozit pentru semințele de consum, FGCR a urmărit aplicarea prevederilor legislației în vigoare, astfel că a pus la dispoziția celor 83 operatori licențiați, pentru care MADR a acordat un număr de 181 licențe de depozit, un număr de 1.551 **certIFICATE DE DEPOZIT**.

Din acestea, 4 operatori economici licențiați au emis în favoarea fermierilor 179 certificate

Explicații	Număr beneficiari	Valoare garanții – lei –	Valoare credite – lei –	%
Total 1994 – 31.03.2011, din care:	46.957	4.148.098.578,77	6.849.702.887,51	100,00
☐ pentru producție	34.076	1.561.880.724,46	3.357.742.335,96	49,00
☐ pentru investiții, din care:	12.881	2.586.217.854,31	3.491.960.551,55	51,00
☐ SAPARD	1.716	995.736.639,65	1.442.383.829,64	
☐ FEADR, din care:	866	1.360.795.232,79	1.638.069.745,88	
☐ măsura 121	393	416.897.759,63	595.269.515,35	
☐ măsura 123	117	306.042.421,81	374.884.514,64	
☐ măsura 312	112	38.667.512,09	63.357.946,90	
☐ măsura 313	15	5.080.844,00	7.730.623,50	
☐ măsura 322	229	594.106.695,26	596.827.145,49	
Plăți efectuate 1994 – 28.04.2011	279	79.925.694,75		1,94

de depozit, pentru o cantitate de 429.993,928 tone semințe de consum. Din cele 179 certificate de depozit emise, pentru un număr de 121 certificate au fost restituite semințele de consum, rămânând în circulație la 30.04.2011 un număr de 58 certificate pentru o cantitate de 222.083,56 tone semințe de consum. Până în prezent, Fondul nu a primit și nu a plătit despăgubiri pentru nici un certificat de depozit.

Excedentul schemei de garantare a certificatelor de depozit la 30.04.2011 este de 7.615.408,47 lei.

Este de menționat că certificatele de depozit au fost utilizate pentru obținerea creditelor bancare, iar unele bănci comerciale au acordat credite pe seama acestora în valoare de circa 41 milioane euro din 2009 până în prezent.

Efecte

Având în vedere că băncile comerciale nu acordă credite solicitanților care nu au garanții suficiente, apreciem că, prin garanția acordată pentru întreaga perioadă de funcționare a Fondului, **numărul beneficiarilor de credite** din domeniile menționate mai sus **a crescut** cu cca 47.000, iar volumul creditelor acordate de băncile comerciale cu 1,6 miliarde euro.

Volumul creditelor bancare acordate fermierilor pentru finanțarea producției, în procent de 49,0% din total, dovedește contribuția Fondului la finanțarea acestora și aportul în dezvoltarea producției agricole. Suplimentar, efortul investițional în agro-industrie și mediu rural a fost susținut prin acordarea de garanții pentru finanțarea proiectelor europene, în valoare de circa 751 milioane euro.

Prin existența mecanismului de garantare a fermierilor înființat de MADR **s-a contribuit la** creșterea numărului de locuri de muncă, la fiscalizarea activității agricole, la creșterea dimensiunii fermelor, a competitivității acestora, a nivelului infrastructurii rurale și implicit a producției agricole.

Suplimentar aportului adus de Fond prin activitatea desfășurată de sprijinire a fermierilor și procesatorilor, menționăm că prin servi-

ciile oferite a contribuit la **detensionarea** unor probleme cu caracter social, prin prisma intervenției în conceperea împreună cu MADR și APIA a mecanismului de finanțare a subvențiilor prin garantarea angajamentelor asumate de bănci în acest sens.

Prin **gestionarea schemei de garantare a certificatelor de depozit**, Fondul a contribuit la creșterea volumului creditelor acordate fermierilor pe seama acestui nou instrument de garantare, la **fiscalizarea afacerilor** din domeniul cerealier, cu avantaje certe pentru bugetul de stat.

Întrucât fondurile alocate prin Programul PHARE nu au putut asigura necesitățile fermierilor, MADR, ca urmare a cerințelor Guvernului de a capitaliza FGCR, a inițiat **acte normative** în baza cărora să se poată acorda împrumuturi cu garanția FGCR pentru finanțarea de către băncile comerciale a capitalului de lucru necesar producătorilor agricoli și procesatorilor de produse agricole (Legea nr. 329/2009) sau beneficiarilor publici ai PNDR (O.U.G. nr. 79/2009).

Pentru asigurarea contribuției proprii necesară beneficiarilor privați ai FEADR pentru măsurile 121, 123, 312 și 313 din PNDR, **MADR a înființat două scheme de garantare finanțate din PNDR** și a scos la licitație suma de 220 milioane euro. Licitația publică a fost câștigată în martie 2009 de Fond atât pentru schema de garantare pentru agricultură, cât și pentru schema de garantare pentru IMM-uri, astfel că, pe seama acestei sume, Fondul a acordat garanții în valoare de 89 milioane euro unui număr de 354 beneficiari, contribuind prin aceasta la absorbția fondurilor europene.

Strategia fondului pentru anul 2011

Orientările strategice ale Consiliului de Administrație al Fondului pentru anul 2011 au ca obiectiv **susținerea procesului de relansare economică a fermierilor și a mediului rural prin:**

facilitarea accesului la finanțare și creșterea numărului de beneficiari ai FEADR la garanțiile Fondului;

susținerea creșterii competitivității, susținabilității și a numărului de beneficiari ai mediului rural finanțabili;

creșterea rentabilității capitalurilor proprii prin îmbunătățirea raportului dintre aceste și împrumuturile atrase;

menținerea locurilor de muncă și crearea altora noi prin garantarea IMM-urilor beneficiare ale fondurilor europene alocate României prin PNDR;

acoperirea de către Fond a deficitului de garanții sau chiar a lipsei de garanții cu care se confruntă mediul rural în obținerea de împrumuturi;

promovarea antreprenoriatului prin facilitarea accesului la credite al start-up-urilor;

îmbunătățirea capacității și ratei de absorbție a fondurilor europene alocate mediului rural;

ajustarea politicii de risc pe segmentul garanțiilor acordate fermierilor, date fiind necesitatea și oportunitatea creșterii producției agricole;

adoptarea unei politici de promovare a facilităților oferite de Fond în mediul rural;

creșterea ratei de acces la credite pentru IMM-uri prin obținerea acordului MADR pentru flexibilizarea mecanismelor de garantare prin extinderea convențiilor-plafon de garantare de la nivelul subvențiilor la nivelul creditelor destinate asigurării capitalului de lucru necesar producătorilor agricoli și procesatorilor de produse agricole;

garantarea creditelor restructurate ca urmare a analizei și cerințelor băncilor comerciale;

menținerea garanțiilor acordate împrumutaților cu capacitate de rambursare temporar redusă și în condițiile refinanțării creditelor de către alte bănci comerciale;

utilizarea oportunităților oferite de MADR prin reducerea comisionului de garantare da-

torat de beneficiarii privați ai FEADR pentru măsurile 121 și 123 (exclusiv schemele de ajutor de stat) la nivelul de 1,25% pe an, precum și în cazul beneficiarilor publici ai O.G. nr. 79/2009 la nivelul de 0,06% pe lună;

utilizarea instrumentelor oferite de Fondul Român de Contragarantare pentru protejarea sumelor în euro și asigurarea creșterii expunerii pe seama acestei surse prin:

a) aprobarea de către MADR a utilizării ajutorului de minimis în scopul diminuării comisionului de garantare datorat de fermieri pentru garanțiile acordate de FGCR;

b) sau acordarea contragaranției de către Fondul Român de Contragarantare prin decuplarea de ajutorul de minimis;

creșterea numărului băncilor beneficiare de garanții ale Fondului;

adoptarea mecanismelor Fondului pentru orientarea serviciilor către nevoile clienților mici (IMM-uri), ca rezultat al strategiei MADR rezultată din Planul de acțiune al Guvernului pe anii 2009 – 2013 privind introducerea unor noi scheme financiare pentru facilitarea accesului la finanțare al microîntreprinderilor și asociațiilor de fermieri din mediul rural;

impulsionarea utilizării de către fermieri și băncile comerciale a certificatelor de depozit existente în circulație;

folosirea oportunității alocării de către UE a sumei de 30 milioane euro pentru **subvenționarea dobânzilor** la creditele acordate în anul 2011 fermierilor în condițiile O.U.G. nr. 25/2010;

valorificarea experienței dobândite în cei 17 ani de activitate și a parteneriatului solid creat între fermieri, Fond și băncile comerciale (în special acționare) în finanțarea acestora și a mediului rural.

Veronica TONCEA

director general

Fondul de Garantare a Creditului Rural

FONDUL ROMÂN DE GARANTARE A CREDITELOR PENTRU ÎNTREPRINZĂTORII PRIVAȚI

● promotor al unui model de succes ●

ÎN PRINCIPIU, fondurile de garantare a creditelor sunt instrumente necesare și utile pentru stimularea accesului la finanțare a clienților bancari, de regulă antreprenori privați, acestea, prin asumarea unor obligații de plată, participând efectiv la disiparea riscului atașat oricărui proces de creditare.

Deși nu constituie surse de finanțare directă, ci doar mijloace prin care se facilitează obținerea resurselor împrumutate, fondurile de garantare constituie o formă de protecție a băncii în cazul apariției riscului de neplată și, pe cale de consecință, o pârghie financiară ce stimulează deschiderea sistemului bancar față clienți, de regulă, întreprinderi mici și mijlocii.

Modelele de organizare și funcționare utilizate pe plan internațional pentru fondurile de garantare se pot împărți în **două mari categorii**, fonduri cu activitate pasivă și/sau activă.

Fondurile pasive realizează garantarea strict pe baza recomandării emise de finanțator, fără a realiza o analiză proprie a proiectului propus spre finanțare, urmărindu-se doar respectarea anumitor criterii de eligibilitate a clienților impuse de obiectivele și regulile de operare ale fondului. Spre deosebire de acestea, **fondurile de garantare active** aplică principiul "celor patru ochi" și efectuează o analiză independentă a proiectului clientului conform unor norme metodologice și standarde de performanță fixate anterior, decizia de asumare a garanției fiind luată

doar în cazul atingerii plafoanelor de eficiență stabilite.

Garantarea creditelor este o activitate financiară al cărui **scop fundamental** este de a sprijini și susține, direct sau indirect, dezvoltarea economică. Ca urmare, societățile de garantare joacă un **important rol social activ** și nu au ca obiectiv prioritar obținerea de profit.

De aceea, în multe țări, fondurile de garantare sunt **înființate sau reasigurate de către stat**, care acoperă parțial sau total pierderile înregistrate de aceste instituții. Istoria acestor programe a dovedit că preluarea riscului de către stat a condus la o **scădere** a exigenței finanțatorilor, astfel încât, deși numărul de garanții acordate a fost mare, nivelul pierderilor înregistrate a determinat multe guverne să reconsidere aceste scheme, printr-o exigență sporită.

SCURT ISTORIC

DUPĂ CUM este cunoscut, condițiile economice ale perioadei postdecembriste au impus promovarea unor politici guvernamentale de **stimulare și dezvoltare a sectorului privat** în Româ-

nia, în principal, bazate pe necesitatea finanțării acestui sector, în mod direct sau prin intermediul unor programe dedicate, concomitent și cu crearea unor instrumente financiare flexibile, care, conjugate, să poată asigura proliferarea firmelor de mici dimensiuni, cu toate efectele pozitive pe care le determină asupra echilibrului economic.

În fapt, această necesitate a fost promovată chiar de **instituțiile străine abilitate** – Banca Mondială, Fondul Monetar Internațional –, care, în primele vizite efectuate după 1990, au recomandat și sugerat crearea unor fonduri de garantare și contragarantare, ca instrumente financiare menite să faciliteze accesul la credite, forță motrice de dezvoltare.

■ Acestea au fost premisele ce au condus la elaborarea **primului proiect de garantare** a creditelor și formalizarea acestuia prin constituirea societății pe acțiuni, specializate, cu denumirea de “*Fondul Român de Garantare a Creditelor pentru Întreprinzătorii Privati*” (numit în continuare FRGC), ca instituție financiară de sine stătătoare. Astfel, la inițiativa primului-ministru Theodor Stolojan, prin Hotărârea nr. 463/1992 Guvernul României a dispus “*măsuri pentru constituirea FRGCIP și sprijinirea privatizării prin cumpărare de active*” privind:

- autorizarea Agenției Naționale pentru Privatizare (ANP) de a întocmi formalitățile de constituire și funcționare a FRGC ca societate pe acțiuni;
- nominalizarea surselor de constituire a capitalului social, și anume aportul privat al statului rezultat din reevaluarea stocurilor de metale prețioase – sursă independentă de bugetul acestuia (de stat), precum și alte contribuții ale celorlalți acționari.

■ Realizarea programului de garantare, într-un timp relativ scurt, astfel cum a fost conceput, se datorează în mare măsură colaborării străine și sprijinului primit din partea unor instituții de prestigiu din străinătate.

Astfel, **încă din faza preoperațională**, în baza unei înțelegeri între România și Canada, a fost convenit un program specific de asistență cu Banca Federală de Dezvoltare a Canadei, prin care, în contextul acordării unui sprijin financiar nerambursabil din partea guvernului canadian (750.000 CAD), s-au depus toate eforturile pentru realizarea proiectului pilot de garantare a creditelor și formarea personalului de specialitate, realizarea modelului matematic de funcționare, elaborarea mecanismelor și documentelor specifice pentru evaluarea proiectelor propuse a fi garantate.

Ca urmare a consultanței și asistenței acordate de acest organism guvernamental canadian, FRGC și-a dezvoltat o **structură organizatorică suplă**, foarte apropiată de cele existente pe plan internațional pentru instituții sau societăți similare. Implementarea proiectului a fost asistată de un vice-președinte al băncii canadiene care, prin prezența sa activă până în 1995, a familiarizat experții fondului cu tehnicile utilizate pe plan internațional în materie, iar stagiile efectuate de inspectorii de garantare la banca din Canada au consolidat pregătirea necesară realizării programului.

■ Având în vedere că modelul oferit de experții canadieni s-a regăsit atât în legislația și practica europeană, cât și în cea românească, **materializarea proiectului a fost susținută** atât de inițiator – Guvernul României –, cât și de beneficiarii acestuia, respectiv de băncile creditoare, ținând cont că scopul urmărit a fost și este împărțirea riscului presupus de activitatea de creditare între finanțator și garant (cauționar).

Încă de la început, FRGC s-a dorit a fi un **partener de afaceri** al băncii care acordă credite, preluând, în limita procentului de garantare asumat, riscul de neplătă a creditului rezultat din finanțarea pusă la dispoziția clientului bancar, cu condiția ca fiecare dintre părțile implicate să respecte regulile jocului inserate în convențiile-cadru de colaborare și particularizate în contractele de cauțiune.

■ Deși la constituire, din valoarea totală a capitalului social statul deținea o pon-

dere de 98,7% (500.000 RON), diferența fiind susținută de bănci comerciale, pe parcursul dezvoltării societății, ca urmare a mai multor majorări (prin capitalizarea unor dividende și prin noi aporturi ale acționarilor), precum și a cooperării de noi asociați, efortul acționarului majoritar de a-și asuma riscul comercial presupus de pierderile inerente ale activității de garantare mai întâi s-a diminuat, prin creșterea cotelor de participare a celorlalți parteneri, și apoi a fost înstrăinat.

Această **retragere a statului** din calitatea de acționar al FRGC a avut în vedere cel puțin **două considerente**, și anume curentul de privatizare manifestat ca tendință prioritară în acea perioadă, precum și demonstrarea că astfel de activități pot fi desfășurate chiar de beneficiarii programului de garantare (băncile colaboratoare), prin preluarea treptată a riscului, balansat cu efectele pozitive ale executării unui astfel de proiect.

■ În prezent, **capitalul social** al FRGC, în valoare de 16 milioane lei, este integral privat, acționarul majoritar (SIF Muntenia S.A.) și cel semnificativ (SIF Transilvania S.A.) preluând pe lângă activitățile lor curente și misiunea socială a Fondului de a realiza o cauză de utilitate publică.

FRGC este organizat ca **societate pe acțiuni** și funcționează cu respectarea prevederilor legale în vigoare, activitatea sa fiind monitorizată de Banca Națională a României.

■ Cei 17 ani de activitate operațională au dovedit că proiectul de garantare a creditelor realizat de FRGC **a fost corect conceput**, iar funcționarea acestuia pe principii comerciale a reușit să demonstreze că, deși s-au plătit mai multe cauțiuni, capitalul investit a fost remunerat, **societatea reușind să crească** într-un mediu în care instituții, mult mai solide din punct de vedere al obiectului social și financiar, au clacat.

Mai mult decât atât, importanța și utilitatea acestui instrument financiar s-au dovedit prin **multiplicarea modelului**, mai întâi prin înființarea Fondului de Garantare a Creditului Rural

în 1994 și apoi prin constituirea Fondului Național de Garantare a Creditelor pentru IMM-uri în 2001.

MOD DE OPERARE ȘI ACTIVITATE INSTITUȚIONALĂ

ÎN PRINCIPIU, persoanele juridice care doresc să realizeze un proiect se adresează unei bănci pentru acordarea unei finanțări, iar în cazul în care solicitarea corespunde exigentelor creditorului, dar clientul nu este în măsură să asigure integral necesarul de garanții, aceasta transmite o recomandare către FRGC, pentru a obține o garanție financiară în completarea celor oferite de solicitant.

■ În baza recomandării bancare, analizei FRGC realizează o **analiză independentă** a proiectului pe baza documentației furnizate de beneficiarul garanției și clientul acestuia, prin aplicarea principiului "*celor 4 ochi*" în evaluarea afacerilor propuse spre finanțare și garantare, operațiune care constituie un filtru atât pentru finanțator, cât și pentru client. În principiu decizia garantului de a cauționa sau nu un credit, exprimată ca rezultat al analizei sale, constituie o modalitate prin care se poate influența atitudinea creditorului față de solicitarea clientului bancar.

■ O dovadă certă că **modul de operare de tip activ** al FRGC își dovedește eficacitatea rezultă din faptul că nivelul plăților efectuate cu titlu de garanție, raportat la valoarea angajamentelor financiare asumate, este de 2 – 3%, motiv pentru care analiza independentă și implicarea în monitorizarea realizării proiectelor garantate vor constitui în continuare modalități de evitare a unor eventuale derapaje ale clienților bancari.

FRGC poate garanta până la 70% din valoarea nominală a creditului, exclusiv dobânda și alte comisioane aferente, și percepe un nivel scăzut de remunerare, și anume: un comision inițial de analiză de 0,75% din valoarea garanției

solicitate și o primă de garantare anuală calculată la soldul sumei garantate în funcție de clasa de risc a cautiunii asumate.

■ **Relația stabilită între FRGC și bancă** este guvernată de **principiul împărțirii riscului**, garantul asumându-și obligația de a pune la dispoziție valoarea asumată prin cautiune, cu condiția ca finanțatorul să-și îndeplinească obligațiile asumate prin convențiile de colaborare și contractele de garantare, Fondul nefiind o modalitate de localizare a neperformanțelor operaționale bancare, ci un partener bivalent, al creditorului și al debitorului.

Pâna la sfârșitul anului 2010, FRGC a acordat **cauțiuni** în valoare totală de peste 136.000.000 euro, ceea ce a permis antrenarea de credite denominate de cca 1.450.825.000 lei, principalele rezultate economice generate de parteneriatul bancă-fond putând fi grupate astfel:

1. stimularea investițiilor prin achiziționarea de noi tehnologii, utilaje și echipamente în valoare de peste 80.000.000 euro;
2. mobilizarea în circuitul economic și financiar a resurselor proprii ale antreprenorilor și dezvoltarea unor noi rețele comerciale între promotorii proiectelor finanțate și beneficiarii acestora;
3. susținerea unor domenii de vârf ale economiei și a serviciilor sociale și, pe cale de consecință, a efectelor lor secundare (crearea a peste 130 mii locuri de muncă noi și menținerea altor 400 mii, plata contribuțiilor sociale, a taxelor și impozitelor aferente activităților garantate etc.).

■ **Politica promovată de FRGC** este aceea de a echilibra riscul asumat cu susținerea de proiecte viabile în toate domeniile de activitate eligibile. **Un punct forte al FRGC îl reprezintă consultanța de specialitate** realizată de societate, ca activitate independentă și conexas scopului principal, și care a fost dezvoltată în paralel cu garantarea creditelor, conform modului de funcționare transmis de Banca Federală de Dezvoltare a Canadei, al cărei rol a fost menționat anterior.

Este evident că, în prezent, majoritatea întreprinderilor mici și mijlocii din România nu sunt suficient de pregătite pentru a răspunde misiunii lor de motor al economiei, lipsa competitivității fiind provocată, în cea mai mare parte, de situații de neadaptare a acestora la standardele europene fie din cauza incapacității acestora de a accesa surse de finanțare destinate investițiilor în noi tehnologii și în implementarea sistemului calității, fie de a beneficia de servicii de consultanță care să le ofere orientarea adecvată pe piață. Acesta este motivul pentru care FRGC a susținut și dezvoltat activitatea sa de consultanță sectorială ca parte integrantă a obiectului său de activitate.

■ **Intern, consultanța tehnică acordată a urmărit oferirea de soluții** la cele mai variate și complexe probleme prezentate de antreprenori atât în ceea ce privește accesul la finanțare, cât și în rezolvarea problemelor de management financiar al firmei, de acest serviciu beneficiind peste 1.200 de solicitanți. În majoritatea cazurilor, această prestare a fost oferită *pro bono*, tocmai pentru a identifica și elimina dificultățile întreprinzătorilor în abordarea, demararea și dezvoltarea unor afaceri, FRGC fiind preocupat de formarea gândirii antreprenoriale și a spiritului concurențial. Mulți dintre beneficiarii acestor servicii și-au consolidat și dezvoltat afacerile, devenind branduri de succes, și avem în vedere: S.C. MBM Construct S.R.L. (construcții), S.C. Fildas S.A. (medicamente), S.C. Poly Delta S.R.L. (lacuri și vopsele), S.C. Solomonescu S.R.L. (lactate) ș.a.

■ De asemenea, FRGC a încheiat **parteneriate cu instituții românești din mediul de afaceri, academic și guvernamental** cu scopul dezvoltării inițiativei private, știut fiind faptul că aceasta reprezintă motorul creșterii economice, iar de performanța ei depinde competitivitatea întregii economii.

■ Ca o recunoaștere a experienței acumulate în domeniu, în anul 2002, **Uniunea Europeană, în cadrul programului Tacis, a**

selectat FRGC să acorde servicii de asistență tehnică pentru realizarea proiectului de garantare a creditelor, care se înființase la Odesa – Ucraina. În același sens, trei ani mai târziu, în 2005, Departamentul de Dezvoltare Internațională al Guvernului Marii Britanii a solicitat FRGC să acorde consultanță pentru înființarea și funcționarea unui fond de garantare la Chișinău – Republica Moldova.

În același sens, ca realizare în domeniu se relevă **proiectul** “*Identificarea de întreprinderi inovatoare pentru Transferuri Tehnologice Transnaționale în România, Estonia, Germania, Italia și Austria*”, ce a fost elaborat în cadrul unui **consorțiu internațional**, din care, alături de FRGC, au mai făcut parte: Centrul Român pentru IMM-uri (CRIMM), Institutul de Studii Baltice – Estonia, Centrul de Transfer Tehnologic Stuttgart – Germania, Camera de Comerț Industrie, Artizanat și Agricultură Torino – Italia, Agenția de Promovare a Cercetării Europene – Italia, KWI Management Consultants – Austria, program care avea ca scop realizarea unei scheme de finanțare care să susțină concretizarea unor acorduri de transfer tehnologic între firmele din țările participante.

Ca urmare a apariției în anul 2001 a FNGCMM, fond de garantare creat tot din inițiativa statului, cu capitalizare bugetară, ce are definit ca domeniu de adresabilitate categoria de entități comerciale definite ca întreprinderi mici și mijlocii, **FRGC și-a îndreptat activitatea cu precădere către garantarea întreprinzătorilor privați care exced** acestei categorii conceptuale. Totodată, elaborarea unei legislații specifice instituțiilor financiare nebankare a conferit FRGC atribuții de specialitate recunoscute oficial, care obligă la creșterea exigențelor operaționale.

Menționăm că **FRGC este membru al AECM**, fapt care îi permite să interacționeze cu celelalte fonduri membre ale acesteia, să fie informat cu privire la politica europeană în materia garanțării creditelor și să își definească politica în funcție de strategia asociației.

Activitatea de garantare a FRGC, ca și a celorlalte fonduri specializate în materie, este parțial susținută în prezent și **prin demararea parteneriatului cu Fondul Român de Contragarantare**, societate comercială pe acțiuni organizată de statul român pentru a facilita accesul la creditare, prin serviciul de contragarantare oferit contribuind la disiparea riscului între garant și contragarantor și consolidând credibilitatea garanților.

Un **prim efect** constă în multiplicarea capacității instituțiilor de garantare de a acorda garanții și stimularea interesului finanțatorilor pentru obținerea unor garanții contragarantate de stat, în condițiile în care prin contragarantare acestea sunt protejate împotriva decapitalizării. Această colaborare este permanent întreținută de corespondența purtată instituțional și de convergența punctelor de vedere exprimate, aspecte care vor permite implicarea FRGC în proiecte de mai mare anvergură.

De altfel, deschiderea pietelor va provoca noi presiuni concurențiale asupra întreprinderilor, mai ales în sectoarele industriale tradiționale, iar IMM-urile, cu precădere, vor fi expuse numeroaselor schimbări ale mediului de afaceri. De aceea, **eforturile de susținere a întreprinderilor** se vor concentra cu precădere pe îmbunătățirea accesului la piață, capital și pe procesul de dezvoltare tehnologică, acordându-se o atenție sporită la nivelul IMM-urilor, conform principiului propus la nivel european “*gândește mai întâi la nivel mic*” – situație în care rolul fondurilor de garantare va deveni preponderent.

În acest context, FRGC își propune **să participe în mod activ** la susținerea procesului de creditare, în condițiile în care anumite categorii de IMM-uri (cum ar fi start-up sau IMM-uri *high tech*) sunt dezavantajate de experiența insuficientă pentru obținerea finanțării și de criteriile de performanță impuse de către instituțiile financiare.

Marian Sorin COCLITU
președinte/director general,
Fondul Român de Garantare a Creditelor
pentru Întreprinzătorii Privați

Noi reglementări
în sectorul financiar-bancar

GARANTAREA ȘI CONTRAGARANTAREA

● în sprijinul relansării finanțării mediului de afaceri ●

RECENTELE dificultăți cu care s-a confruntat comunitatea internațională, rezultat al unei ample și violente crize de acoperire planetară, au determinat transformări fără precedent: s-au activat și amplificat frământări care au adus în prim plan noi centre de putere economică și financiară, Guvernele și-au asumat un rol tot mai mare în economie inițiind măsuri protecționiste de naționalizare a unor mari instituții financiare și injectând capital în altele, s-au conceput și pus în mișcare mecanisme de creditare din bani publici a firmelor private. În câteva cazuri, criza financiară din sectorul privat s-a transferat în criza datoriilor suverane ale unor țări dezvoltate, ceea ce a dus la destabilizarea piețelor financiare.

 Criza a reprezentat însă și o oportunitate reală de a reprojecția arhitectura sistemului financiar internațional conform realităților unei lumi care nu mai poate exista și funcționa fără interdependențe. A reieșit cu pregnanță necesitatea conceperii unor aranjamente care să sprijine nu numai stabilitatea financiară, ci și dezvoltarea financiară atât la scară națională, cât și la nivel internațional. Sistemele financiare sunt inevitabil supuse crizelor periodice. Noua arhitectură financiară va trebui să răspundă naturii sistemului financiar global și caracteristicilor crizelor periodice, pentru a sprijini atât economiile naționale, cât și acordurile regionale.

 Dificultățile și noutățile aduse de valul de criză au determinat industria

banca să-și proiecteze parametrii pentru o lungă perioadă de transformare a sectorului financiar-bancar. Se ia în considerare transformarea modelului de business, a cadrului de reglementare și supraveghere, a cadrului de raportare și contabilitate, a regulilor de guvernanta corporativă, a cadrului de stabilire a adecvării capitalului, a cuprinderii în aceste me-

canisme a tuturor părților componente – cu atenție specială pe securitizări și derivative, fonduri de hedging, private equities și alte tipuri nereglementate, agenții de rating.

Reforma arhitecturii financiare regionale și internaționale va induce schimbări importante în țările emergente, confruntate cu un impact financiar și economic direct al instabilității economice și financiare internaționale, vulnerabile la orice pierdere a încrederii la nivel global sau regional. De asemenea, va determina intensificarea consilierii și asistenței tehnice furnizate de Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială și bănci de dezvoltare regionale în ceea ce privește managementul fluxurilor de capital care va trebui să protejeze mai bine piețele financiare naționale de volatilitatea externă.

 Uniunea Europeană a adoptat deja texte în cadrul legislației bancare și de supraveghere bancară: Directiva privind schemele de garantare a depozitelor bancare, Directiva BCCI (după falimentul Bank of Credit and Commerce International) de întărire a supravegherii prudențiale, Directiva privind reorganizarea și falimentul instituțiilor bancare, Directiva privind conglomeratele financiare, Directiva Bancară revizuită (CRD), Directiva privind adecvarea capitalului revizuită, Directiva privind evaluarea prudențială a achizițiilor și fuziunilor bancare, amendamente la Directiva privind adecvarea capitalului revizuită (CRD II), altele fiind în lucru.

Acordul Basel III a fost definitivat și s-a început implementarea prevederilor sale, dintre care, în afara înăsprii generale a măsurilor prudențiale, menționez ca noutăți absolute: creșterea cerințelor minime de capital cu constituirea unei rezerve de conservare a capitalului (*capital conservation buffer*) de 2,5% și a unei rezerve contra-ciclice (*countercyclical buffer*) de 0 – 2,5% în perioade de creștere în exces a creditului agregat la nivel național, impunerea unui nivel maxim de îndatorare (*non-risk-based leverage ratio*), măsuri de întărire a capacității de absorbție a pierderilor în cazul băncilor de importanță sistemică.

 Și România a traversat o perioadă în care economia a fost puternic afectată de criză. Anticipând măsuri cuprinse în noul val de reglementări descris, **băncile din sistemul bancar românesc și-au impus reguli prudențiale extrem de stricte**, atitudine care le-a ajutat să evite fenomene deosebite care ar fi indus rupturi majore în economie și în societate. După o perioadă de câțiva ani de analize mai “relaxate” de eligibilitate, care de fapt au adus în portofoliu mulți clienți cu “sensibilități”, instituțiile de credit au înăsprit condițiile de creditare, ceea ce a condus la o scădere drastică a finanțărilor acceptate. Astfel, mare parte a proceselor de creditare derulate de bănci au fost cele în care a fost implicat statul: Mi-

nisterul Finanțelor Publice a fost principalul beneficiar al instituțiilor de credit.

 Constatăm că **după trecerea unui trimestru din acest an, nevoia de finanțare a statului tinde să scadă, iar băncile caută medii alternative de plasamente**, cele de creditare a companiilor fiind preferate. Influențe pozitive pentru revenirea la relații active între bănci și companii au fost determinate și de asigurarea de către Banca Națională a României a unui cadru ferm de stabilitate prin țintirea inflației și menținerea unei “respirații” regulate a monedei naționale. Aceste elemente au condus la “dezmoartea” creditării economiei reale, ceea ce a determinat revigorarea unor firme, îndeosebi din domeniul celor care produc pentru export. Împrumuturile acordate de către bănci firmelor au crescut atât la creditele în lei, cât și la cele în valută. Banca Națională a României a comunicat recent că suma totală a creditelor neguvernamentale la 31 martie a.c. se ridica la 203.956,4 milioane lei. Din aceasta, persoanelor juridice le-au fost acordate credite în lei în sumă de 41.973,5 milioane lei și credite în valută în sumă echivalentă în lei de 77.007,3 milioane lei. O comparație cu luna martie a anului trecut ne arată că, în termeni nominali, creditele în lei au crescut cu 2,3%, iar cele în valută cu 6,6%.

 Un alt **element încurajator este și evoluția deficitului comercial al României**, care a scăzut în martie cu 13,2% față de luna similară din 2010, la 3,39 miliarde lei, pe fondul creșterii exporturilor cu 35%, la 17,12 miliarde lei.

 Institutul Național de Statistică observă că **trendul pozitiv se va păstra și în trimestrul II al anului**, îndeosebi pentru firmele din industria prelucrătoare, comerțul cu amănuntul, servicii și construcții.

 Aceste evoluții sunt și **rezultatul diversificării activității instituțiilor de credit și a celorlalte instituții financiare**, în sensul

adaptării ofertei lor la condițiile de criză pe care economia o traversează. Noile reglementări în sectorul financiar-bancar au început să fie preluate și aplicate cu responsabilitate și de către furnizorii de produse și servicii financiar-bancare din România. Între aceștia, **fondurile de garantare și Fondul Român de Contragarantare s-au făcut remarcate cu oferte noi susținute de tehnologii modificate:** implicarea în programe derivate din proiectele finanțate din fondurile structurale europene, implicarea în programe cu acoperire națională, implicarea în proiecte ale administrațiilor locale, orientarea spre susținerea finanțării firmelor nou înființate și altele. De asemenea, fondurile de garantare și Fondul Român de Contragarantare **au inițiat convenții de colaborare cu bănci și cu instituții și asociații care relaționează cu întreprinzătorii privați, îndeosebi cu sectorul IMM**, au avut o prezență mult mai activă în teritoriu în dialog cu potențialii utilizatori de produse de garantare și contragarantare din mediile de afaceri locale și cu funcționari din sucursalele băncilor.

Fondul Român de Contragarantare a derulat mai multe proiecte care să îi crească vizibilitatea în piețele financiar-bancare și de afaceri regionale, între care și proiectul *“Tehnologii și produse de garantare și contragarantare în sprijinul relansării activității de creditare”* în parteneriat cu Institutul Bancar Român. Acest proiect a constat în **conferințe itinerante în țară**, în care au avut loc întâlniri de prezentare de firmă și de produse și s-a inițiat un dialog direct cu circa cinci sute de reprezentanți ai comunităților bancare, ai mediilor de afaceri și ai mass-mediei din zonele respective. În urma acestui maraton, la care au participat și persoane din conducerile celor trei fonduri de garan-

tare, s-a reușit **diseminarea informației direct în mediul și la persoanele potențial utilizatoare**, s-au stabilit legături cu funcționarii bancari prin care se face montajul financiar la care să participe și fondurile de garantare și Fondul Român de Contragarantare, s-au lămurit multe confuzii și aspecte care împiedicau promovarea produselor de contragarantare.

În afara acestor rezultate pozitive imediate, urmează ca cei doi parteneri să construiască **noi instrumente** care să contribuie la o așezare corectă și dinamică a Fondului Român de Contragarantare în piața furnizorilor de servicii financiare, noi activități și forme specifice de training specializat care vor fi oferite atât comunității financiar-bancare din România, cât și mediului de afaceri.

 Institutul Bancar Român apreciază în mod deosebit colaborarea cu Fondul Român de Contragarantare, instituție financiară de inspirație europeană, recent intrată în piața financiar-bancară din România, unde a adus noutate, prospețime și diversitate, completând cu elementul *“contragarantare”* relația bancă – client în domeniul finanțării proiectelor de dezvoltare.

Institutul Bancar Român consideră că **Fondul Român de Contragarantare are capacitatea și atitudinea pozitivă necesară** ca, alături de fondurile de garantare, să ofere sistemului financiar-bancar mecanismele necesare relansării creditării mediului de afaceri, cu adresabilitate prioritară către întreprinzătorii mici și mijlocii.

Petru RAREȘ
președinte executiv – director general
Institutul Bancar Român

Programul
de conferințe itinerante

TEHNOLOGII ȘI PRODUSE DE GARANTARE ȘI CONTRAGARANTARE

● în sprijinul relansării activității de creditare ●

AVÂND în vedere importanța pe care o acordă promovării produselor și procedurilor de garantare și contragarantare – în sprijinul relansării activității de creditare, Fondul Român de Contragarantare (FRC) și Institutul Bancar Român (IBR) au organizat la București, respectiv Iași, Cluj-Napoca și Timișoara, o serie de dezbateri privind accesul la finanțare și modalități de garantare și contragarantare pentru întreprinderile mici și mijlocii (IMM).

Acest adevărat Program de Conferințe itinerante s-a desfășurat în primăvara acestui an sub genericul “Tehnologii și produse de garantare și contragarantare în sprijinul relansării activității de creditare”.

■ În cadrul conferințelor, reprezentanții Fondului Român de Contragarantare au prezentat aspectele relevante referitoare la funcționarea instituțională proprie, la mecanismele instituite prin schemele de ajutor de minimis acordat, la facilitățile altfel create pentru spectrul specific accesului la finanțare, constituit de finanțatori, fondurile de garantare și, implicit FRC, cu ajutorul cărora se pot multiplica finanțările acordate IMM, reducându-se astfel riscul finanțatorului și amplificându-se corespunzător sprijinul acordat întreprinzătorilor.

Totodată au fost menționate și inițiativele de ultimă oră ale FRC referitoare, pe de o parte,

la elaborarea schemei de minimis pentru acordarea de contragarantii pentru beneficiarii Programului pentru stimularea înființării și dezvoltării microîntreprinderilor de către întreprinzătorii tineri și, pe de altă parte, la proiectul de Normă nr. 3/2011 privind contragarantarea garanțiilor aferente finanțărilor contractate de IMM care activează în sectorul producției primare de produse a-

gricole, precum și proiectul Convenției-cadru de contragarantare ce va fi încheiată, în mod corespunzător, cu Fondul de Garantare a Creditului Rural.

■ Datorită interesului larg de care s-au bucurat, aceste adevărate evenimente au întrunit o numeroasă participare, dintre care s-au remarcat:

■ mediul bancar cu 24 de instituții participante: Banca Națională a României, Banca Comercială Română, Banca Românească, Libra Bank, Leumi Bank, Alpha Bank, EximBank, ATE Bank, Banca Carpatica, Raiffeisen Bank, Piraeus Bank, MKB Nextebank, OTP Bank, Citibank, Banca Transilvania, Romanian Interna-

tional Bank, Bancpost, Intesa SanPaolo Bank, Unicredit Ţiriac Bank, BRD Groupe Société Générale, CEC Bank, Garanti Bank, Italo Romania Bank, ProCredit Bank;

■ din segmentul **institu ilor de garantare** au participat reprezentan i ai Fondului Român de Contragarantarea a Creditelor pentru IMM, Fondului de Garantare a Creditului Rural  i ai Fondului Român de Garantare a Creditelor pentru întreprinzătorii Privati;

■ **Agenc ia pentru Implementarea Proiectelor  i Programelor pentru IMM**, ca partener instituțional al FRC, conform Protocolului de colaborare semnat între părți în luna februarie a.c., a asigurat un real suport organizării  i desfăşurării corespunzătoare a evenimentelor, în special a celor locale, prin implicarea deosebită a Oficiilor Teritoriale pentru IMM în activitatea de diseminare a inițiativei FRC  i prin atragerea numeroşilor participan i din rândul întreprinzătorilor  i al mediului de afaceri;

■ **structurile asociative** ale mediului de afaceri au fost reprezentate în cadrul conferințelor de Consiliul Național al întreprinderilor Private Mici  i Mijlocii din România atât la nivel central, c t  i la nivel de reprezentan i locali, Camera de Comerț, Industrie  i Agricultură Timi oara, Asocia ia Națională pentru Protec ia Consumatorilor  i Promovarea Proiectelor  i Strategiilor din România, Asocia ia Patronilor  i Meşteşugarilor Cluj  i altele;

■ participarea **reprezentanților IMM** la fiecare dintre conferințe a fost consistentă, reunind domenii de activitate relevante din punctul de vedere al valorii adăugate aduse dezvoltării economiei, printre care fabricarea de calculatoare, echipamente electrice, maşini, utilaje  i echipamente, produse din cauciuc  i mase plastice etc.;

■ trebuie menționat și faptul că la conferin a au participat  i **reprezentan i ai mai multor societ i de consultan  financiară, cadre didactice  i studen i din mediul universitar**, cum este cazul Facult ii de Business din cadrul Universit ii Babeş-Bolyai  i ai Facult ii

de Economie  i de Administrare a Afacerilor din cadrul Universit ii de Vest din Timi oara  i chiar **reprezentan i sindicali** din partea Confedera iei Cartel ALFA;

■ din partea **mass-media** au fost prezen i la conferințe reprezentan i de la posturi de televiziune ai TVR, Money Channel, TVT 89, Tele Europa Nova, NCN (Napoca Cable Network), din partea agen iilor de presă – Info-rama, TimeNews, Amos News  i diverse publica ii cum sunt Ziarul de Iaşi, Ziua de Cluj, Făclia, Ziua de Vest, Agenda, Timi  Express, Ofensiva, Renaşterea B n ţean  s.a. De menționat că o serie de agen ii de presă  i publica ii scrise au mediatizat desfăşurarea evenimentului prin articole care au evidențiat caracterul profesionist  i de interes major pentru mediul de afaceri pe care  i l-au propus  i realizat organizatorii în conceperea  i desfăşurarea corespunzătoare a conferințelor.

■ **Concluziile FRC** rezultate ca urmare a dezbaterilor purtate în cadrul celor patru conferințe s-au concentrat asupra următoarelor aspecte, **considerate esen iale pentru creşterea contribuției** sistemului de garantare  i contragarantare la relansarea activit ii de creditare, la accesul la finanțare a IMM:

1. Autorit tile guvernamentale, împreună cu instituțiile parlamentare trebuie să- i asume c t mai cur nd posibil elementele definitorii ale politicilor publice din viziunea anului 2020  i luarea în considerare a componentelor deja lansate de instituțiile Comisiei Europene referitoare la perspectivele de dezvoltare a următoarelor decenii  i aprobarea în acest context a proiectelor de strategii sectoriale care vizează sectorul IMM  i al mediului de afaceri în general, în a a fel încât acestea să constituie în mod direct premise ale politicilor  i strategiilor specifice sistemului de garantare  i contragarantare, care să fie proiectate în mod corespunzător.

2. Devine necesară diseminarea tehnicilor  i produselor de garantare  i contragarantare ca măsură de relansare a creditării  i facilitării

accesului la finanțare, prin înființarea de **Centre teritoriale de informare și consultanță** în domeniul garantării și contragarantării, prin intermediul parteneriatelor care vor fi încheiate de FRC cu Camerele de Comerț și Industrie județene, a României și a municipiului București și cu alți parteneri instituționali și în baza Protocolului de colaborare încheiat în mod corespunzător cu Agenția pentru Implementarea Proiectelor și Programelor pentru IMM.

3. Apare totodată necesitatea de **consacra-re și consolidare a instituției consultanței la nivelul instituțiilor de garantare și, respectiv, de contragarantare**, în scopul dezvoltării modalităților și proceselor care asigură sprijinul managerilor și antreprenorilor din rețeaua IMM, în scopul cunoașterii mecanismelor, instrumentelor și facilităților oferite acestora prin intermediul băncilor pentru dezvoltarea și consolidarea accesului la finanțare, având ca suport mecanisme de garantare și contragarantare.

4. Fondul Român de Contragarantare va trebui să realizeze **o analiză dedicată exclusiv problemelor legate de restricțiile impuse de normele UE privind garantarea/contragarantarea producției primare agricole, alimentare, precum și în ce privește exporturile și anumite importuri**. Pe această bază să fie clarificate în mai mare măsură aspectele ce vizează restricțiile și eventual să fie găsite scheme de ajutor de stat adecvate pentru creșterea facilităților de garantare și contragarantare în aceste cazuri.

5. În acest cadru, se impune ca instituțiile din sistemul garantării și contragarantării să **conlucreze mai adecvat** în planul instrumentelor de lucru comune specifice, dar și din punctul de vedere al imaginii și comunicării publice concertate, pentru ca împreună să poată fi o voce mult mai puternic percepută în sistemul financiar și bancar. Pentru impunerea unui comportament mult mai cooperant băncilor, în raport cu mediul de afaceri, este necesară înfrângerea temerii, constatată la un anumit nivel al mediului de afaceri, că unele instituții de garantare se vor transforma în bănci.

6. Se cere, de asemeni, instituită, de către instituțiile financiar-bancare, **o mai mare transparență** atât în legătură cu elementele care definesc clauzele contractuale, nivelul dobânzilor și al celorlalte costuri incidente, cât și față de aspectele referitoare la mecanismele utilizate în mod corespunzător, prin adoptarea unor politici mai transparente și mai "orientate către client" în ofertele și facilitățile pe care le pun la dispoziție în procesul aferent accesului la finanțare.

7. Foarte importantă devine **încheierea de parteneriate de colaborare** cu instituțiile financiar-bancare în vederea reformării specialiștilor proprii vizând oportunitățile oferite de instrumentele specifice de garantare și contragarantare și de către instituțiile acestora.

8. Esențială se conturează a fi **dezvoltarea accesului la finanțare** cu precădere a IMM din domeniile infrastructurii, industriei și agriculturii, a celor care generează exporturi cu nivel tehnologic mediu și ridicat sau către piețele asiatice și a celor care întocmesc proiecte care implică accesarea fondurilor europene.

9. Totodată este nevoie de **mărirea garan-tării** în special a creditelor IMM contractate pe termen mediu și lung, în monedă națională.

10. În acest context, vor trebui adoptate **politici publice concentrate** pe măsuri menite să diminueze criza de lichidități existentă în prezent la nivelul IMM, prin asigurarea fluidizării fluxului de numerar corespunzător relațiilor contractuale comerciale.

11. De asemenea, se cer **dezvoltate și diversificate instrumentele și mecanismele** de garantare și contragarantare pentru îmbunătățirea procesului de pre-finanțare și co-finanțare a proiectelor finanțate din fondurile europene.

12. Devine necesar ca, prin politicile publice adoptate de autoritățile centrale, să se asigure **o mai autentică competiție** în piața garantărilor și contragarantărilor, astfel încât facilitățile oferite de instituțiile specializate din

acest domeniu să poată fi cât mai accesibile. S-au subliniat în special, implicațiile lipsei de eficiență a instrumentelor Jeremie, precum și lipsa de transparență a intervenției Fondului European de Investiții în sistemul bancar românesc.

13. Foarte utilă se conturează a fi dezvoltarea unor instrumente de contragarantare/garantare care vizează **accesul specific** la finanțarea proceselor de transfer al afacerilor.

14. De un real folos va fi **reanalizarea strategiilor** fondurilor de garantare și ale Fondului Român de Contragarantare privind costurile implicate de accesul la finanțare și creditare, în condițiile în care comisioanele corespunzătoare garantării și, respectiv, contragarantării sunt de circa 30% din DAE practică de bănci la acordarea creditelor sau ale altor instrumente de finanțare.

15. Importantă poate fi și analiza posibilității ca instituțiile de garantare și contragarantare să poată sprijini accesul la finanțare prin instrumente specifice și în cazul **organizațiilor neguvernamentale**.

16. În fine, trebuie analizată oportunitatea de **includere** a creditorilor externi în lista finanțatorilor cu care se încheie contracte de cooperare, în condițiile în care este potențat procesul de schimbare structurală a economiei românești.

■ **Concluziile IBR** sunt pe deplin corelate cu cele menționate anterior, în special sub aspectul necesității, pe de o parte, a intensificării instruirii și reformării specialiștilor băncilor și, pe de altă parte, a consilierii și consultanței specifice instrumentelor de garantare și de contragarantare și se constituie în următoarele **proponeri**:

1. Produsele și procedurile de garantare și, mai ales, de contragarantare, sunt cunoscute de foarte puțini funcționari din sistemul bancar. Există o **atitudine rezervată** în a se informa din surse publice sau contactând furnizorii de astfel de produse. Sunt rare cazurile

în care funcționarul bancar a avut inițiativa rezolvării cu surse atrase a solicitărilor de finanțare ale clienților care nu întruneau condițiile de eligibilitate ale băncii. Convențiile de parteneriat semnate cu băncile sunt forme care asigură în măsură redusă o finalitate de participare a fondurilor în cazuri concrete de finanțare. Fondurile au acces redus la relația cotidiană între bancă și client, acesta fiind de fapt mediul în care poate apărea oportunitatea participării la finanțare.

În determinarea băncii de a apela la fondurile de garantare și de contragarantare atunci când acestea are rezerve în a credita integral un client, un rol deosebit îl are **cunoașterea corectă** de către ofițerii bancari din front-Office a caracteristicilor produselor livrate de fonduri. Banca trebuie determinată ca, pe lângă protocolul de colaborare cu fondurile, să își emită procedurile proprii de aplicare a protocolului care să prevadă și existența cel puțin a unui ofițer bancar în sucursale care cunoaște produsele de garantare și de contragarantare.

Măsura pe care o propunem este de a sprijini **includerea în oferta IBR a unor forme de training** a funcționarilor bancari, fie în cursuri scurte, fie în seminarii/work-shop cu componentă aplicată dezvoltată, pe baza unor materiale furnizate de către fondurile de garantare și de către FRC. De asemenea, elemente din tehnologiile de garantare și contragarantare pot fi incluse în unele cursuri livrate de către IBR în programele sale de training bancar ca și capitole aparte, inclusiv în programele difuzate prin sistemul "învățământ la distanță".

2. Atragerea fondurilor de garantare și a FRC în montaje financiare trebuie să fie, cu precădere, inițiativa acestora. Banca fiind o structură rigidă care funcționează după reguli stricte și în care inițiativa funcționarului nu este încurajată, trebuie intensificată orientarea și spre cealaltă parte a binomului bancă-client.

Fondurile trebuie să își amplifice prezența în piață, cu mai multă concentrare pe mediul de afaceri. Instituțiile/organizațiile/asociațiile care au în obiectul de activitate relaționarea cu în-

treprinzătorii privați, îndeosebi cu IMM, trebuie cultivate și folosite pentru popularizarea în mediul de afaceri a produselor și serviciilor de garantare și de contragarantare. Etapa de informare într-un cadru organizat (conferință, seminar, prezentare de produs) poate fi urmată de o etapă de consiliere pe caz solicitată de un întreprinzător și asigurată de un specialist al fondului; în acest caz, atragerea unui fond la o operațiune de creditare ar fi inițiativa întreprinzătorului, anulând o eventuală poziție pasivă a băncii.

Contând pe dinamicitatea, maleabilitatea, inițiativa și interesul întreprinzătorului privat de a-și asigura resurse de finanțare a activității, fondurile trebuie să le furnizeze acestora instrumente de educare realizate împreună cu instituții cu expertiză în această activitate – de genul “îndrumar” sau “ghid”, punând accent pe aspectele practice (costuri, timp, flexibilitatea plăților către fond în corelație cu plățile către bancă) și mai puțin pe componenta tehnică, care este destul de dificil de asimilat. IBR are capacitatea de a elabora astfel de instrumente și se poate spune că s-a reușit deja consolidarea unui cadru de parteneriat constructiv cu FRC, în cadrul căruia se pot materializa astfel de inițiative.

3. După încheierea acestui Program, de conferințe itinerante, informațiile despre problematica dezbătută au fost vehiculate de către conducerile la nivel național ale băncilor, AIPPMM, CNIPMMR, fondurilor de garantare și ale FRC, corelând rezultatele conferințelor itinerante cu mesajele transmise la conferința care le-a precedat pe acestea și care a avut loc la București în data de 10 februarie a.c. S-a identificat astfel interesul comunităților de afaceri și financiar-bancare și din alte zone ale țării de a fi beneficiarii unor astfel de manifestări specializate. Apreciem că rezultate bune s-ar obține **dacă Programul de conferințe itinerante ar continua** în același format în localități cu o înaltă bancarizare, deci cu activitate antreprenorială intensă: Constanța, Brașov, Craiova.

Un alt criteriu de selecție a localităților de desfășurare a conferințelor poate fi alegerea

acelor localități în care au existat cele mai multe solicitări de intervenție a fondurilor de garantare în operațiunile de creditare. De asemenea, proiectul poate continua prin mini-conferințe/întâlniri organizate în teritoriu, în care specialiști din FRC, care dețin și cunoștințe despre activitatea fondurilor de garantare și cunoștințe bancare, să furnizeze comunităților respective elemente de educație financiară legate de garantare și contragarantare. Folosind și posibilitățile IBR de mobilizare la astfel de întâlniri a reprezentanților instituțiilor de credit locale, s-ar crea un mediu care ar absorbi informațiile despre produse și tehnologii de garantare și de contragarantare direct de la furnizorii acestora.

■ Față de obiectivele propuse și asumate inițial pentru realizarea seriei de evenimente de prezentare și promovare a activității și instrumentelor specifice instituției, raportate la gradul ridicat de interes manifestat de participanții la conferințe, subiectele aduse în discuție și concluziile corespunzătoare menționate anterior, apreciem că, prin organizarea și desfășurarea cu ajutorul Institutului Bancar Român a conferințelor itinerante “Tehnologii și produse de garantare și contragarantare în sprijinul relansării activității de creditare”, Fondul Român de Contragarantare S.A. **a reușit să asigure** cunoașterea într-o primă etapă, pe de o parte, a nevoilor reale ale IMM și a impactului politicilor publice corespunzătoare acestora în rândul mediului de afaceri și, pe de altă parte, să constate și să poată propună măsurile necesare pentru împlinirea armonioasă a intereselor comune tuturor actorilor implicați în fluxul specific accesului la finanțare și a strategiilor și instrumentelor de sprijin care trebuie dedicate în continuare pentru dezvoltarea sectorului IMM și, implicit, pentru relansarea economică.

Alexandru VLASE,
directorul Direcției Contragarantare
Fondul Român de Contragarantare

NOI NORME ALE FONDULUI ROMÂN DE CONTRAGARANTARE

REGLEMENTĂRILE comunitare stabilesc unele restricții în ceea ce privește contragarantarea creditelor pentru producția primară de produse agricole, având în vedere că acest domeniu este sprijinit prin mai multe instrumente publice vizând ajutorul de stat. Ca urmare a bunei cooperări a Fondului Român de Contragarantare cu Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale și Fondul pentru Garantarea Creditului Rural au fost găsite soluții pentru includerea în sistemul de contragarantare a unei mari părți din IMM-urile care își desfășoară activitatea în producția agricolă primară, uzând de facilitatea dată de comisie prin alocarea către România a unui plafon de minimis destinat dezvoltării instrumentelor de finanțare, garantare și contragarantare pentru aceste proiecte.

NORMA NR. 3/2011

privind contragarantarea garanțiilor afereente finanțării contractate de întreprinderile mici și mijlocii active în producția primară de produse agricole

Norma va fi instituită după primirea acordului Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale și reprezintă o schemă transparentă de ajutor de minimis¹⁾, prin care Fondul Român de Contragarantare S.A. (denumit în continuare FRC) contragarantează garanțiile acordate de fondurile de garantare²⁾ pentru creditele și alte instrumente de finanțare contractate de la bănci și instituții financiare nebancale de

către întreprinderile mici și mijlocii (IMM) active în sectorul producției primare de produse agricole³⁾.

FRC este autoritatea responsabilă cu administrarea schemei, având calitatea de furnizor de ajutor de minimis, iar implementarea acesteia este realizată prin intermediul fondurilor de garantare.

Scopul instituirii schemei de minimis, care

¹⁾ Acordarea contragaranțiilor în cadrul acestei scheme se va face cu respectarea dispozițiilor Regulamentului CE nr. 1.535/2007 privind aplicarea art. 87 și 88 din Tratatul CE referitoare la ajutoarele de minimis în sectorul producției de produse agricole

²⁾ Entitate, alta decât o instituție de credit, care desfășoară cu titlu profesional activități de emitere de garanții și asumare de angajamente de garantare, inclusiv garantarea creditului, în condițiile Legii nr. 93/2009 privind instituțiile financiare nebancale

³⁾ Produsele enumerate în Anexa I la Tratat, cu excepția produselor piscicole și de acvacultură, care intră în sfera de aplicare a Regulamentului CE nr. 104/2000

se aplică pe întreg teritoriul României, este implicarea FRC în îmbunătățirea accesului IMM la finanțare, prin preluarea unei părți din riscul asumat de fondurile de garantare la acordarea de garanții pentru IMM care activează în sectorul producției primare de produse agricole.

Prin aplicarea schemei se urmărește:

- creșterea numărului de IMM active în sectorul producției primare de produse agricole care vor avea acces la finanțare;
- creșterea volumului finanțărilor care pot fi acordate IMM;
- păstrarea locurilor de muncă și crearea altora noi de către IMM beneficiare;
- asigurarea stabilității și dezvoltării pe termen lung a sectorului IMM;
- consolidarea încrederii băncilor și instituțiilor financiare nebancale în capacitatea IMM de a accesa credite și alte instrumente de finanțare.

Beneficiarii contragaranțiilor sunt întreprinderile care îndeplinesc cumulativ următoarele condiții:

- sunt înregistrate potrivit legii, au sediul și își desfășoară activitatea în România;
- sunt încadrate în categoria IMM;
- își desfășoară activitatea în sectorul producției primare de produse agricole;
- nu sunt considerate “*întreprinderi în dificultate*”⁴⁾;
- nu se află în procedură de insolvență, executare silită, închidere operațională, dizolvare, lichidare sau administrare specială;
- nu sunt obiect al unui ordin de recuperare încă neexecutat în urma unei decizii anterioare a Comisiei Europene privind declararea unui ajutor ca fiind ilegal și incompatibil cu piața comună.

Sunt eligibile pentru contragarantie garanțiile aferente finanțărilor pentru IMM active în sectorul producției primare de produse agricole, acordate de fondurile de garantare potrivit propriilor reglementări interne.

Nu sunt eligibile pentru contragarantie garanțiile aferente finanțărilor acordate IMM pentru:

- activități legate de export către țări terțe sau către state membre ale UE, respectiv activitățile legate direct de cantitățile exportate, de organizarea și funcționarea rețelei de distribuție sau de alte cheltuieli curente legate de activitatea de export;
- favorizarea utilizării produselor naționale în detrimentul produselor din import.

Suma ajutoarelor de minimis acordate unui anumit beneficiar nu poate să depășească 7.500 euro pentru o perioadă de trei exerciții fiscale⁵⁾.

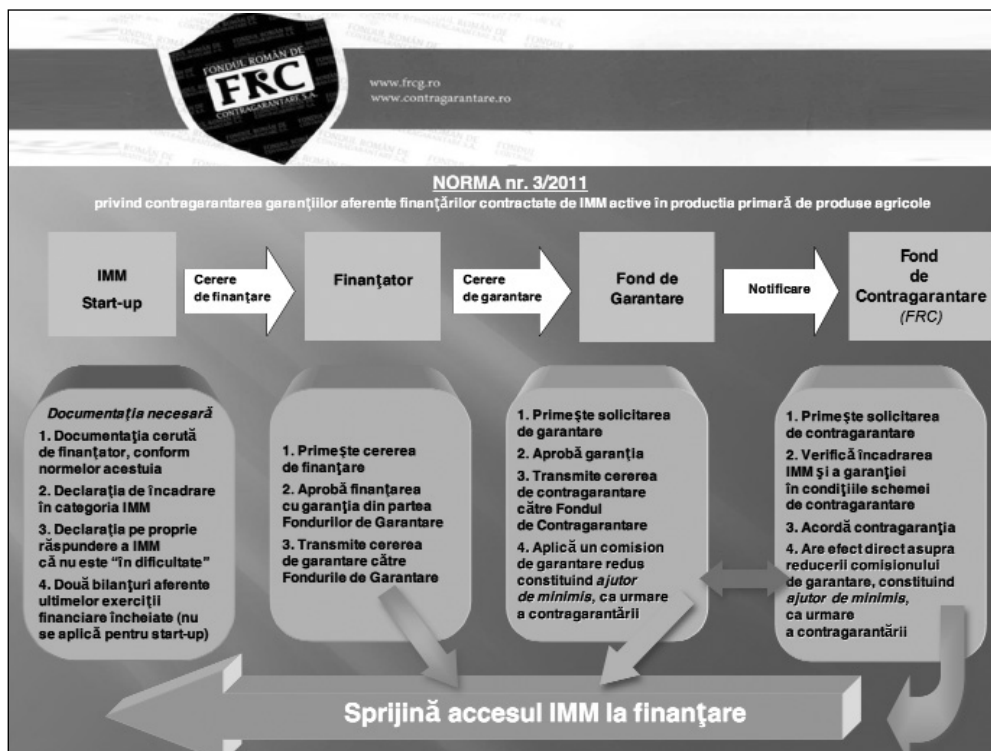
Ajutorul de minimis acordat în cadrul prezentei norme sub formă de contragarantie constă în diferența dintre comisionul de garantare pe care IMM îl plătește fondului de garantare în condițiile pieței și comisionul de garantare redus pe care îl plătește ca urmare a contragarantării garanției de către FRC.

Reducerea procentului de comision de garantare este de:

- 50 de puncte de bază în cazul start-up-urilor, respectiv 45 de puncte de bază în cazul societăților cu istoric, pentru garanțiile aferente creditelor și scrisorilor de garanție bancară destinate finanțării investițiilor;
- 40 de puncte de bază în cazul start-up-urilor, respectiv 35 de puncte de bază în cazul societăților cu istoric, pentru garanțiile aferente creditelor și scrisorilor de garanție bancară destinate finanțării ciclului de exploatare (linie de credit, descoperit de cont etc.).

⁴⁾ Conform prevederilor cap. 2, sect. 2.1 din Comunicarea Comisiei Europene privind Liniile directoare comunitare privind ajutorul de stat pentru salvarea și restructurarea întreprinderilor în dificultate (de exemplu: în cazul unei întreprinderi cu răspundere limitată, atunci când se constată pierderea a mai mult de jumătate din capitalul social al acesteia, mai mult de un sfert din acest capital fiind pierdut în ultimele 12 luni), un IMM cu o vechime de mai puțin de 3 ani de la înființare (start-up) nu este considerat a fi în dificultate în această perioadă, cu excepția cazului în care îndeplinește condițiile prevăzute de legislația națională pentru a face obiectul procedurilor colective de insolvență

⁵⁾ Ultimele două exerciții fiscale încheiate și exercițiul fiscal în curs

Valoarea maximă a expunerii din contragaranții pentru un beneficiar este de 45.000 euro, echivalent în lei.

Contragaranția este asociată unei garanții specifice, are o durată limitată în timp și acoperă un procent din garanția aferentă finanțării⁶⁾ contractate de IMM de la finanțator.

Procentele maxime de contragarantare sunt următoarele:

- 80% pentru garanțiile aferente creditelor și scrisorilor de garanție bancară destinate finanțării investițiilor realizate din fonduri europene;

- 75% pentru garanțiile aferente creditelor și scrisorilor de garanție bancară destinate finanțării investițiilor, altele decât cele realizate din fonduri europene;

- 70% pentru garanțiile aferente creditelor și scrisorilor de garanție bancară destinate finanțării ciclului de exploatare (linie de credit, descoperit de cont etc.) necesare susținerii proiectelor finanțate din fonduri europene;

- 60% pentru garanțiile aferente creditelor și scrisorilor de garanție bancară destinate finanțării ciclului de exploatare (linie de credit, descoperit de cont, credit pentru stocuri etc.), altele decât cele necesare susținerii proiectelor finanțate din fonduri europene.

Valoarea contragaranției reduce *pro rata*, pe măsura rambursării finanțării garantate. Contragaranția se acordă în aceeași monedă în care a fost acordată garanția pentru finanțare.

⁶⁾ Credit sau alt instrument de finanțare acordat de o bancă sau o instituție financiară nebanară unui IMM, care este garantat într-un procent de cel mult 80% de un fond de garantare, care nu include dobânzile și comisioanele bancare, penalitățile și alte asemenea sume datorate în baza contractului prin care se acordă finanțarea

Bugetul total al schemei de minimis pe perioada de implementare 2011 – 2013 este de maxim 2,3 milioane euro echivalent în lei, având un număr estimat de 20.500 de beneficiari.

Ajutorul de minimis acordat în baza schemei nu va fi cumulativ cu un ajutor de stat acordat în legătură cu aceleași costuri eligibile (afereente aceluiași proiect creditat/garantat/contragarantat), în cazul în care acest cumul ar duce la o intensitate a ajutorului de stat care depășește nivelul stabilit prin regulamentele specifice în domeniul ajutorului de stat.

Ajutorul de minimis va fi acordat numai după ce s-a verificat de către fondul de garantare respectarea regulii de cumul, pe baza declarației pe propria răspundere a beneficiarului și a interogării efectuate de FRC.

În cazul în care valoarea totală a ajutorului acordat unui beneficiar depășește plafonul de minimis, acest ajutor nu va fi acordat nici chiar pentru o fracție ce depășește aceste plafoane.

Contragarantiile se acordă în baza unor convenții care se încheie între FRC și fiecare fond de garantare care garantează finanțări acordate IMM în condițiile prezentei norme.

Prin aceste convenții se prevăd, în principal, următoarele:

- plafonul maxim de contragarantare acordat;
- valoarea primei de contragarantare și modalitățile de plată;
- regulile de acordare, monitorizare și plată a contragarantiilor;
- documentația necesară;
- cerințele de raportare.

În vederea acordării ajutorului de minimis în baza prezentei norme, IMM trebuie să prezinte fondului de garantare, pe lângă documentația solicitată de finanțator, situațiile financiare pe ultimele două exerciții financiare încheiate⁷⁾ și să completeze declarațiile pe propria răspundere privind încadrarea întreprinderii în categoria IMM⁸⁾, respectiv privind eligibilitatea IMM.

FRC informează în scris beneficiarul IMM al contragarantiei în legătură cu valoarea exactă a ajutorului acordat și caracterul de minimis al acestuia, făcând referire expresă la prevederile Regulamentului CE nr. 1.535/2007 privind aplicarea articolelor 87 și 88 din Tratatul CE referitoare la ajutoarele de minimis în sectorul producției de produse agricole.

⁷⁾ Nu se aplică pentru start-up

⁸⁾ În conformitate cu dispozițiile Legii nr. 346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii, cu modificările și completările ulterioare

CADRUL NORMATIV DE REFERINȚĂ

AJUTORUL DE MINIMIS, în cazul normelor FRC, reprezintă DIFERENȚA dintre comisionul de garantare pe care IMM îl plătește în condițiile pieței și comisionul de garantare redus pe care îl plătește fondului de garantare, ca urmare a contragarantării garanției de către FRC.

Politicile guvernamentale au dezvoltat în ultima perioadă o serie de soluții privind reluarea creșterii economice și îmbunătățirea demografiei IMM-urilor, sector care a suferit mari pierderi în perioada și ca efect al crizei economice financiare. Ca expresie a acestor demersuri a fost adoptată O.U.G. nr. 6/2011 privind stimularea înființării și dezvoltării microîntreprinderilor de către întreprinzătorii tineri. Fondul Român de Contragarantare împreună cu Fondul Național de Garantare pentru Întreprinderile Mici și Mijlocii în parteneriat cu Agenția pentru Implementarea proiectelor și programelor pentru IMM-uri au acționat în consecință dezvoltând un nou mecanism de garantare și contragarantare care va facilita în termeni majori aplicarea acestui act legislativ.

NORMA NR. 4/2011 privind contragarantarea garanțiilor acordate pentru sprijinirea înființării și dezvoltării microîntreprinderilor de către întreprinzătorii tineri

Norma instituie o schemă transparentă de ajutor de minimis⁹⁾, prin care FRC contragarantază garanțiile acordate de fondurile de garantare pentru creditele și alte instrumente de finanțare contractate de microîntreprinderile înființate de către întreprinzătorii tineri (IMM) de la bănci și instituții financiare nebancale, potrivit O.U.G. nr. 6/2011.

FRC este autoritatea responsabilă cu administrarea schemei, având calitatea de furnizor de ajutor de minimis, implementarea acesteia fiind realizată de Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru Întreprinderile Mici și Mijlocii S.A. – IFN S.A. (denumit în continuare FNGCIMM).

Scopul prezentei scheme de minimis, care se aplică pe întreg teritoriul României, este de a promova și încuraja antreprenoriatul și de a asigura sectorului IMM din România perspective reale de creștere prin facilitarea accesului la finanțare, respectiv prin acordarea de garanții contragarantate de către FRC.

Prin aplicarea prezentei scheme se urmărește:

- promovarea antreprenoriatului în toate cele 8 regiuni de dezvoltare ale României prin sprijinirea începerii și dezvoltării activității microîntreprinderilor înființate de întreprinzătorii tineri;
- creșterea numărului de microîntreprinderi care vor avea acces la finanțare și a nivelului de finanțare care poate fi acordat acestora;
- stimularea spiritului antreprenorial al tinerilor;
- crearea de noi locuri de muncă;
- consolidarea încrederii băncilor și instituțiilor financiare nebancale în capacitatea microîntreprinderilor înființate de întreprinzătorii tineri de a accesa credite și alte instrumente de finanțare.

Microîntreprinderea înființată de întreprinzătorul debutant reprezintă, în sensul prezentei norme, societatea comercială cu răspundere limitată care se încadrează în categoria microîntreprinderilor¹⁰⁾ și îndeplinește condițiile prevăzute de O.U.G. nr. 6/2011 pentru stimularea înființării și dezvoltării microîntreprinderilor de către întreprinzătorii tineri.

⁹⁾ Cu respectarea dispozițiilor Regulamentului CE nr. 1.998/2006 privind aplicarea art. 107 și 108 referitoare la ajutoarele de minimis din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene

¹⁰⁾ Conform Legii nr. 346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii, cu modificările ulterioare

Beneficiarii contragaranțiilor sunt microîntreprinderile înființate de întreprinzători debutanți, care îndeplinesc următoarele condiții:

- sunt înregistrate potrivit prevederilor *Legeii nr. 31/1990 privind societățile comerciale*, republicată, cu modificările și completările ulterioare, ca microîntreprinderi înființate de întreprinzători debutanți, respectiv “SRL – D” sau “societate cu răspundere limitată – debutant”;
- sunt încadrate în categoria de microîntreprinderi;
- nu sunt considerate “întreprinderi în dificultate”;
- nu se află în procedură de executare silită, închidere operațională, dizolvare, lichidare sau administrare specială;
- nu sunt subiectul unui ordin de recuperare încă neexecutat în urma unei decizii ante-

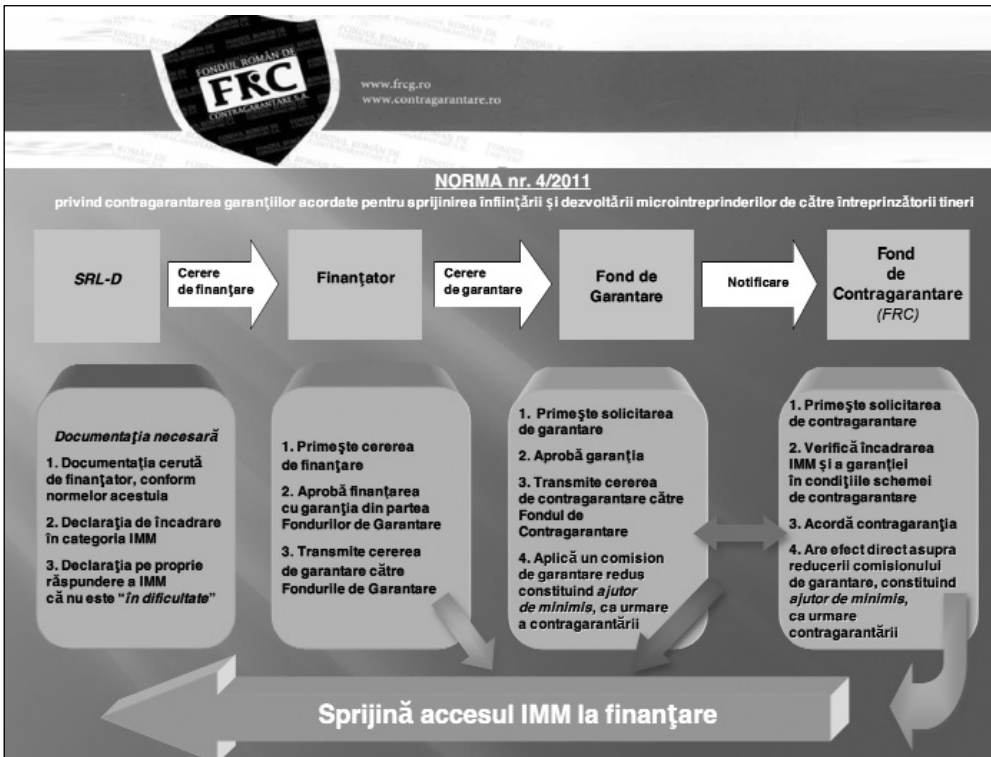
rioare a Comisiei Europene privind declararea unui ajutor ca fiind ilegal și incompatibil cu piața comună;

- suma ajutoarelor de minimis de care a beneficiat într-o perioadă de 3 ani fiscali (2 ani fiscali anteriori plus anul curent), inclusiv ajutorul de minimis acordat pe baza prezentei scheme, nu depășește echivalentul în lei a 200.000 euro, respectiv 100.000 euro pentru IMM care activează în domeniul transportului rutier.

Sunt eligibile pentru contragarantție garanțiile aferente finanțărilor pentru IMM, acordate de FNGCMM potrivit propriilor reglementări interne.

Nu sunt eligibile pentru contragarantție garanțiile aferente finanțărilor acordate pentru microîntreprinderi:

- care își desfășoară activitatea în sectoa-

rele pescuitului și acvaculturii, reglementate de Regulamentul (CE) nr. 104/2000 privind organizarea comună a piețelor în sectorul produselor pescărești și de acvacultură¹¹⁾;

– care își desfășoară activitatea în domeniul producției primare de produse agricole, astfel cum sunt enumerate în Anexa I la Tratatul de instituire a Comunităților Europene;

– care își desfășoară activitatea în sectorul cărbunelui, în sensul Regulamentului (CE) nr. 1.407/2002 privind ajutorul de stat pentru industria cărbunelui¹²⁾;

– care își desfășoară activitatea în sectoarele: siderurgie, construcții navale și fibre sintetice.

De asemenea, nu sunt eligibile pentru contragaranție garanțiile aferente finanțărilor acordate pentru:

– activitățile legate de export către țări terțe sau către state membre ale UE, respectiv legate direct de cantitățile exportate, de organizarea și funcționarea rețelei de distribuție sau de alte cheltuieli curente legate de activitatea de export;

– favorizarea utilizării produselor naționale în detrimentul produselor din import;

– achiziția de vehicule de transport rutier de mărfuri, acordate întreprinderilor care efectuează transport rutier de mărfuri în numele terților;

– activități legate de producția de armament, jocuri de noroc și producția de alcool și tutun.

În cadrul prezentei norme se acordă *ajutor de minimis* sub formă de contragaranție pentru garanțiile aferente creditelor și scrisorilor de garanție bancară destinate finanțării investițiilor realizate de microîntreprinderile aparținând întreprinzătorilor debutanți.

Ajutorul de minimis acordat în baza prezentei scheme constă în diferența dintre comisionul de garantare pe care o astfel de microîntreprindere îl plătește în condițiile pieței, respectiv 3,8%¹³⁾, și comisionul de garantare redus pe care îl plătește ca urmare a contragarantării garanției de către Fondul Român de Contragarantare.

Reducerea procentului de comision de garantare este de 150 puncte de bază.

Valoarea maximă a unei contragaranții este de 64.000 euro, iar procentul maxim de contragarantare este de 80%.

Contragaranția este asociată unei garanții specifice, limitate valoric și în timp și acoperă numai garanția aferentă finanțării datorate de IMM în baza contractului încheiat cu finanțatorul.

Valoarea contragaranției reduce *pro rata*, pe măsura rambursării finanțării garantate și se acordă în aceeași monedă în care a fost acordată garanția pentru finanțare.

Bugetul total al schemei de *minimis* pe perioada de implementare 2011 – 2012 este de maximum 2 milioane euro, echivalent în lei, având un număr estimat de 1.100 de beneficiari.

Valoarea maximă a ajutorului de *minimis* de care poate beneficia o microîntreprindere se calculează cumulând ajutoarele de *minimis* primite în anul fiscal în curs cu ajutoarele de *minimis* primite în ultimii 2 ani fiscali consecutivi; aceasta nu poate depăși echivalentul în lei a 200.000 euro, respectiv 100.000 euro pentru microîntreprinderile care activează în sectorul transportului rutier.

Ajutorul de *minimis* acordat în baza prezentei scheme nu va fi cumulat cu un ajutor de

¹¹⁾ Publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 17/2000

¹²⁾ Publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 205/2002, modificat prin Regulamentul (CE) nr. 1.791/2006 publicat în JO L 363/2006

¹³⁾ Cazul IMM care nu au mai solicitat credite sau nu au un rating ce are la bază evaluarea bilanțului. Prima este stabilită la 3,8 %, însă aceasta nu poate fi mai mică decât comisionul care s-ar aplica în cazul companiei-mamă/companiilor-mamă

stat acordat în legătură cu aceleași costuri eligibile (aferele aceluiași proiect creditat/garantat/contragarantat), în cazul în care acest cumul ar duce la o intensitate a ajutorului de stat care depășește nivelul stabilit prin regulamentele specifice în domeniul ajutorului de stat.

Ajutorul de minimis va fi acordat numai după ce s-a verificat de către FRC, prin mandatarul său FNGCMM, respectarea regulii de cumul, pe baza declarației pe propria răspundere a microîntreprinderii, a consultării bazei de date a FRC și a valorii ajutorului de minimis sub formă de contragarantă.

În cazul în care valoarea totală a ajutorului acordat unei microîntreprinderi depășește plafonul de minimis, acest ajutor nu va fi acordat nici chiar pentru o fracție ce depășește aceste plafoane.

Contragaranțiile se acordă în baza conven-

ției de contragarantare încheiată între FRC și FNGCMM.

În vederea acordării ajutorului de minimis în baza prezentei norme, microîntreprinderea trebuie să prezinte finanțatorului, pe lângă documentația solicitată de acesta potrivit propriilor reglementări, declarațiile de propria răspundere privind încadrarea întreprinderii în categoria IMM¹⁴⁾, respectiv privind eligibilitatea IMM.

Beneficiarii sunt informați în scris în legătură cu valoarea ajutorului și cu caracterul de minimis al acestuia, făcându-se referire la prevederile Regulamentului CE nr. 1.998/2006 privind aplicarea dispozițiilor art. 107 și 108 referitoare la ajutoarele de minimis din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

Vasile COMAN

*membru al Directoratului
Fondului Român de Contragarantare*

¹⁴⁾ În conformitate cu dispozițiile Legii nr. 346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii, cu modificările și completările ulterioare

AVANTAJELE CONTRAGARANTĂRII PENTRU IMM

- Facilitarea accesului la finanțare
- Diminuarea costurilor de garantare
- Creșterea competitivității, sustenabilității și a numărului de IMM finanțate
- Efectul de multiplicare prin creșterea capacității de împrumutare
- Creșterea rentabilității capitalurilor proprii prin îmbunătățirea raportului dintre acestea și împrumuturile atrase
- Menținerea locurilor de muncă și crearea altora noi de către IMM beneficiare
- Acoperirea deficitului sau chiar a lipsei de garanții cu care se confruntă IMM în obținerea de finanțări
- Promovarea antreprenoriatului în toate cele opt regiuni de dezvoltare a României prin sprijinirea demarării activității și/sau dezvoltării firmelor nou înființate (start-up)
- Îmbunătățirea capacității și ratei absorbției fondurilor structurale de către IMM

MECANISME DE CONTRAGARANTARE

● în țările Uniunii Europene ●

CONTRAGARANTAREA reprezintă modalitatea prin care garantul principal poate transfera responsabilitatea sa de garantare limitată/nelimitată unui nivel de garantare superior. Condițiile în care are loc acest transfer de responsabilitate sunt subiect de negociere între cele două părți (garant principal-contragarant). Ambele protejează finanțatorul la un nivel specific al riscului. Prin contragaranție, principalul garant, responsabil pentru toată suma angajată de către un finanțator, este protejat din partea unui al doilea nivel de protecție – contragarant.

Uneori contragarantarea se poate extinde pe mai multe niveluri. Formal, contragarantarea poate fi activitatea unor instituții specializate cu capital privat sau public. La nivelul UE, în multe cazuri, contragarantarea este un atribut al statului, exercitat direct sau prin instituții specializate. În domeniul contragarantării, cazul UE este unic în lume prin emiteria de contragaranții la nivel supranațional prin FEI.

Efectele contragaranției se materializează în 2 aspecte importante pentru entitățile financiare (caz aplicabil și asupra majorității entităților de garantare):

efect asupra asumării de riscuri: mecanismele de împărțire a riscurilor cu un nivel superior sunt stimulente pentru asumarea unor riscuri suplimentare și garantul principal poate garanta mai mult;

efect asupra indicelui de îndatorare: existența unui contragarant permite creșterea angajamentelor asumate de garantul principal (de exemplu, o contragaranție de 50% permite

să dubleze angajamentele) sau efect asupra suficienței capitalului (o contragaranție de 50% permite o capitalizare de două ori mai mică a schemei de garantare).

Tipuri de protecție oferite prin contragarantare:

PROTECȚIE GENERALĂ

Contragaranția asigură finanțatorul că angajamentul financiar luat de garantul principal va fi respectat dacă acesta nu și-l va respecta (nerespectare dublă, cea a împrumutului și cea a garantului principal), având principalele **caracteristici:**

principalul garant nu-și poate îndeplini angajamentul și face necesară intervenția contragarantului, dacă instrumentul financiar principal nu a fost plătit (în limitele prevăzute în acordul dintre garant și contragarant);

ca urmare principalul garant analizează permanent gradul său de solvabilitate și își asumă riscuri mai mici pentru a fi solvabil în orice moment și a nu folosi contragaranția;

- finanțatorul are o percepție mai bună asupra garanției dacă aceasta este contragarantată;
- probabil că sistemul este mai puțin costisitor pentru beneficiar.

Exemple: Polonia (BGK pentru schemele regionale); Spania (Impi – Soc Mixta de Secundo Aval – înainte de 1994).

□ **PROTECȚIE DE LA CAZ LA CAZ**

Contragarantul plătește o parte din pierderile suferite de garantul principal conform analizei fiecărui caz luat separat, atunci când un beneficiar al unui împrumut nu-și onorează obligațiile. **Exemple:** Germania, Belgia, Portugalia, Spania (CERSA, după o reformă din 1994).

□ La nivel european, **entitățile de contragarantare sunt extrem de diferite,**

ca rezultat al politicii naționale/regionale promovate, precum și în urma experienței istorice acumulate în garantare.

Astfel, în rândul entităților de contragarantare sunt incluse:

□ **state** – de exemplu, Ministerul Finanțelor și Ministerul Economiei din Germania prin intermediul BundesBank acoperă între 39 – 49% din pierderile suferite de BURGCHAFTSBANKEN (procentul diferă în funcție de land);

□ **autoritățile regionale** – de exemplu, în Germania landurile acoperă între 22 – 29% din pierderi; în regiunea valonă, administrația locală acoperă pierderile SOWALFIN; regiunea Valencia contragarantează societățile de garantare mutuală din zonă;

□ **agenții publice** – de exemplu, Compania Española de Refianzamiento – CERSA (agenție de stat) contragarantează asociațiile regionale

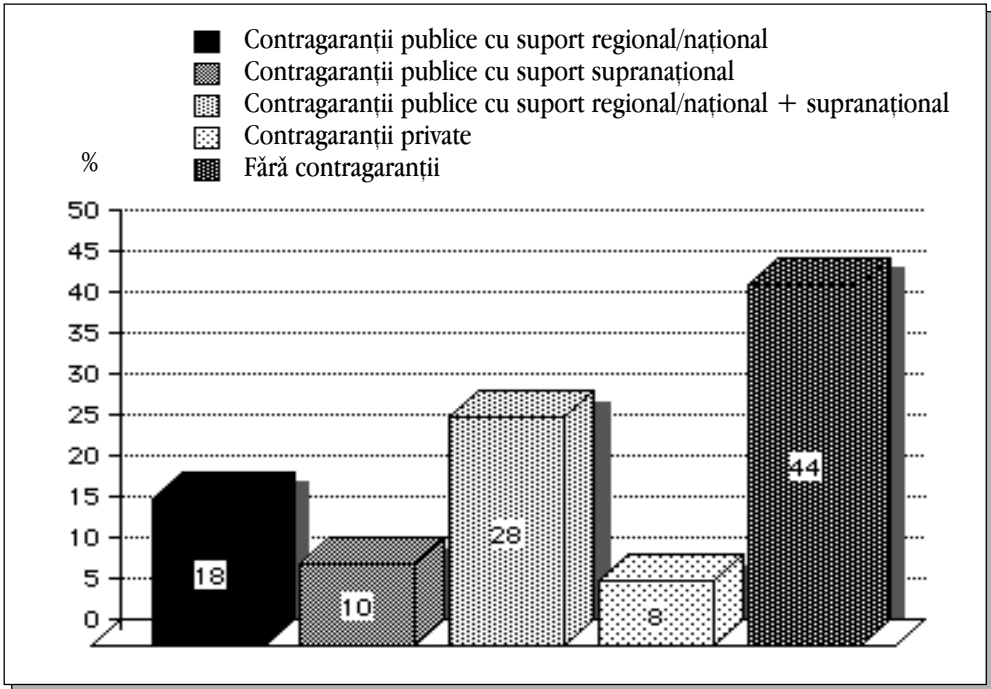

Fig. 1. Tipuri de contragaranții din Europa

(Sursa: Pablo Pombo Gonzales, Horacio Molina Sanchez și Lesus N. Ramirez Sobrino – The European Framework of Guarantee Schemes/systems – Main Characteristic and Concepts)

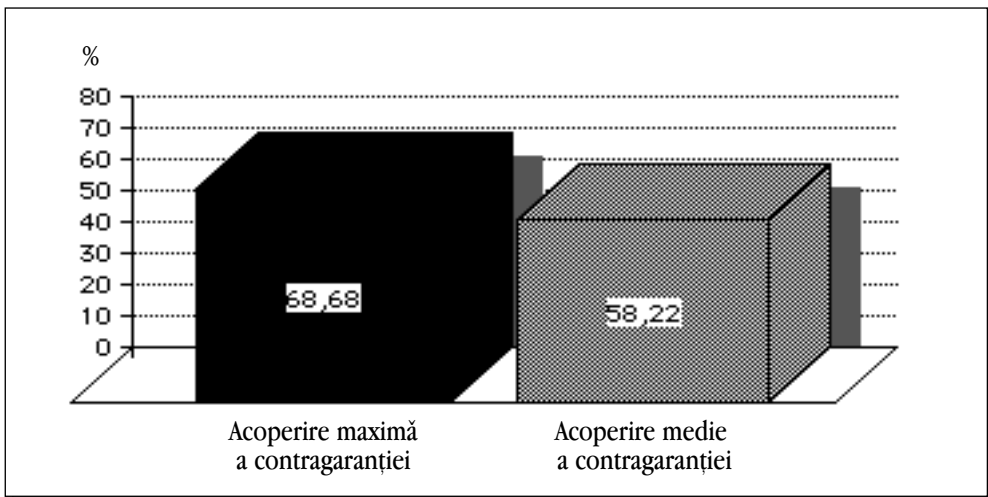

Fig. 2. Acoperirea prin contragarantăție a garanției principale

(Sursa: Pablo Pombo Gonzales, Horacio Molina Sanchez și Lesus N. Ramirez Sobrino – The European Framework of Guarantee Schemes/systems – Main Characteristic and Concepts)

mutuale de garantare; Fondul “*European Recovery Programme*” (Marshall) contragarantază A.W.S. din Austria;

□ **entități private** – de exemplu, asociația regională a fondurilor mutuale din Italia garantează în limita a 50% a asociațiilor mutuale de garantare de la nivel local;

□ **instituții financiare internaționale** – de exemplu, EIF (Fondul European de Investiții) din cadrul facilității de contragarantare “*Multi-annual Programme for enterprise and entrepreneurship*” (MAP 2001 – 2005) și programul CIP 2007– 2013.

În fapt, există de foarte multe ori **mix-uri de contragarantare** în care suportul public de la nivel regional/național se îmbina cu cel supranațional sau privat (vezi fig. 1).

Conform acestor date, majoritatea entităților de contragarantare implică în principal fonduri publice la nivel regional/național sau supranațional. Circa 56% din entitățile de contragarantare beneficiază de acest tip de fonduri. Contragaranțiile private sunt mult mai puține, iar cca 44% din garanții sunt oferite fără contragarantare.

□ **Durata** protecției prin contragarantare are **3 cazuri** principale:

□ **nelimitată în timp** – în Belgia, guvernul valon oferă o contragarantăție limitată valoric la 500 milioane euro SOWALFIN;

□ **multianual** – în Germania, statul german semnează acorduri de contragarantare cu *Burgschaftbanken* pe 5 ani;

□ **anual** – este cazul celor mai multe instituții de contragarantare de tip public, în care acordul de contragarantare este prins valoric în bugetul de stat. În alte țări, având în vedere că acordul de contragarantare are în vedere mecanismul “*pierdere estimată*”, acesta se actualizează anual.

□ **Tipuri de protecție** oferite de contragarantăție garantului principal:

□ **nelimitată:** contragarantul plătește ceea ce ar fi trebuit acoperit prin nerespectarea obligației asumate de garantul principal. Oferă mai multă siguranță pentru finanțator, dar este mai scumpă pentru cel care protejează în cazuri de declin economic. De exemplu, Fondul mutual de contragarantății din Portugalia, autoritățile germane;

□ **limitată:** contragarantul este pregătit să intervină cu o parte fixă pentru acoperirea pierderilor, până la o limită bugetară prestabilită cu garantul principal. Acest tip de contragarantare oferă mai multă securitate pentru contragarant, iar Basel II acceptă protecția indirectă ca instrument de atenuare a riscului financiar, în limitele prevăzute în acordul de contragarantare. De exemplu, FEI se obligă să împartă pierderile până la un prag stabilit al performanței comerciale proiectate și la o anumită rată anticipată de nerespectare a angajamentelor.

La modul general, contragaranția se acordă **automat** atunci când beneficiarul îndeplinește condițiile de garantare la primul nivel (garantul principal), contragarantul nemaiefectuând o altă analiză a cererii. Dar contragarantul este fie reprezentat în forul de conducere al garantului (poate avea drepturi speciale de vot – Germania, unde un funcționar public participă la dezbaterile Comitetului de Angajare al garantului principal și are drept de veto), fie

există un cadru legal stabilit între garant și contragarant prin care se stabilesc limitările în contragarantare (Spania, Italia) (vezi fig. 2).

La modul general, acoperirea medie a contragaranției este de cca 60% din valoarea garanției principale, iar valoarea maximă nu depășește 70%. Este posibil totuși ca datorită măsurilor luate la nivel de UE pentru combaterea crizei din anii 2008 – 2009, aceste valori să fie mai ridicate în prezent cu cca 5 – 6%.

□ Rata de protecție oferită prin contragarantare:

□ **rată constantă, stabilită:** Germania: 67 – 70%, procent unic din pierderi, repartizat între statul german și landuri; Belgia, Portugalia: 50% din valoarea garanțiilor;

□ **rată variabilă:** Fondul spaniol de contragarantare CERSA respectă prioritățile sectoriale stabilite de statul spaniol, respectiv: pentru investiții în afaceri inovative – 75%; pentru investiții – 40/50%; pentru capital de lucru – 0%.

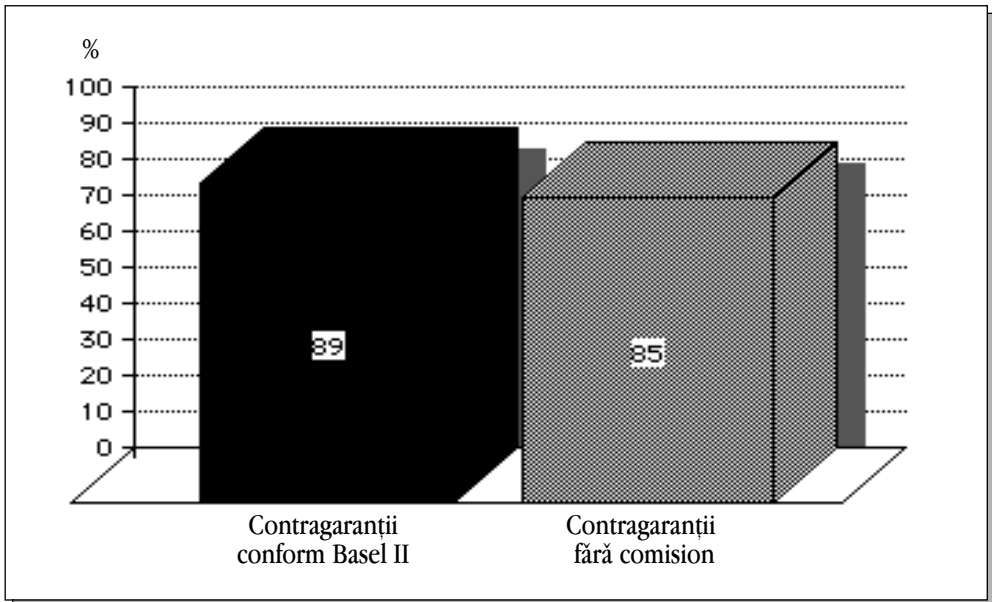

Fig. 3. Caracteristici ale contragaranțiilor la nivel european

(Sursa: Pablo Pombo Gonzales, Horacio Molina Sanchez și Lesus N. Ramirez Sobrino – The Europeane Framework of Guarrantee Schemes/systems – Main Characteristic and Concepts)

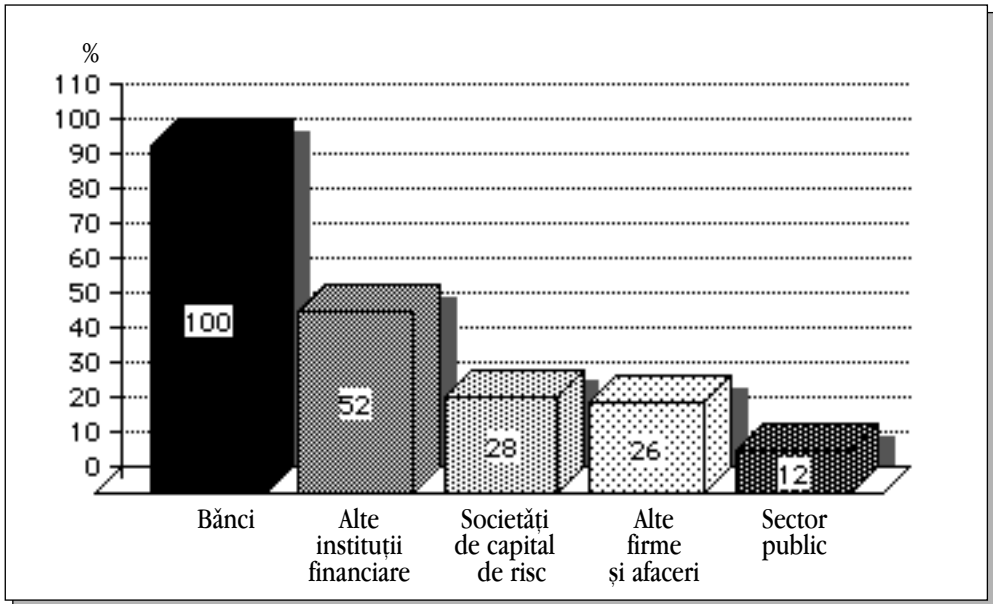

Fig. 4. Sensibilitatea sistemului financiar la contragaranții

(Sursa: Pablo Pombo Gonzales, Horacio Molina Sanchez și Lesus N. Ramirez Sobrino – The European Framework of Guarantee Schemes/systems – Main Characteristic and Concepts)

Costul protecției prin contragarantare:

gratuit: Germania, în care caz contragarantarea este considerată ajutor de stat și se supune Regulamentului nr. 70/2001 al Comisiei Europene;

cu plată sub diferite forme:

în regiunea Valonă (Belgia), societățile de garantare mutuală plătesc 30% din prima de garantare SOCAMUT pentru a primi o acoperire de 50% a riscurilor (efect de acoperire a ratei de îndatorare);

în Portugalia: asociațiile de garantare mutuală plătesc o taxă anuală stabilită de Ministerul Finanțelor în funcție de calitatea portofoliului de garanții (oscilează în jurul valorii de 0,2% din portofoliul contragarantat);

în Spania: atunci când calitatea portofoliului se deteriorează și rata de nerespectare a angajamentelor garanțiilor prin-

cipali, prezentată CERSA trimestrial, depășește un nivel fix, trebuie să se plătească o "taxă de penalizare".

Datele atestă că aproape în totalitate contragarantiile **respectă** prevederile acordului BASEL II și nu sunt emise contra comision. Dat fiind faptul că datele prezentate sunt la nivelul anului 2006, este posibil ca în prezent majoritatea entităților de contragarantare să perceapă comision, ca urmare a aplicării prevederilor ajutorului de stat la nivel european (vezi fig. 3).

Toate entitățile financiare care finanțează firmele și care beneficiază de garanții sunt sensibile la existența unor **contragaranții** (vezi fig. 4).

Cele mai sensibile la contragaranții sunt **băncile**, care în totalitate analizează existența unei contragaranții, urmate de alte entități financiare (leasing, factoring). La polul opus se situează **sectorul public**, care nu este interesat

decât în mică măsură de existența contra-garanțiilor. Reține atenția poziția societăților cu capital de risc, care sunt relativ insensibile la existența unor contra-garanții. În acest caz, managementul privat este cel care analizează atent orice afacere propusă, iar decizia de finanțare care se ia este în mare măsură rezultatul analizei proprii (contra-garanția contează mai puțin).

Mecanismul de împrăștiere a riscului în cazul contra-garanțării pornește de la exemplul Portugaliei (vezi fig. 5).

La primul nivel, garantarea se face de societățile de garantare mutuală, în limita a 75% din valoarea împrumutului. Al doilea nivel de garantare este asigurat de federația națională a societăților de asigurare mutuală, care poate acoperi până la 50% din riscul asumat de societățile mutuale. Urmare a acordului semnat cu FEI, acesta preia 50% din riscurile asumate

de federația națională, iar în final riscurile garantării sunt împrăștiate în diferite proporții între toate entitățile care participă la acest mecanism. Acest mecanism de împrăștiere a riscurilor este benefic pentru toți cei implicați în garantare, riscul de neplată nefiind suportat numai de garantul principal.

Crearea unei entități financiare de contra-garanțare implică o decizie politică la nivel național/regional în majoritatea cazurilor. Prin aceasta statul/administrația locală mobilizează resurse financiare pentru capitalizarea contra-garanțării, dar în acest proces mai pot interveni și alte entități, în special financiare și transnaționale, interesate de această activitate. Exemplul tipic în acest sens este SOCAMUT, care este integrată grupului SOWALFIN în Valonia – Belgia. A fost înființată ca urmare a deciziei guvernului valon, care a apelat la fondurile

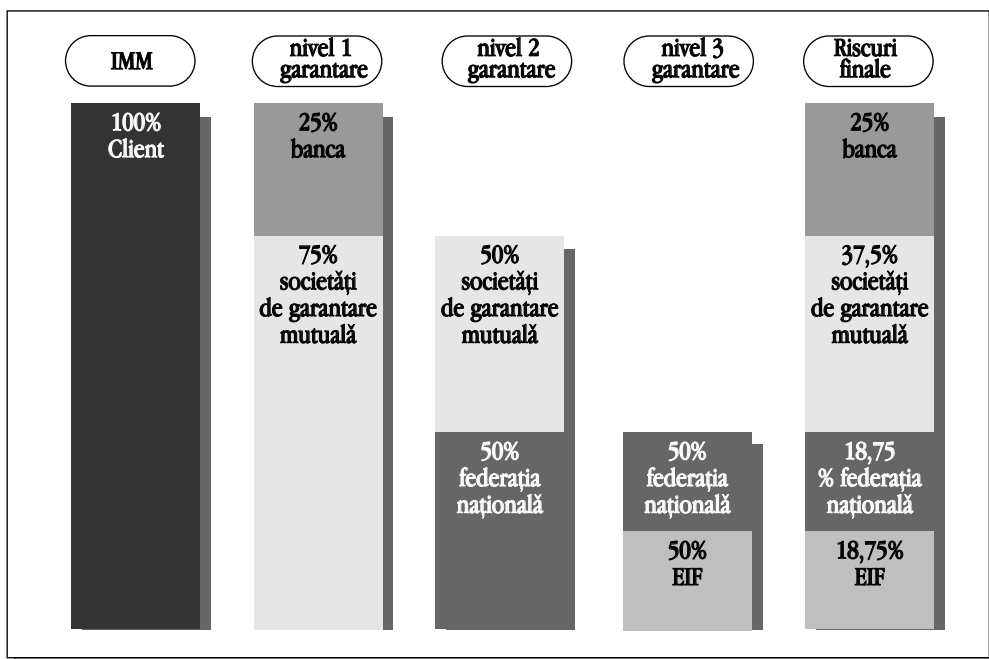

Fig. 5. Mecanismul de împrăștiere a riscurilor prin contra-garanțare în cazul Portugaliei (Sursa: Simpozion AECM, Sinaia, iunie 2007, Mecanisme de contra-garanțare în cazul Portugaliei)

structurale europene (Fondurile de Dezvoltare Regională), rezultând o entitate cu un capital de cca 14,4 milioane euro. Acest capital a fost alocat întăririi fondurilor deținute în societățile de garantare mutuală (3 milioane euro), restul de 11,4 milioane euro fiind folosiți pentru contragarantarea societăților de garantare mutuală, la o rată de 50% din pierderi.

□ O problemă importantă în cadrul contragarantării este **calitatea** acesteia, care are importanță în recunoașterea garanției principale de finanțatori. Ca și garanția, contragaranția pentru a fi recunoscută în cadrul acordului BASEL II trebuie să aibă următoarele caracteristici:

- directă;
- explicită;
- irevocabilă;
- necondiționată de termenii contractuali;
- documentată;
- plătitibilă la prima cerere în termen de 90 de zile.

Trebuie remarcat că, **în rândul entităților de garantare**, multe dintre garanțiile principale e-

mise îndeplinesc aceste condiții. **În rândul contragaranțiilor**, situația este ușor diferită, și emiterea de contragaranții este subiectul unor dispute privind încadrarea lor în termenii BASEL II. În Spania, instituția de contragarantare CERSA **are probleme** privind încadrarea, ca urmare a faptului că:

□ contragaranția nu este condiționată și irevocabilă, în anumite cazuri CERSA decidând să nu își îndeplinească obligațiile ca urmare a documentației imperfecte și necorespunzând realității depuse de fondurile de garantare mutuală;

□ nu este plătitibilă la prima cerere, plata contragaranției fiind făcută de CERSA numai după declararea beneficiarului în faliment și după recuperarea sumelor restante de către garantul principal;

□ contragaranția nu este considerată ca implicare directă a garantului de către bănci.

Liliana KLEININGER

*membru al Directoratului
Fondului Român de Contragarantare*

www.frcg.ro
www.contragarantare.ro

SCOPUL ÎNFIINȚĂRII FRC

■ Acoperirea deficitului sau chiar a lipsei de garanții cu care se confruntă IMM pentru a obține credite și alte finanțări și creșterea capacității de expunere a fondurilor de garantare pe seama contragarantării

■ Întărirea încrederii băncilor și a altor categorii de finanțatori în soliditatea și solvabilitatea fondurilor de garantare, în vederea mobilizării optime a potențialului pieței financiare de a răspunde cerințelor de dezvoltare a sectorului IMM

■ Asumarea practicilor europene privind accesul la finanțare al IMM, întemeiat pe suportul acordat de fondurile de garantare și contragarantare acestora de către FRC